

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA RAIS IKULU

MKAKATI WA TAIFA DHIDI YA RUSHWA NA MPANGO
WA UTEKELEZAJI AWAMU YA NNE 2023-2030

Ofisi ya Rais,

Ikulu,

Dodoma, Tanzania

OKTOBA, 2023

YALIYOMO

ORODHA YA MAJEDWALI	iv
ORODHA YA VIAMBATISHO	v
ORODHA YA VIELELEZO	vi
MAELEZO YA WAZIRI	vii
MAELEZO YA KATIBU MKUU KIONGOZI	x
VIFUPISHO VYA MANENO	xii
SURA YA KWANZA	1
UTANGULIZI NA USULI	1
1.1 Historia ya Mapambano Dhidi ya Rushwa Nchini Tanzania	1
1.2 Hali ya Rushwa Tanzania.....	4
1.3 Maandalizi ya Awamu ya Nne ya Mkakati	6
1.4 Dhumuni la Mkakati	7
SURA YA PILI	9
UCHAMBUZI WA HALI ILIVYO	9
2.1 Utangulizi	9
2.2 Tathmini ya Utendaji wa Juhudi za Kitaifa, Kikanda na Kimataifa katika Kudhibiti Rushwa.....	10
2.2.1 Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji Awamu ya Tatu	10
2.2.2 Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa Mwaka 2020	12
2.2.3 Ripoti za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali	13
2.2.4 Utafiti wa Hali ya Uadilifu katika Utumishi wa Umma Mwaka 2022	13
2.2.5 Mikataba, Itifaki na Makubaliano Mengine ya Kikanda na Kimataifa	14
2.3 Utashi wa Kisiasa na Uongozi	15
2.4 Miongozo ya Mipango ya Kitaifa.....	16
2.4.1 Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025.....	16
2.4.2 Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano	16
2.4.3 Miongozo ya Mipango na Bajeti ya kila Mwaka	17
2.5 Mafunzo yaliyopatikana kutokana na Uzoefu wa utekelezaji wa Mkakati.....	17
2.6 Mipango ya Baadaye	18
SURA YA TATU	19
LENGO KUU NA MALENGO MAHSUSI YA MKAKATI	19

3.1	Lengo Kuu la Mkakati.....	19
3.2	Dhana ya Mabadiliko	19
3.3	Malengo Mahsusi ya Mkakati.....	20
3.4	Nyenzo za Utekelezaji wa Mkakati.....	27
3.4.1	<i>Uongozi Madhubuti</i>	27
3.4.2	<i>Kuepusha Mgongano wa Maslahi</i>	27
3.4.3	<i>Mfumo Madhubuti wa Utawala na Utoaji Haki</i>	27
3.4.4	<i>Ushirikiano na Ubia Madhubuti Miongoni mwa Wadau Muhimu</i>	28
3.4.5	<i>Ustawi wa Uchumi na Upatikanaji wa Rasilimali</i>	28
3.4.6	<i>Wajibu katika Mikataba na Itifaki</i>	28
3.4.7	<i>Kutoa Huduma Kidijitali kwa kuimarisha TEHAMA</i>	29
	SURA YA NNE	31
	UFUATILIAJI, TATHMINI NA KUJIFUNZA	31
4.1	Utangulizi	31
4.2	Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza	31
4.3	Mpango wa Utekelezaji na Utoaji Taarifa.....	43
4.3.1	<i>Taratibu za Utoaji Taarifa</i>	44
	SURA YA TANO	46
	MPANGILIO WA KITAASISI NA MAJUKUMU	46
5.1	Utangulizi	46
5.2	Ngazi ya Taifa	46
5.2.1	<i>Kamati ya Taifa ya Uendeshaji</i>	46
5.2.2	<i>Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu</i>	47
5.2.3	<i>Idara ya Uratibu wa Utawala Bora na Maboresho</i>	48
5.2.4	<i>Utekelezaji wa Mkakati katika Ngazi ya Taasisi</i>	49
5.2.4.1	<i>Kamati Maalum ya Menejimenti</i>	50
5.2.4.2	<i>Kamati ya Uadilifu ya Taasisi</i>	51
5.3	Kazi na Majukumu ya Taasisi.....	53
5.3.1	<i>Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali</i>	53
5.3.2	<i>Taasisi zenye majukumu ya Usimamizi wa Masuala ya Utawala Bora</i>	53
5.3.3	<i>Taasisi Rekebu</i>	54
5.4	Ngazi ya Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa	55
5.4.1	<i>Sekretarieti za Mikoa</i>	55

5.4.2 Mamlaka za Serikali za Mitaa	57
5.5 Taasisi Zisizo za Kiserikali	59
5.5.1 Asasi za Kiraia (AZAKI).....	59
5.5.2 Sekta Binafsi	60
5.5.3 Vyama vya Siasa.....	61
5.5.4 Vyombo vya Habari	62
5.5.5 Washirika wa Maendeleo.....	62
SURA YA SITA.....	64
MPANGO WA UTEKELEZAJI WA MKAKATI.....	64
6.1 Utangulizi	64
6.2 Mpango wa Utekelezaji	66
6.3 Mpango wa Tathmini, Ufuatiliaji na Kujifunza	67
6.4 Utaratibu wa Uwasilishaji wa Taarifa katika Ofisi ya Rais - Ikulu	69
SURA YA SABA.....	70
MWONGOZO WA MAWASILIANO	70
7.1 Utangulizi	70
7.2 Masuala Muhimu katika Mwongozo wa Mawasiliano	70
7.3 Lengo Kuu na Mahsusi katika Mwongozo wa Mawasiliano.....	71
7.3.1 Lengo Kuu	71
7.3.2 Malengo Mahsusi	71
7.4 Wahusika wakuu katika Mwongozo wa Mawasiliano.....	72
7.4.1 Waanzilishi Wakuu na Waendeshaji wa Mwongozo wa Mawasiliano.....	72
7.4.2 Walengwa wa Mwongozo wa Mawasiliano	72
7.5 Mbinu na Njia za Mawasiliano.....	72
7.6 Mpango wa Mawasiliano	75

ORODHA YA MAJEDWALI

Jedwali Na. 4.1: Mfumo wa Matokeo wa Awamu ya Nne ya Mkakati	33
Jedwali Na. 6.1: Nyenzo za Utekelezaji wa Mkakati	64
Jedwali Na. 6.2: Kiolezo cha Mpango Kazi	66
Jedwali Na. 6.3: Kiolezo cha Mpango wa Ufuatiliaji	67
Jedwali Na. 6.4: Kiolezo cha Mpango wa Tathmini	68
Jedwali Na. 7.1: Mpango wa Mawasiliano	76

ORODHA YA VIAMBATISHO

Kiambatisho Na. I: Uchambuzi wa Hali Ilivyo.....	79
Kiambatisho Na. II: Mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza wa Awamu ya Nne ya Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa	81
Kiambatisho Na. III: Fomu Na. 5.1 - Fomu ya Kutolea Taarifa	104
Kiambatisho Na. IV: Fomu Na. 5.2 - Fomu ya Kutolea Taarifa Kwa Ajili ya Taasisi Simamizi za Utawala Bora	120
Kiambatisho Na. V: Fomu Na. 5.3 - Fomu ya Kutolea Taarifa Kwa Ajili ya Taasisi Zizizo za Kiserikali.....	125
Kiambatisho Na. VI: Mpango wa Utekelezaji.....	123

ORODHA YA VIELELEZO

Kielelezo Na. 1: Mtiririko wa Matokeo ya Awamu ya Nne ya Mkakati.....	30
---	----

MAELEZO YA WAZIRI

Serikali ya Tanzania kwa zaidi ya miongo sita imebuni na kutekeleza sera, mikakati, mipango na miradi mbalimbali ili kuleta maendeleo ya kisiasa, kiuchumi na kijamii. Pia, katika kuboresha utoaji huduma kwa Umma, Serikali imefanya maboresho mbalimbali ikiwemo Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji kwa lengo la kuongeza tija na ufanisi katika utoaji huduma. Aidha, kwa kuwa vitendo vya rushwa vinafifisha ustawi wa Taifa, Serikali tangu uhuru Mwaka 1961 imefanya juhudi mbalimbali zinazojumuisha Azimio la Arusha (1967); kuanzisha Ahadi 10 za Mwana TANU (1971); kuridhiwa kwa Mikataba na Itifaki za Kimataifa na Kikanda; kujumuisha mapambano dhidi ya rushwa katika Ilani za Uchaguzi za CCM (Chama Tawala); Dira ya Taifa ya Maendeleo na Mipango mbalimbali ya Maendeleo.

Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa chimbuko lake ni mapendekezo ya Tume ya Rais ya Uchunguzi Dhidi ya Rushwa maarufu kama Tume ya Warioba ya Mwaka 1996. Hadi sasa awamu tatu za Mkakati zimetekelzwa zikiwa na malengo tofauti ya utekelezaji na kila Awamu ilizingatia changamoto na fursa za awamu iliyotangulia. Malengo ya Mkakati kwa kila awamu ya utekelezaji yalijikita katika kupunguza rushwa kwa kujenga na kuimarisha mifumo ya uadilifu, uwajibikaji na uwazi katika Taasisi za Umma.

Maeneo ya kipaumbele katika Mkakati yamekuwa katika sekta zilizobainika kukabiliwa na rushwa ambazo ni ukusanyaji wa mapato, ununuzi wa umma, michakato ya kuajiri katika utumishi wa umma, huduma za jamii kama vile afya na elimu, usimamizi wa mfumo wa haki na ugawaji wa ardhi.

Akizungumza na Wabunge Jijini Dodoma Aprili 22, 2021, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan alisisitiza kuwa mapambano dhidi ya rushwa yataendelea kwa kasi kubwa. Kauli hii inaonesha dhamira ya kuendelea na juhudi dhidi ya rushwa ikiwa ni pamoja na utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati.

Vilevile, Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania wakati wa kupokea taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali na Taarifa ya Utendaji Kazi ya TAKUKURU Mwezi Machi, 2021 alielekeza ushiriki mpana wa wadau katika maandalizi na utekelezaji wa Mkakati. Maelekezo haya yalizingatiwa katika kuandaa Mkakati kwa kukusanya na kuzingatia maoni ya wadau ambayo ni pamoja na uhitaji wa kushughulikia masuala muhimu kama vile kukabiliana na rushwa kubwa; uwepo wa bajeti ya kutosha ya utekelezaji wa Mkakati; uwepo wa Kamati thabiti za Uratibu wa Mkakati; kuzuia rushwa katika chaguzi za kisiasa; kukuza maadili ya umma; kuhimiza ufuatiliaji, tathmini na kujifunza; na kuimarisha mabadiliko chanya ya mtazamo na fikra za jamii kuhusu rushwa.

Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati unatagemea ushiriki mkubwa wa wadau katika kukabiliana na vitendo vya rushwa, na pia unaweka msisitizo katika kutambua mbinu zinazotumika kufanikisha vitendo vya rushwa zinavyobadilika kila wakati, kukuza uadilifu na kuendeleza mafanikio yaliyopatikana katika utekelezaji wa Awamu zilizopita za Mkakati.

Awamu ya Nne ya Mkakati inaendana na malengo ya maendeleo ya Taifa kama vile Dira ya Maendeleo ya Taifa, Mipango ya Maendeleo ya Miaka Mitano, Ilani ya Uchaguzi na Makubaliano ya Kikanda na Kimataifa. Pamoja na mazingatio

mengine, Awamu ya Nne ya Mkakati inaongozwa na lengo kuu ambalo ni Kuwa na Jamii Iliyostawi na yenye Mifumo Madhubuti ya Kukuza Uadilifu na Isiyovumilia Rushwa.

Ili kufikia lengo kuu tajwa hapo juu, Mkakati Awamu ya Nne umejielekeza katika kujenga mazingira ya Sera ya Kutovumilia Rushwa; kuweka mifumo ya kukuza uadilifu, kukuza utawala bora; kuwa na Serikali makini, madhubuti na yenye kuwajibika; kukuza matumizi ya TEHAMA, uimarishaji wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora; na kushirikisha Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa.

Hivyo, dhamira ya Serikali kupitia Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa Awamu ya Nne ni kuona kuwa wadau wote wanashiriki kwa ari ya hali ya juu katika utekelezaji wake ili kupata mafanikio makubwa yanayotarajiwa.

George Boniface Simbachawene (MB)
Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais
(Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora)

MAELEZO YA KATIBU MKUU KIONGOZI

Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji Awamu ya Nne (2023– 2030) ni nyaraka ya kimkakati inayothibitisha mwendelezo wa juhudi za Serikali ya Tanzania katika kupunguza tatizo la rushwa nchini ambalo ni kikwazo katika kujenga ustawi wa Taifa.

Awamu za awali za Mkakati zilikuwa na lengo la kuimarisha taratibu na michakato ya kitaasisi katika kuzuia na kupambana na rushwa. Utekelezaji wa Awamu hizo hususan Awamu ya Kwanza (2001-2005) na ya Pili (2008-2011) ulifanyika sambamba na uhuishaji wa programu mbalimbali za maboresho ya sekta ya umma zilizolenga kuwa na sekta ya Umma yenye ufanisi, sikivu na yenye tija.

Awamu ya Tatu ya Mkakati (2017–2022) ilianzisha mfumo wa ushirikishwaji wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kupambana na rushwa nchini. Mfumo huo ni miongoni mwa mafanikio yaliyopatikana ambayo Awamu ya Nne ya Mkakati (2023-2030) imeweka lengo mahsusi la kimkakati kwa ajili ya kuimarisha ushiriki wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kuzuia na kupambana na rushwa.

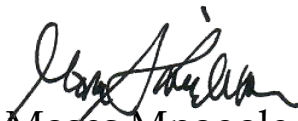
Maandalizi ya Awamu ya Nne ya Mkakati yalianza Mwaka 2021 kwa kufanya tathmini ya utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati iliyobaini mafanikio na changamoto ambazo zilitumika kama rejea katika kuandaa awamu mpya ya Mkakati.

Vilevile, uandaaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati umezingatia maoni ya wadau na mabadiliko ya mbinu za kufanikisha vitendo vya rushwa yaliyopatikana kutokana na uzoefu katika utekelezaji wa Awamu za awali za Mkakati. Hivyo, Mkakati umeweka mfumo madhubuti wa ufuatiliaji, tathmini na

kujifunza kwa ajili ya kupima utekelezaji. Pia, maandalizi ya Awamu ya Nne ya Mkakati ni mojawapo ya hatua za kuunga mkono juhudi na kufikia malengo ya nchi katika kuzuia na kupambana na rushwa.

Aidha, katika kufikia malengo hayo, Mkakati huu umeainisha malengo mahsusi ambayo ni pamoja na; Kuwezesha Jamii kushiriki kikamilifu katika juhudi za kukabiliana na rushwa na kuimarisha uadilifu; Kuimarika kwa uwajibikaji na uwazi katika Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali; Kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziweze kukuza uadilifu na kukabiliana na vitendo vya rushwa; Kukuza matumizi ya TEHAMA katika utoaji huduma wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali; Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na kukabiliana na rushwa nchini; na Kuimarika kwa uadilifu wa usimamizi wa mchakato wa uchaguzi wa kisiasa usio na rushwa.

Ni matarajio ya Serikali kuwa usimamizi, uratibu na utekelezaji wa Mkakati kama ilivyoelekezwa katika Waraka wa Utekelezaji wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji Awamu ya Nne (2023 – 2030) utazingatiwa ipasavyo.

Balozzi Dkt. Moses Mpogole Kusiluka

Katibu Mkuu Kiongozi

VIFUPISHO VYA MANENO

AG	-	Attorney General
AZAKI	-	Asasi Za Kiraia
BAKWATA	-	Baraza Kuu La Waislamu Tanzania
BRELA-	-	Business Registration and Lincencing Authority
CAG	-	Controler and Auditor General
CCM	-	Chama cha Mapinduzi
CSOs	-	Civil Society Organizations
DoEM	-	Department of Energy and Minerals
DP	-	Development Partner
e-GA	-	electronic Government Authority
ES	-	Ethics Secretariat
FCC	-	Fair Competition Commission
FYDP's	-	Five Years Development Plans
GGRD	-	Good Governance Reforms Divion
GPSA	-	Government Procurement Services Agency
KMK	-	Katibu Mkuu Kiongozi
LGAs	-	Local Government Authorities
MCT	-	Media Council of Tanzania
MDAs	-	Ministries, Departments and Agencies
MoF	-	Ministry of Finance
NAC SAP.	-	National Anticorruption Strategy and Action Plan
NAO	-	National Audit Office
NEC	-	National Election Commission
NGACS-	-	National Governance and Corruption Survey
NPS	-	National Prosecution Service
OR-Ikulu	-	Ofisi ya Rais Ikulu

OR-MUUUB.	-	Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora
OR-TAMISEMI.	-	Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa
PPRA	-	Public Procurement Regulatory Authority
RS	-	Regional Secretariat
SADC	-	Southern African Development Cooperation
TAKUKURU	-	Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa
TANU	-	Tanganyika African National Union
TANGO	-	Tanzania Association of Non-Governmental Organizations
TEHAMA	-	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TI	-	Transparency International
TPSC	-	Tanzania Public Service College
TPSF	-	Tanzania Private Sector Foundation
UVIKO -19.	-	Ugonjwa wa Virusi vya Korona – 19
WOIs	-	Watchdog and Oversight Institutions

SURA YA KWANZA

UTANGULIZI NA USULI

1.1 Historia ya Mapambano Dhidi ya Rushwa Nchini Tanzania

Serikali ya Tanzania inatambua kuwa rushwa ni janga linalokwamisha juhudi za kuleta maendeleo ya kijamii na kiuchumi pamoja na ufikiwaji wa lengo la kupunguza umaskini. Madhara ya janga hilo yanathibitika kwa Tamko la Chama cha TANU¹ lililotolewa kabla ya uhuru kwamba *“Rushwa ni adui wa haki, sitatoa wala kupokea rushwa”*. Tamko hilo linaashiria kwamba rushwa inakiuka haki na uhuru wa watu katika kupata huduma za msingi kutoka kwa watoa huduma. Watumishi wala rushwa wanavuruga usawa katika mgawanyo wa bidhaa na huduma kwa wananchi kwa kuweka upendeleo kwa wale wanaoweza kutoa hongo. Rushwa ni kipingamizi katika kujenga mifumo stahiki ya kisiasa, kiuchumi na kijamii katika nchi kwa kuendeleza mitandao ya kulindana, hali inayoashiria kukosekana kwa utawala bora. Rushwa katika siasa inadumaza demokrasia; inasababisha uchepushaji wa rasilimali kutoka kwenye matumizi sahihi; ni tishio kuu kwenye siasa na haki za kiraia; na inavuruga ushindani wenye usawa na kuleta uzembe kwa kiwango kikubwa katika Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali. Rushwa inaathiri rasilimaliwatu ya nchi kwa kuwapa nafasi wasio na sifa na kufifisha ari ya wenye uwezo katika utoaji huduma. Kukosekana kwa usawa katika mgawanyo wa rasilimali za Taifa na uwezo wa kunufaika na

---

¹ Tanganyika African National Union (TANU).

huduma za umma kunasababisha sintofahamu, kupoteza ari miongoni mwa wananchi na kuharibu misingi inayounganisha wanajamii. Kukithiri kwa rushwa kunawafanya wananchi kuhoji uhalali wa Serikali.

Rushwa ni jambo la kidunia ambalo kwa nchi zinazoendelea linachochewa na umaskini uliokithiri, ujinga na mmomonyoko wa maadili. Hali hiyo inachochewa na kukosekana kwa jamii yenye uwezo wa kukemea na kupinga viongozi wanaoendelea rushwa, hivyo kuruhusu utamaduni wa rushwa kurithishwa kizazi hadi kizazi na kusambaa kutoka sekta moja hadi nyingine. Kadhalika, nchi zilizoendelea zinakumbwa na changamoto kama hiyo, isipokuwa zimejenga mifumo imara ya kushughulikia utatuzi wa visababishi vya rushwa. Tofauti na nchi zinazoendelea ni kwamba, nchi zilizoendelea zina uwezo ulioimarika wa utoaji huduma na hivyo, kuondoa haja ya kuhonga ili kutafuta upendeleo katika kupata huduma.

Dhamira ya dhati ya Serikali iliyojengewa mfumo wa kitaasisi katika kupambana na changamoto za rushwa ilianza pindi ilipoundwa Tume ya Warioba. Tume hiyo ilifanya utafiti kubaini hali ya rushwa nchini na kuandaa taarifa iliyopendekeza kuwepo kwa mfumo mahsusi wa kushughulikia changamoto za rushwa, mojawapo ikiwa ni kuandaliwa kwa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji. Taarifa ilibainisha maeneo muhimu ya kushughulikiwa haraka ambayo yalijumuisha ununuzi wa umma; ajira, ukusanyaji wa mapato ya Serikali; usimamizi wa haki; na ugawaji wa ardhi. Katika kufanyia kazi mapendekezo ya Ripoti ya Tume ya Warioba, nchi imetekeleza awamu tatu

za Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji katika kuendeleza hatua za kuweka mwongozo wa kisera katika kushughulikia masuala ya rushwa na utawala bora nchini. Hadi sasa, awamu tatu za Mkakati zimetokelezwa: Awamu ya I: 2001 – 2005, Awamu ya II: 2006 – 2011; na Awamu ya III: 2017 – 2022.

Awamu hizi za Mkakati zilizingatia kujenga na kuimarisha mifumo ya uadilifu, uwajibikaji na uwazi katika Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali kwa lengo la kuimarisha utoaji huduma kwenye taasisi hizo. Awamu tatu za awali za Mkakati zilijielekeza katika maeneo yafuatayo: (a) utawala wa sheria: ambapo msisitizo ulikuwa kurejesha imani ya wananchi katika mahakama na vyombo vya usimamizi wa sheria (b) nidhamu ya fedha: kuongeza ukusanyaji wa mapato ya Serikali na kupunguza matumizi mabaya ya rasilimali (c) ununuzi wa umma: kuhakikisha uwepo wa uwazi na uzingatiaji wa taratibu za ununuzi (d) uhamasishaji wa umma: kuimarisha hamasa kwa umma kwenye masuala ya mapambano dhidi ya rushwa na utawala bora (e) utumishi wa umma: kujenga ari ya uwajibikaji na usikivu kwa watumishi wa umma; na (f) vyombo vya habari: kuimarisha matumizi ya vyombo vya habari katika kutoa taarifa na kuweka wazi vitendo na wala rushwa.

Awamu zote za Mkakati zimesisitiza; Sera ya Kutovumilia Rushwa; kukuza utawala bora; kuwa na Serikali makini na yenye kuwajibika; na kuwa na mifumo bora ya usimamizi na uendeshaji wa Taasisi za Umma zenye kuwekeza kwa faida.

1.2 Hali ya Rushwa Tanzania

Tanzania imepata mafanikio katika mapambano dhidi ya rushwa kwa mujibu wa mzunguko wa nane wa upimaji uliofanywa Mwaka 2021 na Taasisi ya Afrobarometer kwa kushirikiana na Taasisi ya Utafiti na Kupambana na Umaskini (REPOA). Matokeo hayo yalionesha kiwango cha rushwa nchini kimepungua na hivyo kuifanya nchi kuondolewa katika orodha ya mataifa ambayo yamekithiri kwa rushwa. Aidha, Taarifa ya Mwaka 2021 iliyotolewa na Taasisi ya Transparency International (TI) ilionesha kuwa Tanzania ilipata alama 39% na kuwa nchi ya 87 kati ya nchi 180 ilizopimwa nazo. Pia, Kielezo cha Mtazamo wa Rushwa (CPI) cha Mwaka 2022 kinaonesha Tanzania imepata alama 38% ambayo ni punguzo la 1% kuliko mwaka uliopita. Hata hivyo, CPI ya Tanzania iko juu kuliko wastani wa alama za Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara, ambazo zilikuwa 32%; alama ya wastani kwa Ulaya Mashariki na Asia ya Kati ambayo ilikuwa 35%; na wastani wa alama za Mashariki ya Kati na Afrika Kaskazini, ambazo zilikuwa sawa na Tanzania. Aidha, ikilinganishwa na nchi za Afrika ya mashariki, Tanzania imeendelea kufanya vizuri katika juhudi dhidi ya rushwa.

Kwa upande mwingine, Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa uliofanyika Mwaka 2020 ulibaini hali na mienendo ya namna ya kutoa na kupokea rushwa nchini. Utafiti huo ulifanyika kwa kutumia vipimo vinavyojumuisha: uelewa wa rushwa miongoni mwa Watanzania; mtazamo kuhusu madhara ya rushwa katika jamii; Taasisi zinazoongoza kwa vitendo vya rushwa; kiwango na mwenendo wa rushwa; uzoefu binafsi katika kupokea na kutoa hongo; visababishi na

waanwashaji wa rushwa; maeneo ya utendaji wa taasisi; na namna mpya za kutekeleza vitendo vya rushwa na mienendo yake.

Utafiti huo ulionesha kuna mafanikio katika kupunguza rushwa miongoni mwa Taasisi za Umma ikilinganishwa na miaka 10 iliyopita. Mafanikio yaliyobainishwa katika utafiti huo yamesababishwa na usimamizi wa sheria, uanzishaji wa matumizi ya Serikali Mtandao hususan kutumia njia za kidijitali katika utoaji huduma.

Utafiti ulidhihirisha kuwa wananchi wana mtizamo kwamba rushwa ni tatizo kubwa la kijamii ambalo limejikita katika vitendo vya watumishi wa umma kuhitaji malipo yasiyo rasmi wakati wa kutoa huduma. Utafiti ulibaini viashiria vya rushwa katika sekta za utoaji wa huduma za kijamii; utoaji haki; ukusanyaji wa mapato; na katika michakato ya ajira. Miongoni mwa sababu za rushwa kuendelea kuwepo ilionekana ni uelewa mdogo wa haki miongoni mwa wananchi kuhusu namna ya kupata huduma kihalali; uelewa wa chini wa uraia; mazoea ya kuvunja sheria, kanuni na taratibu; na adhabu ndogo au hatua zisizo kali kwa wanaotiwa hatiani kwa makosa ya rushwa. Vilevile, Utafiti ulionesha kuibuka kwa namna mpya za rushwa zinazohusu uhamishaji fedha kwa njia ya simu; kulazimisha malipo yasiyo halali; na upendeleo katika ajira kwenye Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali.

Pamoja na taarifa ya Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa ya Mwaka 2020, matokeo ya Utafiti wa Kupima Kiwango cha Uadilifu katika Utumishi wa Umma Mwaka 2022

yamebainisha uwepo wa ufahamu wa kanuni na misingi ya maadili na mafanikio ya wastani kwenye mienendo ya kimaadili kwa watumishi wa Umma.

Kadhalika, matokeo ya Tathmini ya Mkakati Awamu ya III yameonesha kuwa pamoja na mafanikio yaliyojitokeza katika maeneo mbalimbali, bado ipo haja ya kuendelea na mfumo wa ufuatiliaji ambao utaendeleza baadhi ya mafanikio yaliyopatikana, kuendeleza malengo ambayo hayakukamilika katika awamu iliyofikia tamati na kuongeza maeneo mapya ya utekelezaji kulingana na changamoto mpya zinazoibuka.

1.3 Maandalizi ya Awamu ya Nne ya Mkakati

Mwaka 2021 Serikali ilifanya tathmini ya utekelezaji wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa Awamu ya Tatu kwa kuzingatia viashiria na shabaha zilizopangwa katika mfumo wa kupima matokeo ya utekelezaji na kubainisha mafanikio, changamoto na mafunzo yatokanayo na utekelezaji wa Mkakati. Msisitizo ukiwa ni Sera ya Kutovumilia Rushwa; kukuza utawala bora; kuendelea kuwa na Serikali makini na yenye kuwajibika; kuwa na mifumo bora ya usimamizi na uendeshaji wa Taasisi za Umma zenye kuwekeza kwa faida. Kutokana na matokeo ya tathmini hiyo, Awamu ya Nne ya Mkakati umeandaliwa kwa kuzingatia uzoefu wa utekelezaji wa awamu za awali za Mkakati, changamoto, upungufu na mafunzo kama ilivyobainika kwenye utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati, sambamba na mambo yaliyojitokeza kwenye uga wa kimataifa, kikanda na kitaifa ikiwa ni maeneo muhimu ya kuwekewa msisitizo ili kufanikisha utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati.

Utaratibu uliotumika katika maandalizi ya Mkakati huu ni pamoja na mapitio ya taarifa mbalimbali zilizotokana na uchambuzi wa nyaraka na maoni yaliyotokana na ushirikishwaji wa wadau. Ushirikishwaji mpana wa wadau ulihusisha watendaji wa Serikali, Mahakama, Ofisi ya Bunge, Wanasiasa, Asasi za Kiraia, Sekta Binafsi, Asasi za Dini, Wanahabari, Vijana na Wanawake, Taasisi za Elimu ya Juu na Utafiti, na Washirika wa Maendeleo. Ushirikishwaji ulijielekeza zaidi kupata maoni juu ya uboreshaji wa utoaji huduma, utekelezaji wa hatua za udhibiti wa rushwa, mchango wa uadilifu dhidi ya rushwa, ushirikishwaji mpana na mchango chanya wa siasa.

Vilevile, maoni yaliyotolewa na wadau walioshirikishwa na matokeo ya uchambuzi wa nyaraka zilizopitiwa yalichakatwa na kuwezesha kuandaliwa kwa maeneo ya kipaumbele ya Awamu ya Nne ya Mkakati. Maeneo ya kipaumbele yanajumuisha kuwa na jamii iliyowezeshwa kuwa na uelewa wa elimu ya uraia; kuwa na uwazi na uwajibikaji miongoni mwa watoa huduma wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali; matumizi ya TEHAMA katika utoaji huduma; uimarishaji wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora; ushiriki mkubwa wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika juhudi dhidi ya rushwa; na uongozi bora wa kisiasa.

1.4 Dhumuni la Mkakati

Mkakati huu unaweka mfumo wa kitaifa unaoongoza watekelezaji wote wanaohusika na ukuzaji wa uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa ili kuhusianisha hatua za kukabiliana na changamoto zote zitakazojitokeza na kuendeleza mafanikio yaliyopatikana katika utekelezaji wa awamu za awali za

Mkakati hususan kujenga jamii yenye uadilifu na isiyovumilia vitendo vya rushwa.

SURA YA PILI

UCHAMBUZI WA HALI ILIVYO

2.1 Utangulizi

Kitendo cha rushwa kinatafsiriwa kuwa ni kuahidi, kutoa, kupokea au kushawishi moja kwa moja au kupitia wakala, kitu chochote cha thamani ili kupindisha utaratibu katika utoaji wa maamuzi na huduma. Kwa njia moja au nyingine, rushwa inahusishwa na udanganyifu ambao unahusisha kutotimiza wajibu, kujitambulisha kwa uongo au jaribio la kupotosha ukweli ili kujipatia faida ya fedha au manufaa mengineyo. Kwa hiyo, rushwa na udanganyifu huathiri maendeleo ya uchumi wa nchi na kuwa kikwazo cha kupunguza umaskini na ustawi wa Taifa.

Juhudi dhidi ya rushwa ni za kihistoria kama zinavyojipambanua katika mipango na hatua mbalimbali zinazofanywa na Serikali. Sura hii inaelezea hali ilivyo katika juhudi na hatua zinazochukuliwa dhidi ya rushwa na inaonesha pia jinsi juhudi za kikanda na kimataifa zinavyochangia katika kusaidia juhudi za nchi. Aidha, mazingira yanayochochea rushwa na kuathiri nyanja ya utawala nchini yameainishwa katika **Kiambatisho I**. Sura hii inaeleza uzoefu kutokana na juhudi zilizopita na inatoa mapendekezo ya masuala muhimu ambayo Awamu ya Nne ya Mkakati inapaswa kuzingatia.

2.2 Tathmini ya Utendaji wa Juhudi za Kitaifa, Kikanda na Kimataifa katika Kudhibiti Rushwa

2.2.1 Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji Awamu ya Tatu

Awamu ya Tatu ya Mkakati (2017-2022) ilihusika na masuala ya msingi ambayo hayakupata ufumbuzi katika awamu za awali za Mkakati. Mkakati ulilenga katika kujenga mifumo ya uadilifu, uwajibikaji, na uwazi katika taasisi zote za umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali, ambapo Serikali ilitarajiwa kushirikiana kwa karibu na wadau kutoka sekta zote za jamii, ikiwa ni pamoja na Sekta Binafsi, madhehebu mbalimbali ya dini na vyombo vya habari. Aidha, Katibu Mkuu Kiongozi (KMK) ndiye aliyekuwa msimamizi mkuu wa utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati.

Malengo mahsusi ya Mkakati yalitekelezwa kwa kutumia afua mbalimbali, ambazo zilitoa matokeo ya viwango tofauti vya mafanikio na changamoto. Miongoni mwa mafanikio yaliyopatikana wakati wa utekelezaji ni pamoja na:

- (a) Kuimarisha uwezo wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora ili kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi katika juhudi za kuzuia kupambana na rushwa;
- (b) Kuimarisha, kuanzisha na kuzijengea uwezo Kamati za Kudhibiti Uadilifu katika Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- (c) Marekebisho ya Sheria tano ambazo ni pamoja na:- Sheria ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Sura ya 95; Sheria ya Vyama vya Siasa Sura ya 258; Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2, Na. 3, Na. 4, Na. 5, Na. 6 na Na. 7, 2019); Sheria ya Usuluhishi Sura ya

- 15; Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 1, Na. 2 na Na. 3, 2020); na Sheria ya Maadili ya Viongozi wa Umma Sura ya 398;
- (d) Kupitisha Sheria nane mpya zinazohusiana na Utawala Bora na kukabiliana na rushwa. Sheria hizo zilijumuisha Sheria ya Serikali Mtandao Sura ya 245; Sheria ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Sura ya 95; Sheria ya Utoaji wa Huduma za Msaada wa Kisheria, 2017; Sheria ya Mikataba ya Utajiri Asili na Maliasilia za Nchi (Mapitio na Majadiliano kuhusu Masharti Hasi) Sura ya 450; Sheria ya Utajiri na Rasilimali Asilia (Uhuru wa Kudumu), 2017; Sheria ya Mamlaka ya Udhhibiti wa Usafiri wa Nchi Kavuu, 2019; na Sheria ya Matibabu, Meno na Wataalamu wa Afya Washirika, 2017; na
- (e) Kuasiliwa kwa mfumo/utaratibu wa utoaji wa huduma kupitia Serikali Mtandao ambao ulisababisha: (i) Kuongeza ufanisi katika upimaji wa ardhi na utoaji wa hati miliki, kuondoa changamoto za awali zilizohusiana na ugawaji wa kipande cha ardhi kwa zaidi ya mtu mmoja kinyume cha utaratibu; (ii) Kuongeza ukusanyaji wa mapato zaidi ya mara tatu chini ya usimamizi wa Mamlaka ya Mapato Tanzania na hivyo kuongeza uwiano wa mapato ya kodi na Pato la Taifa kutoka asilimia 9.9 Mwaka 2010 hadi 11.2 Mwaka 2021/2022²; (iii) Usajili na uendesaji wa kesi mahakamani kwa njia ya kidijitali, ambao ulifupisha muda wa kutoa uamuzi wa kesi mahakamani; (iv) Kuimarishwa kwa usajili wa biashara na taratibu za utoaji leseni; (v) Kukamilisha taratibu za uuzaji na ununuzi wa bidhaa na huduma nje ya nchi; na, (vi) Ununuzi wa Umma.

² <https://data.worldbank.org/indicator/GC.TAX.TOTL.GD.ZS?locations=TZ> and Tanzania Economic Survey for June 2022.

Pamoja na mafanikio yaliyopatikana wakati wa utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati, tathmini ilibainisha changamoto zifuatazo:-

(i) Rushwa kuendelea kuwepo (ii) Upungufu wa rasilimali katika Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. Upungufu ambao uliathiri utekelezaji wa Mkakati (iii) Ufikiwaji hafifu wa Taasisi Zisizo za Kiserikali na, (iv) Kutofanyika kwa mafunzo ya kutosha kwa watumishi wa Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali kutokana na mlipuko wa UVIKO-19.

2.2.2 Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa Mwaka 2020

Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa ulitathmini hali na mienendo ya rushwa nchini Tanzania. Utafiti huo, ulichunguza mambo mbalimbali ambayo ni pamoja na uelewa wa rushwa, mtazamo wa rushwa kama tatizo katika jamii, taasisi ambazo rushwa imeshamiri zaidi, kiwango na mwenendo wa rushwa, uzoefu binafsi katika kupokea, kushawishi na kutoa hongo, vichocheo vya rushwa, maeneo ya utendaji wa kitaasisi na namna mpya za kutekeleza vitendo vya rushwa na mienendo yake. Aidha, vichochezi vya rushwa vilivyobainishwa ni pamoja na kutozingatia sheria, uelewa mdogo wa haki za kiraia, uchu, na mawakala wa rushwa, kuharakisha huduma kinyume cha sheria, na viongozi kuishi maisha kinyume na uhalisia wa kipato. Vilevile, utafiti umebaini masuala yafuatayo:

(a) Rushwa bado ni tatizo kubwa la kijamii ambalo linahitaji juhudi za makusudi kuiondoa;

- (b) Kuna tafsiri isiyo sahihi kwamba rushwa ni kudai malipo yasiyo rasmi, hongo na upendeleo kwa lengo la kupata na kutoa huduma za kijamii;
- (c) Taasisi za Umma zenye kiwango cha juu cha mwingiliano katika utoaji huduma kwa wananchi (ugawaji wa ardhi, taratibu za ajira, utoaji wa haki, huduma za afya, ununuzi wa umma, elimu ya juu, ukusanyaji wa mapato na matumizi ya maliasili) zilionekana kukabiliwa zaidi na vitendo vya rushwa;
- (d) Taasisi zilizoonekana kuwa na uadilifu wa hali ya juu ni pamoja na Taasisi zinazohusika na masuala ya ulinzi.

2.2.3 Ripoti za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali

Katika miaka ya hivi karibuni, idadi ya Taasisi za Umma zinazopata Hati inayoridhisha imeongezeka hali inayodhihirisha uzingatiji wa Sera, Sheria na Kanuni zilizowekwa kuhusu usimamizi wa rasilimali za umma. Huu ni uthibitisho kwamba juhudi za Serikali katika kuboresha utawala bora, kuzuia na kupambana na rushwa zimekuwa na mafanikio. Hata hivyo, ripoti za ukaguzi za mwaka zinaonesha kujirudia kwa maeneo ambayo yanahitaji juhudi za makusudi hususan kuzingatiwa kwa taratibu za ununuzi na uwajibikaji kwa fedha zilizotolewa kwa matumizi ya maendeleo na ya kawaida.

2.2.4 Utafiti wa Hali ya Uadilifu katika Utumishi wa Umma Mwaka 2022

Utafiti wa Hali ya Uadilifu katika Utumishi wa Umma Tanzania ulibaini ongezeko la kiwango cha uadilifu katika Utumishi wa Umma Tanzania kwa asilimia 9.8 ikilinganishwa na utafiti kama huo uliofanyika Mwaka 2014. Kuongezeka

kwa asilimia ya kiwango cha uadilifu katika utumishi wa Umma kulichangiwa na afua mbalimbali za Serikali ikiwemo kuasiliwa kwa Serikali Mtandao katika utoaji wa huduma mbalimbali za Serikali.

Utafiti huo ulipendekeza pamoja na mambo mengine kuendelea na juhudi za kuwaelimisha watumishi wa Umma kuhusu kutimiza majukumu yao ya kutoa huduma kwa matarajio ya wadau na wananchi. Vilevile, utafiti ulipendekeza kuwa programu endelevu za elimu kwa Umma zitolewe ili wananchi waelewe vyema haki yao ya kupata huduma bora. Kadhalika, matokeo yalionesha haja ya kuimarisha mafunzo ya mabadiliko ya kifikra kuhusu maadili ya utumishi wa Umma na kuimarisha utamaduni wa kimaadili wa kuthamini maslahi ya Umma kinyume na maslahi binafsi.

2.2.5 Mikataba, Itifaki na Makubaliano Mengine ya Kikanda na Kimataifa

Tanzania ina wajibu wa kuendelea kuboresha uwazi na uwajibikaji wa viongozi na taasisi ikiwa ni kutekeleza ahadi za kimataifa kama vile Malengo ya Maendeleo Endelevu, ambayo yameweka uhusiano wa wazi baina ya rushwa, amani, haki na maendeleo jumuishi. Hatua zilizochukuliwa ni pamoja na: kuridhiwa kwa Mikataba na Itifaki za Kikanda na Kimataifa zinazolenga kuzuia na kupambana na rushwa na kuendeleza utawala bora; Makubaliano yanajumuisha Mikataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Rushwa uliopitishwa na Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa Mwaka 2003 na kuanza kutumika Mwaka 2005; na Ushirikiano wa Serikali na Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa ili kuimarisha taasisi na mifumo ya kuzuia na kupambana na rushwa, kusaidia utekelezaji wa Mikataba wa Umoja wa Mataifa wa

Kupambana na Rushwa, kukabiliana na vihatarishi vya rushwa katika sekta muhimu, na kuimarisha hatua jumuisi za Serikali, Asasi za Kiraia na Sekta Binafsi katika kuzuia kupambana na rushwa. Tanzania ni mshirika wa mikataba ya kuzuia Uhalifu wa Kimataifa Unaohusiana na Utakatishaji Fedha, Biashara Haramu ya Binadamu na Dawa za Kulevywa na Ufadhili wa Ugaidi.

Aidha, Tanzania imeridhia Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Kuzuia na Kupambana na Rushwa wa Mwaka 2003. Itifaki nyingine muhimu zinazozingatiwa na nchi ni Itifaki ya SADC Dhidi ya Rushwa ya Mwaka 2001, Mpango wa Nchi za Kiafrika wa Kujitathmini katika Nyanja za Utawala Bora na Mapambano Dhidi ya Rushwa; na Uwazi wa Mikataba na Taarifa za Madini. Kwa hiyo, ni matarajio ya Tanzania kutekeleza ipasavyo Mikataba ya Kikanda na Kimataifa na makubaliano mengineyo yanayo husiana na kutovumilia rushwa.

2.3 Utashi wa Kisiasa na Uongozi

Upo utashi wa kisiasa miongoni mwa vyama vya siasa na viongozi wao kuhusiana na kuwa na jamii isiyo na rushwa kwa ajili ya maendeleo bora ya kijamii na kiuchumi. Uthibitisho upo kwenye Ilani za Uchaguzi Mkuu na hotuba zinazotolewa kwenye mikutano mbalimbali. Hoja za mikutano ni pamoja na:- (i) kuchukua hatua stahiki katika kupitisha mfumo madhubuti wa kuchuja na kupata viongozi wa kisiasa; (ii) kuandaa na kutumia kanuni za pamoja za maadili kwa wanachama wa vyama vya siasa; (iii) kuanzisha jukwaa la kitaifa dhidi ya rushwa la vyama vya siasa; (iv) kuandaa vigezo vya uzoefu na utayari vitakavyo zingatiwa na viongozi watakao pewa nafasi za uongozi; na (v) Tume ya

Taifa ya Uchaguzi, Msajili wa Vyama vya Siasa na Bunge kuendelea kuwachukulia hatua viongozi wanaokiuka kanuni za maadili zilizowekwa.

2.4 Miongozo ya Mipango ya Kitaifa

2.4.1 Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025

Mojawapo ya nguzo kuu tatu za Dira ni kujenga mfumo unaokuza utawala bora na kuzingatia utawala wa sheria. Miongoni mwa matarajio yaliyoainishwa katika Dira ni kuwa na jamii ambayo (a) ina mwenendo wa utamaduni wa kimaadili unaokubalika; (b) inakuza uzingatiaji wa utawala wa sheria; na (c) haitavumilia vitendo vya rushwa. Nguzo hii ni muhimu kwa utendaji kazi wa nguzo nyingine mbili, ambazo ni, kuboresha maisha ya wananchi na kujenga uchumi shindani wa viwanda. Hivyo, kuhusianisha utekelezaji wa Mkakati na kufikiwa kwa Dira ya Taifa ya Maendeleo ni muhimu.

2.4.2 Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano

Nchi imekuwa ikitekeleza Mipango ya Maendeleo ya Miaka Mitano *FYDP's* kama nyenzo katika kufikia malengo ya Dira ya Maendeleo ya Taifa 2025. Kwa hiyo mipango imelenga (a) kuongeza idadi ya wafanyakazi wenye sifa katika nyanja zote kama sehemu ya maendeleo ya mtaji wa watu, hivyo kuboresha upatikanaji wa huduma; (b) kujenga miundombinu kwa ajili ya kutoa huduma za kijamii kama vile maji, matibabu na elimu, na kuhakikisha kwamba miundombinu hiyo ina vifaa vya kutosha; (c) kupanua mtandao wa huduma za miundombinu zenye tija kwa usambazaji bora wa nishati, maji na mawasiliano ya simu. Sekta ya TEHAMA imeboresha utoaji huduma kwa njia za kidijitali huku Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali, Sekretarieti za Miko

na Mamlaka za Serikali za Mitaa zikihamasishwa kutumia huduma za Serikali Mtandao. Hivyo, mipango hii inajumuisha sekta ambazo maendeleo yake yanahusiana moja kwa moja na kwa njia nyingine na Awamu ya Nne ya Mkakati.

2.4.3 Miongozo ya Mipango na Bajeti ya kila Mwaka

Ushughulikiaji wa masuala ya utawala bora na Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa yanajumuishwa katika mipango na bajeti za Taasisi zote za Umma kupitia **Lengo B**. Hivyo, kila Taasisi ya Umma inapaswa kuandaa afua na bajeti ya utekelezaji. Utekelezaji endelevu unahitaji kila Taasisi kusimamiwa kupitia mfumo madhubuti wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza.

2.5 Mafunzo yaliyopatikana kutokana na Uzoefu wa utekelezaji wa Mkakati

Maandalizi ya Awamu ya Nne ya Mkakati yalitokana na mafunzo yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati, ambayo ni pamoja na:-

- (a) Kuimarishwa kwa Kamati za Kudhibiti Uadilifu kulisaidia kukuza utawala bora katika Taasisi za Umma;
- (b) Maboresho ya sekta ya umma yamechangia katika kuboresha utoaji wa huduma na utawala kwa ujumla;
- (c) Marekebisho ya mara kwa mara ya Sheria zilizopo na kutunga mpya yalichangia katika kuleta mafanikio ya utekelezaji wa mipango ya kupambana na rushwa;
- (d) Kuendeleza na kutumia ipasavyo mifumo mipya inayotegemea TEHAMA katika kuboresha upatikanaji na ubora wa utoaji wa huduma kwa Umma;

- (e) Uratibu mzuri wa taasisi zilizotekeleza Awamu ya Tatu ya Mkakati ulisaidia kupata matokeo chanya kwa msaada wa mfumo madhubuti wa matokeo.

2.6 Mipango ya Baadaye

Awamu ya Nne ya Mkakati itaendeleza mafanikio ya awali na kushughulikia changamoto zitakazojitokeza kwa kuongozwa na lengo kuu na malengo ya mahsusi katika sura inayofuata.

SURA YA TATU

LENGO KUU NA MALENGO MAHSUSI YA MKAKATI

3.1 Lengo Kuu la Mkakati

Lengo Kuu la Awamu ya Nne ya Mkakati ni Kuwa na Jamii Iliyostawi na yenye Mifumo Madhubuti ya Kukuza Uadilifu na Isiyovumilia Rushwa.

3.2 Dhana ya Mabadiliko

Mabadiliko yanayotarajiwa kuletwa na Awamu ya Nne ya Mkakati ni kujenga jamii iliyostawi na yenye mifumo madhubuti ya kukuza uadilifu na isiyovumilia rushwa kutokana na ushirikishwaji madhubuti wa wananchi ikijumuisha msukumo wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kupinga rushwa; uzingatiaji wa viwango vya juu vya uwajibikaji na uwazi miongoni mwa wadau wa Mkakati; matumizi ya mifumo ya TEHAMA; uimarishwaji wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora; na mifumo ya usimamizi wa chaguzi. Mambo haya yanawezekana kupitia ushawishi wa uongozi mahiri katika ngazi zote nchini, kuweka sheria madhubuti zitakazoweza utoaji wa haki, upashanaji habari makini sambamba na ushirikishaji, kujenga ushirikiano miongoni mwa wadau na matumizi ya kidijitali katika utoaji wa huduma katika Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali. Miongoni mwa afua za Mkakati zitakazotekelezwa ni pamoja na kujenga uwezo wa watekelezaji kupitia mafunzo, kujenga ufahamu miongoni mwa Wananchi kuhusu juhudi zilizopo za kuzuia rushwa, kufanya mapitio ya mfumo wa sheria na kupashana habari kuhusu juhudi za kuzuia rushwa nchini.

Aidha, wadau wa utekelezaji wa Mkakati wanatakiwa kutenga rasilimali za kutosha kutekeleza afua za Mkakati.

Msukumo wa Awamu ya Nne ya Mkakati uko katika maeneo mawili; ukuzaji wa uadilifu ambao utakuwa na athari chanya katika kupunguza rushwa; na eneo jingine ni la kuboresha utoaji wa huduma katika sekta zote kwa kiwango cha kupunguza ushawishi wa kutaka kupewa kipaumbele katika huduma ambapo hufanyika kupitia wahusika kujihusisha na rushwa. Hivyo, kwa misingi hiyo, kuwezesha jamii; kuimarisha uwazi na uwajibikaji; kupunguza mawasiliano ya ana kwa ana kwa kutumia mifumo ya TEHAMA; kuimarisha uwezo wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora katika kutekeleza majukumu yake; kuongeza ushirikishwaji wa Taasisi Zisizo za Kiserikali; na kuwa na uongozi madhubuti wa kisiasa wenye dhamira ya kuwa na mfumo wa utoaji huduma usio na rushwa, kwa pamoja vitawezesha kuwa na jamii yenye ustawi na kiwango cha juu cha uadilifu kuifanya ichukie rushwa.

3.3 Malengo Mahsusi ya Mkakati

Lengo Kuu la Mkakati litafikiwa kwa kutekeleza malengo mahsusi yafuatayo:

- (a) Kuwezesha Jamii kushiriki kikamilifu katika juhudi za kukabiliana na rushwa na kuimarisha uadilifu;
- (b) Kuimarika kwa uwajibikaji na uwazi katika Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali;
- (c) Kuimarika kwa Uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziweze kukuza uadilifu na kukabiliana na vitendo vya rushwa;

- (d) Kukuza matumizi ya TEHAMA katika utoaji huduma wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali;
- (e) Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na kukabiliana na rushwa nchini; na
- (f) Kuimarika kwa uadilifu wa usimamizi wa mchakato wa uchaguzi wa kisiasa usio na rushwa.

Malengo Mahsusi tajwa yamefafanuliwa kama ifuatavyo:

Lengo Mahsusi la Kwanza: Kuwezesha Jamii kushiriki kikamilifu katika juhudi za kukabiliana na rushwa na kuimarisha uadilifu.

Lengo hili litahusisha kujenga na kuendeleza uwezo na ari kwa Wananchi wote kudai uwazi na uwajibikaji katika utoaji wa huduma na kujenga utamaduni wa uadilifu. Kadhalika, kutakuwa na juhudi za kujenga uelewa wa Wananchi kuhusu madhara ya rushwa.

Afua za Kimkakati:

- (a) Kuandaa na kutekeleza programu za kujenga uelewa wa Umma kuhusu maadili na uadilifu;
- (b) Kuandaa na kutengeneza nyenzo zitakazotumika katika kuarifu, kuelimisha na kuwasiliana na umma;
- (c) Kushirikisha wasanii katika jukumu la kukuza uadilifu na mapambano dhidi ya rushwa kupitia kazi zao;
- (d) Kushirikisha viongozi mashuhuri kama vile viongozi wa kidini, kisiasa na kimila katika kukuza uadilifu, kuzuia na kupambana na rushwa kupitia majukwaa yao;
- (e) Kuandaa mwongozo wa kushirikisha wadau mbalimbali katika juhudi dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu;

- (f) Kuandaa na kutekeleza programu za kujenga uelewa miongoni mwa Wananchi kuhusu kudai uwajibikaji na uwazi wa watoa huduma;
- (g) Kuhakikisha mikutano yote ya ngazi ya Kijiji hadi Taifa inakuwa na ajenda ya kudumu ya ukuzaji wa uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa;
- (h) Kuanzisha jukwaa la wananchi wapinga rushwa; na
- (i) Kuitisha Jukwaa la Kitaifa la kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa kila mwaka.

Lengo Mahsusi la Pili: Kuimarika kwa uwajibikaji na uwazi katika Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali

Hatua madhubuti dhidi ya rushwa zinaambatana na kujenga uwezo wa taasisi zinazokuza uzingatiaji wa taratibu na matakwa ya uwazi ambayo ni muhimu kwa wapokea huduma. Hivyo, bodi na kamati za ndani ya Taasisi zilizoanzishwa kwa mujibu wa sheria na/au taratibu zinawajibu wa kuzingatia kalenda ya vikao na utoaji wa taarifa. Kadhalika, Kamati ya Uadilifu imethibitika kuwa ni nyenzo muhimu ya ukuzaji wa uadilifu wa watumishi na ufanisi wa utekelezaji wa juhudi mbalimbali dhidi ya rushwa ndani ya Taasisi.

Afua za Kimkakati:

- (a) Kuimarisha mifumo ya ndani ya usimamizi;
- (b) Kuasili mifumo ya kielektroniki katika kupata mrejesho;
- (c) Kujenga uwezo wa matumizi ya mifumo ya mrejesho ya kielektroniki;
- (d) Kuchambua taarifa zinazopatikana katika mifumo ya mrejesho ya kielektroniki;
- (e) Kutengeneza nyenzo za kupeana taarifa;

- (f) Kufanya tafiti kwenye maeneo mahsusi yenye maslahi kwa umma;
- (g) Kuwezesha majukwaa kwa ajili ya kupeana habari;
- (h) Kutoa mafunzo kwa Kamati ya Uadilifu na Watumishi wa Taasisi;
- (i) Kutoa mafunzo kwa wakufunzi wa Mkakati kuhusu utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati; na
- (j) Kuandaa na kuendesha programu za mafunzo kwa Wananchi ya kujenga ari na uwezo wa kudai uwazi na uwajibikaji wa watoa huduma.

Lengo Mahsusi la Tatu: Kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziweze kukuza uadilifu na kukabiliana na vitendo vya rushwa;

Taasisi Simamizi za Utawala Bora zinahusika katika usimamizi na uzingatiaji wa sheria katika kukuza uadilifu na kudhibiti vitendo vya rushwa. Taasisi hizi ni pamoja na Ofisi ya Rais Ikulu, Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora (OR-MUUUB), Ofisi ya Rais Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma, Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka, Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa (TAKUKURU), Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi, Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora, Mamlaka ya Udhibiti wa Ununuzi wa Umma, na Kitengo cha Kudhibiti Fedha Haramu. Jukumu la Taasisi hizi ni kuhakikisha kuwa Awamu ya Nne ya Mkakati inatekelezwa kwa ufanisi hivyo, zitahitaji rasilimali za kutosha kuweza kutekeleza mamlaka yao ambayo ni pamoja na kujenga uwezo wake katika maeneo ya kubaini, kuzuia, na ufuatiliaji na urejeshaji wa mali zilizochepushwa.

Afua za Kimkakati:

- (a) Kuongeza rasilimali kwa Taasisi Simamizi za Utawala Bora;
- (b) Kufanya tafiti shirikishi;
- (c) Kusimamia uzingatiaji wa utekelezaji wa sheria mara kwa mara;
- (d) Kufanya tathmini ya uwezo wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora.
- (e) Kufanya ufuatiliaji na urejeshaji mali;
- (f) Kufanya mapitio ya sheria zinazohusika na masuala ya uadilifu na kuzuia rushwa;
- (g) Kuwezesha mafunzo kwa watumishi;
- (h) Kuweka miundombinu wezeshi kwa utendaji bora wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora;
- (i) Kuwezesha ubadilishanaji taarifa baina ya Taasisi Simamizi za Utawala Bora; na
- (j) Kuandaa Sera ya Taifa ya Maadili.

Lengo Mahsusi la Nne: Kukuza matumizi ya TEHAMA katika utoaji huduma wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali
Matumizi ya Mifumo ya TEHAMA katika utekelezaji wa juhudi za kuzuia rushwa na kukuza uadilifu ni mbinu yenye ufanisi zaidi katika kuondoa rushwa kwa kuwa huepusha ulazima wa mtoa huduma kukutana ana kwa ana na mpokea huduma. Awamu ya Nne ya Mkakati inahimiza watoa huduma kutumia TEHAMA katika utendaji ili kufikia jamii yote, na hili litafikiwa kwa kufanya mapitio na kujenga mifumo madhubuti ya kimenejimenti ya kubadilishana taarifa.

Afua za Kimkakati:

- (a) Kuwezesha ubunifu na matumizi ya TEHAMA katika kubadilishana taarifa;
- (b) Kufanya maboresho ya michakato ya utoaji huduma ili kuondoa kukutana ana kwa ana baina ya mtoaji na mpokea huduma;
- (c) Kuwawezesha watoaji na wapokea huduma namna ya kutumia mifumo ya TEHAMA;
- (d) Kufanya utafiti wa namna ya kuifanya mifumo ya TEHAMA kusomana;
- (e) Kuwezesha huduma saidizi za uendeshaji wa mifumo; na
- (f) Kuwezesha ujenzi wa Vituo vya Utoaji wa Huduma kwa Pamoja.

Lengo Mahsusi la Tano: Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na kukabiliana na rushwa nchini

Awamu ya Nne ya Mkakati itatumia mfumo shirikishi na jumuishi ili kupata uungaji mkono katika utekelezaji wa Mkakati huu. Aidha, utekelezaji wa Mkakati utahusisha kikamilifu wadau wote muhimu kwa kugawa majukumu na kuhakikisha mbinu, mifumo, nyenzo na taratibu zilizopo zinatumika kwa pamoja. Wadau muhimu ambao Serikali itawashirikisha ni pamoja na Asasi za Kiraia, Tasia ya Habari, Sekta Binafsi, Taasisi za Kidini, na Washirika wa Maendeleo.

Afua za Kimkakati:

- (a) Kuandaa na kufanya mikutano, warsha, semina na mijadala, na Taasisi Zisizo za Kiserikali;

- (b) Kujenga uelewa kwa Taasisi Zisizo za Serikali kuhusu matumizi ya Mifumo ya mrejesho ya kielektroniki;
- (c) Kuasili mfumo wa kielektroniki wa utoaji wa mrejesho;
- (d) Kuandaa mwongozo wa mafunzo ya masuala ya uadilifu na kuzuia rushwa; na
- (e) Kufanya mapitio ya sheria na mifumo rekebu mara kwa mara ili kuwezesha upashanaji habari.

Lengo Mahsusi la Sita: Kuimarika kwa uadilifu wa usimamizi wa mchakato wa uchaguzi wa kisiasa usio na rushwa

Kuimarisha utashi wa kisiasa katika juhudi za kudhibiti rushwa kwa kufanya kiapo cha kutovumilia rushwa kuwa cha lazima kwa vyama vyote vya siasa na wagombea wao wa nafasi mbalimbali za uchaguzi, kuziba mianya ya wasio waadilifu na watuhumiwa wa vitendo vya rushwa kuwa viongozi wa umma, na kudhibiti rushwa katika mifumo ya uchaguzi.

Afua za Kimkakati:

- a) Kuandaa na kuendesha mafunzo ya uraia kwa umma kuhusu mchakato wa chaguzi;
- b) Kuandaa na kuendesha kampeni za kujenga uelewa kwa wapiga kura kuhusu mchakato wa chaguzi za kisiasa;
- c) Kuandaa na kutekeleza kanuni jumuishi za maadili miongoni mwa vyama vya siasa;
- d) Kuwezesha vyama vya siasa kusaini Kanuni Jumuishi za Maadili;
- e) Kuandaa mwongozo wa maadili utakaotumiwa na vyama vya siasa wakati wa mchakato wa kupata wagombea;

- f) Kupanua wigo wa ushiriki wa wanachama kwenye mchakato wa chaguzi ndani ya vyama;
- g) Kufanya tafiti maalum kuhusu rushwa katika mchakato wa chaguzi za kisiasa; na
- h) Kuanzisha jukwaa la vyama vya siasa kwa ajili ya kujadili juhudi za kukuza uadilifu na kudhibiti rushwa nchini kila mwaka.

3.4 Nyenzo za Utekelezaji wa Mkakati

3.4.1 Uongozi Madhubuti

Kupungua kwa rushwa kunachangiwa na umadhubuti wa uongozi uliopo. Katika kufanikisha utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati uongozi ni nguzo kuu ya kufanikisha juhudi za nchi dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu. Hivyo, kiongozi anatakiwa kuwa mtu muadilifu mwenye msimamo dhidi ya rushwa.

3.4.2 Kuepusha Mgongano wa Maslahi

Mgongano wa Maslahi ni miongoni mwa matatizo ya kimaadili yanayochochea rushwa na kuathiri maendeleo ya kijamii na kiuchumi. Mgongano wa Maslahi usiposhughulikiwa ipasavyo unaweza kusababisha jamii kukosa imani na Serikali. Kwa ujumla, Mgongano wa Maslahi ni chanzo cha rushwa na hivyo ni jambo la kuepukwa. Miongoni mwa vyanzo hivi ni pamoja na kutotenganisha uongozi na biashara.

3.4.3 Mfumo Madhubuti wa Utawala na Utoaji Haki

Awamu ya Nne ya Mkakati inatambua umuhimu wa uwepo wa mfumo madhubuti wa utawala na utoaji haki, kwa

muktadha huo, mifumo hiyo inatakiwa kuendeshwa bila rushwa. Pamoja na kwamba rushwa husababishwa na kutozingatia sheria, Katiba inatoa uhuru kwa mahakama katika kutoa haki nchini, na hivyo kuwa msingi mzuri wa mapambano dhidi ya rushwa

3.4.4 Ushirikiano na Ubia Madhubuti Miongoni mwa Wadau Muhimu

Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati utakuwa jumuishwa kwa kuhakikisha ushirikiano na ubia madhubuti miongoni mwa wadau. Mawanda ya ubia yatahusisha ushirikiano wa wadau ndani ya nchi, kikanda na kimataifa kutoka Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali.

3.4.5 Ustawi wa Uchumi na Upatikanaji wa Rasilimali

Kipaumbele kikubwa cha utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati ni ujenzi wa uchumi imara ambao utahakikisha rasilimali za kutosha zinapatikana ili kutekeleza juhudi mbalimbali dhidi ya rushwa na kujenga utamaduni wa kuthamini utawala bora. Rasilimali fedha, watu na teknolojia toshelevu ni muhimu kwa utekelezaji wa Mkakati.

3.4.6 Wajibu katika Mikataba na Itifaki

Nchi inazingatia Mikataba na Itifaki za kikanda na kimataifa zinazosimamia utekelezaji wa juhudi dhidi ya rushwa. Tanzania itaendelea kuridhia na kutekeleza Mikataba ya kikanda na kimataifa katika kusaidia juhudi za kukuza uadilifu na kuzuia rushwa.

3.4.7 Kutoa Huduma Kidijitali kwa kuimarisha TEHAMA

Utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati ulibainisha kuwa TEHAMA ilichangia kuongezeka kwa utoaji huduma kwa umma kwa pamoja baina ya Serikali, Asasi za Kiraia na Sekta Binafsi katika juhudi dhidi rushwa. Hivyo, matumizi ya TEHAMA katika utoaji huduma yatapewa kipaumbele ili kukuza uwazi, ufanisi, tija, usawa na uwajibikaji. Mifumo itafungamanishwa na kubadilishana taarifa ndani ya Serikali na kati ya Serikali na Taasisi Zisizo za Kiserikali.

Kielelezo Na. 1: Mtiririko wa Matokeo ya Awamu ya Nne ya Mkakati

LENGO KUU	Jamii iliyostawi na yenye mifumo madhubuti ya kukuza uadilifu na isiyovumilia rushwa					
MATOKEO YA KATI	Kuwezesha jamii kushiriki kikamilifu katika juhudi za kukabiliana na rushwa na kuimarisha uadilifu	Kuimarika kwa uwajibikaji na uwazi katika Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali	Kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziweze kukuza uadilifu na kukabiliana na vitendo vya rushwa	Kukuza matumizi ya TEHAMA katika utoaji huduma wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali	Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na kukabiliana na rushwa nchini	Kuimarika kwa uadilifu wa usimamizi wa mchakato wa uchaguzi wa kisiasa usio na rushwa
MATOKEO YA AWALI	<p>⇒ Jamii iliyowezeshwa katika juhudi dhidi ya rushwa.</p> <p>⇒ Kamati za Uratibu zilizoimarishwa.</p> <p>⇒ Kujengeka kwa uelewa kuhusu uzuiajia rushwa.</p> <p>⇒ Kuasiliwa kwa Mifumo ya TEHAMA</p> <p>⇒ Uwepo wa Kanuni za Maadili za Wanachama wa Vyama vya Siasa</p> <p>⇒ Mfumo wa kisheria na urekebu wa juhudi dhidi ya rushwa uliofanyiwa mapitio</p> <p>⇒ Taasisi Simamizi za Utawala Bora zilizoimarika.</p> <p>⇒ Wadau muhimu wa Awamu ya Nne ya Mkakati kushiriki katika utekelezaji wa Mkakati</p>					
SHUGHUL I	<p>⇒ Jamii iliyowezeshwa katika juhudi dhidi ya rushwa.</p> <p>⇒ Kamati za Uratibu zilizoimarishwa.</p> <p>⇒ Kujengeka kwa uelewa kuhusu uzuiajia rushwa.</p> <p>⇒ Kuasiliwa na kuongezeka kwa Mifumo ya TEHAMA katika utoaji huduma</p> <p>⇒ Uwepo wa Kanuni za Maadili za Wanachama wa vyama vya siasa</p> <p>⇒ Mfumo wa Kisheria na urekebu wa juhudi dhidi ya rushwa uliofanyiwa mapitio</p> <p>⇒ Taasisi Simamizi za Utawala Bora zilizoimarika.</p>					
MAHITAJI	<p>Kuanda mpangokazi</p> <p>Kufanya mapitio ya sheria na kanuni</p> <p>Kutoa mafunzo ya kujenga uelewa</p> <p>Kuanda Kanuni za Maadili kwa wanachama wa vyama vya siasa</p> <p>Kutoa mafunzo ya maadili na uadilifu</p> <p>kuarifu, kuelimisha na kuwasiliana na umma</p> <p>Kuimarisha mifumo ya usimamizi ndani</p> <p>Kuanda na kufanya mapitio ya Mkataba wa Huduma kwa Mteja</p> <p>Kujenga mifumo ya utoaji huduma</p>					

Fedha na Rasilimali watu

SURA YA NNE

UFUATILIAJI, TATHMINI NA KUJIFUNZA

4.1 Utangulizi

Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza unakusudiwa kuhakikisha utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati wenye mwelekeo na kutoa matokeo yanayotarajiwa. Mfumo huu ni muhimu kwa ajili ya kuimarisha uwazi, ufanyaji maamuzi, uwajibikaji na kuwezesha uwekaji kumbukumbu wa masuala ya kujifunza kutoka kwa wadau mbalimbali wa utekelezaji wa Mkakati. Vilevile, Mfumo ni muhimu katika kukuza na kuongeza maarifa kwa watekelezaji wote wa Mkakati. Ufuatiliaji ni endelevu ili kuweza kukusanya, kuchakata taarifa/takwimu za utekelezaji na kurekebisha kasoro za utekelezaji. Tathmini itajumuisha tafiti, tathmini ya muhula wa kati na mwisho ili kubaini ushahidi wa matokeo tarajiwa na itafanyika kila baada ya muda maalum wa utekelezaji. Kujifunza ni mchakato endelevu wa kutumia taarifa za ufuatiliaji na tathmini kwa ajili ya kuchukua hatua za kurekebisha, kuandaa ujumbe wa uhamasishaji kwa ajili ya kuboresha mbinu za utekelezaji. Pia, kujifunza kutatumika katika uandaaji wa mipango kwa siku zijazo kwa afua na maamuzi ya kisera. Rejea Mpango wa Mawasiliano wa Mkakati katika **Jedwali Na. 7.1**.

4.2 Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza

Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza utatumika katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati. Mfumo huo utatekelezwa kupitia mipango iliyoandaliwa na kutekelezwa kila mwaka kulingana na malengo yaliyoainishwa kwenye

Mpango wa ufuatiliaji, tathmini na kujifunza. Dhana ya mabadiliko ambayo inachambua uhusiano wa visababishi na athari zake itaongoza mchakato wa kuandaa mipango ya utekelezaji kulingana na malengo ya kimkakati na matokeo kama ilivyoainishwa kwenye **Jedwali Na. 4.1**. Viashiria vya kupima matokeo ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati vimeandaliwa kulingana na mnyororo wa matokeo.

Jedwali Na. 4.1: Mfumo wa Matokeo wa Awamu ya Nne ya Mkakati

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
1	Kuwezesha Jamii kushiriki kikamilifu katika juhudi za kukabiliana na rushwa kuimarisha uadilifu	(i) Kuimarika kwa cha na uadilifu kukataa rushwa (ii) Kuimarika kwa ubora wa utoaji huduma	(i) Uwiano wa wananchi waliohusishwa na matukio ya rushwa (ii) Mtazamo wa wananchi juu ya ubora wa huduma zitolewazo	(i) Idadi ya vipindi vya uhamasishaji kuhusu maadili na uadilifu vilivyofanyika (ii) Idadi ya malalamiko yaliyosajiliwa kuhusu huduma zitolewazo. (iii) Idadi ya majukwaa ya Vyombo vya Habari kuhusu maadili yaliyofanyika (iv) Idadi ya nyenzo zitakazotumika katika kuarifu, kuelimisha na kuwasiliana na umma (v) Idadi ya kesi za rushwa	(i) Kuandaa na kutekeleza programu za kuongeza uelewa wa umma kuhusu maadili na uadilifu. (ii) Kuandaa na kubuni nyenzo zitakazotumika katika kuarifu, kuelimisha na kuwasiliana na umma (iii) Kushirikisha wasanii katika jukumu la kukuza uadilifu na mapambano dhidi ya rushwa kupitia kazi zao. (iv) Kushirikisha viongozi mashuhuri kama vile viongozi wa kidini, kisiasa na kimila katika kukuza

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
				<p>zilizoripotiwa</p> <p>(vi) Idadi ya kesi za rushwa zilizoamuliwa</p> <p>(vii) Idadi ya makosa na vitendo visivyo vya kimaadili vilivyoripotiwa.</p>	<p>uadilifu na kupambana na rushwa kupitia majukwaa yao.</p> <p>(v) Kuandaa mwongozo wa kushirikisha wadau mbalimbali katika juhudi dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu;</p> <p>(vi) Kuandaa na kutekeleza programu za kujenga uelewa miongoni mwa Wananchi kuhusu kudai uwajibikaji na uwazi wa watoa huduma;</p> <p>(vii) Kuhakikisha mikutano yote ya ngazi ya Kijiji hadi Taifa inakuwa na ajenda ya kudumu</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
					<p>ya ukuzaji wa uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa;</p> <p>(viii) Kuanzisha jukwaa la wapinga rushwa la wananchi;</p> <p>(ix) Kuitisha Jukwaa la Kitaifa Dhidi ya Rushwa kila mwaka.</p>
2	<p>Kuimarika kwa Uwajibikaji na Uwazi katika Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali</p>	<p>(i) Kuboresha utoaji huduma.</p> <p>(ii) Kuimarika kwa ufanisi katika matumizi ya rasilimali.</p> <p>(iii) Kuimarika kwa uzingatiaji wa sheria.</p> <p>(iv) Kuimarika kwa utawala ndani ya Taasisi.</p>	<p>(i) Mtazamo wa wananchi juu ya ubora wa huduma itolewayo.</p> <p>(ii) Hati za Ukaguzi.</p> <p>(iii) Uwiano wa Taasisi zenye Mkataba wa Huduma kwa Mteja unaotekelezwa.</p> <p>(iv) Uwiano wa bajeti za taasisi zilitengwa kwenye Lengo B</p>	<p>(i) Idadi ya Taasisi za Serikali na Zisizo za Kiserikali zinazopata Hati zinazoridhisha za Ukaguzi.</p> <p>(ii) Idadi ya malalamiko yaliyoajiliwa kutokana na huduma zilizotolewa.</p> <p>(iii) Idadi ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zenye nyenzo</p>	<p>(i) Kuimarisha mifumo ya ndani ya usimamizi;</p> <p>(ii) Kuasili mifumo ya kielektroniki katika kupata mrejesho;</p> <p>(iii) Kujenga uwezo wa matumizi ya mifumo ya mrejesho ya kielektroniki;</p> <p>(iv) Kuchambua taarifa zinazopatikana katika mifumo ya mrejesho</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo kwa mwaka.	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
			<p>(v) Uwiano wa bajeti za taasisi iliyotumika kwenye Lengo B kwa mwaka</p>	<p>madhubuti za upashanaji habari.</p> <p>(iv) Idadi ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zinazowasilisha taarifa za utekelezaji.</p> <p>(v) Idadi ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zenye Kamati ya Maalum Menejimenti na Kamati ya Uadilifu.</p>	<p>ya kielektroniki;</p> <p>(v) Kutengeneza nyenzo za kupeana taarifa;</p> <p>(vi) Kufanya tafiti kwenye maeneo mahsusi yenye maslahi kwa umma;</p> <p>(vii) Kuwezesha majukwaa kwa ajili ya kupeana habari;</p> <p>(viii) Kutoa mafunzo kwa Kamati ya Uadilifu na Watumishi wa Taasisi;</p> <p>(ix) Kutoa mafunzo kwa wakufunzi wa Mkakati kuhusu utekelezaji wa Mkakati;</p> <p>(x) Kuandaa na kuendesha programu za mafunzo kwa Wananchi ya kujenga</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
3	<p>Kuimarika kwa Uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziweze kukuza na uadilifu kukabiliana na vitendo vya rushwa</p>	<p>(i) Kupungua kwa vitendo vya rushwa nchini. (ii) Kupungua malalamiko kutoka kwa wananchi dhidi ya Taasisi za Utawala Bora. (iii) Kuimarika kwa utendaji kazi wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora kwenye kubaini</p>	<p>(i) Viwango vya rushwa. (ii) Kiwango cha uadilifu katika Utumishi wa Umma. (iii) Rasilimali zilizookolewa (iv) Thamani ya mali na rasilimali zilizorejeshwa.</p>	<p>(i) Idadi ya kesi za rushwa. (ii) Idadi ya kesi za utovu wa maadili. (iii) Rasilimali zilizookolewa. (iv) Idadi ya mifumo ya kujenga Maadili iliyokaguliwa. (v) Idadi ya sheria zilizofanyiwa mapitio.</p>	<p>ari na uwezo wa kudai uwazi na uwajibikaji wa watoa huduma. (xi) Kuhakikisha uwepo wa bajeti ya kutosha katika taasisi kwa ajili ya utekelezaji wa Mkakati</p> <p>(i) Kuongeza rasilimali kwa Taasisi Simamizi za Utawala Bora; (ii) Kufanya tafiti shirikishi; (iii) Kusimamia uzingatiaji wa utekelezaji wa sheria mara kwa mara; (iv) Kufanya tathmini ya uwezo wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora. (v) Kufanya ufuatiliaji na</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
		<p>na kuzuia vitendo vya rushwa</p> <p>(iv) Kupungua kwa upotevu wa rasilimali za Umma.</p>		<p>(vi) Idadi ya wafanyakazi wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora waliopata mafunzo.</p>	<p>urejeshaji mali.</p> <p>(vi) Kufanya mapitio ya sheria zinazohusika na masuala ya uadilifu na kuzuia rushwa.</p> <p>(vii) Kuwezesha mafunzo kwa watumishi.</p> <p>(viii) Kuweka miundombinu wezeshi ya utendaji bora wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora.</p> <p>(ix) Kuwezesha ubadilishanaji taarifa baina ya Taasisi Simamizi za Utawala Bora.</p> <p>(x) kuandaa Sera ya Taifa ya Maadili</p> <p>(xi) Kufanya ukaguzi wa</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
4	<p>Kukuza matumizi ya TEHAMA katika huduma wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali</p>	<p>(i) Kutoa huduma kwa ufanisi. (ii) Kupungua vitendo vya rushwa kwa kuepusha mtoaji na mpokea huduma kukutana ana kwa ana.</p>	<p>(i) Uwiano wa Taasisi zenye Mkataba wa Huduma kwa Mteja unaotekelezwa. (ii) Kiwango cha kufungamanisha data.</p>	<p>(i) Idadi ya mifumo ya utoaji huduma ya TEHAMA iliyotengenezwa. (ii) Idadi ya Taasisi zenye huduma za Kidijitali. (iii) Idadi ya mifumo ya ubadilishanaji taarifa. (iv) Idadi ya Taasisi za Umma zinazotumia mfumo wa ununuzi wa kielektroniki. (v) Idadi ya mifumo ya TEHAMA iliyofungamanishwa kikamilifu.</p>	<p>mara kwa mara. (i) Kuwezesha ubunifu na matumizi ya TEHAMA katika kubadilishana taarifa; (ii) Kufanya maboresho ya michakato ya utoaji huduma ili kuondoa kukutana ana kwa ana baina ya mtoaji na mpokea huduma; (iii) Kuwawezesha watoaji na wapokea huduma namna ya kutumia mifumo ya TEHAMA; (iv) Kufanya utafiti wa namna ya kuifanya mifumo ya TEHAMA kusomana; (v) Kuwezesha huduma saidizi za uendeshaji wa mifumo</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
5	Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na kukabiliana na rushwa nchini	(i) Kuimarika kwa kiwango cha uadilifu na kukataa rushwa (ii) Kuimarika kwa ubora wa utoaji huduma (iii) Kuboresha upashanaji habari	(i) Kiwango cha uadilifu. (ii) Kiwango cha hali ya rushwa. (iii) Kiwango cha kuridhika na huduma zinazotolewa kwa wateja.	(i) Idadi ya programu za ushirikiano na Taasisi Zisizo za Kiserikali (ii) Idadi ya malalamiko juu ya kutoridhika na huduma zitolewazo. (iii) Idadi ya malalamiko kuhusu masuala yasiyo ya kimaadili. (iv) Idadi ya programu za uhamasishaji zinazoendeshwa na Taasisi Zisizo za Kiserikali. (v) Idadi ya mashirikiano yaliyofanyika baina ya Taasisi Zisizo za Kiserikali.	(i) Kuandaa na kufanya mikutano, warsha, semina na mijadala, na Taasisi Zisizo za Kiserikali. (ii) Kujenga uelewa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali kuhusu matumizi ya Mifumo ya mrejesho ya Kielektroniki. (iii) Kuasili mfumo wa kielektroniki wa utoaji wa mrejesho. (iv) Kuandaa mwongozo wa mafunzo ya masuala ya uadilifu na kuzuia rushwa. (v) Kufanya mapitio ya sheria na mifumo rekebu mara kwa mara ili kuwezesha upashanaji habari.

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
6	<p>Kuimarika kwa uadilifu wa usimamizi wa mchakato wa uchaguzi wa kisiasa usio na rushwa</p>	<p>(i) Wagombea wa nafasi za kisiasa wenye kuaminika wa Mchakato wa uchaguzi wenye uhalalali na kuaminika</p> <p>(ii) Kuimarika kwa amani na utulivu kipindi cha uchaguzi.</p>	<p>(i) Asilimia mashauri ya kupinga matokeo ya uchaguzi.</p> <p>(ii) Asilimia ya Wapiga Kura waliojitokeza.</p> <p>(iii) Asilimia ya kura zilizokataliwa/haribika.</p>	<p>(i) Idadi ya kampeni za uhamasishaji wa wapiga kura.</p> <p>(ii) Idadi ya programu za elimu ya uraia.</p> <p>(iii) Programu za elimu kwa wapiga kura.</p>	<p>(i) Kuandaa na kuendesha mafunzo ya uraia kwa umma kuhusu mchakato wa uchaguzi;</p> <p>(ii) Kuandaa na kuendesha kampeni za kujenga uelewa kwa wapiga kura kuhusu mchakato wa uchaguzi za kisiasa;</p> <p>(iii) Kuandaa na kutekeleza kanuni jumuisi za maadili miongoni mwa vyama vya siasa;</p> <p>(iv) Kuwezesha vyama vya siasa kusaini Kanuni Jumuisi za Maadili;</p> <p>(v) Kuandaa mwongozo wa maadili utakaotumiwa na</p>

Na	Malengo Mahsusi ya Mkakati	Matokeo ya Kati	Viashiria vya Matokeo	Viashiria vya Matokeo ya Awali	Afua
					<p>vyama wakati wa mchakato wa kupata wagombea;</p> <p>(vi) Kupanua wigo wa ushiriki wa wanachama kwenye mchakato wa chaguzi ndani ya vyama;</p> <p>(vii) Kufanya tafiti maalum kuhusu rushwa katika mchakato wa chaguzi za kisiasa;</p> <p>(viii) Kuanzisha jukwaa la vyama vya siasa kwa ajili ya kujadili juhudi za kukuza uadilifu na kudhibiti rushwa nchini kila mwaka.</p>

4.3 Mpango wa Utekelezaji na Utoaji Taarifa

Utekelezaji wa afua za Awamu ya Nne ya Mkakati utatekelezwa kulingana na Mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza (**Kiambatisho Na. II**) ili kutoa mwongozo kwa wadau kuhusu utekelezaji wa shughuli zitakazopangwa. Mpango huo una viashiria, ufafanuzi wa kiashiria, takwimu za awali, shabaha za viashiria, vyanzo vya taarifa/takwimu, mtiririko wa kuripoti viashiria na taasisi zinazowajibika kwa ukusanyaji, uchambuzi na utoaji wa taarifa. Mpango huu unajumuisha viashiria vya matokeo na matokeo ya awali vinavyopaswa kufuatiliwa na kuripotiwa kila robo mwaka, mwaka na kila baada ya miaka miwili.

Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zitatumia Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza wa Awamu ya Nne ya Mkakati katika kutayarisha na kuhuisha mpango wa juhudi dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu kila mwaka na kuujumuisha katika mpango na bajeti ya Taasisi. Muundo wa mpango wa utekelezaji utakuwa na lengo kuu, malengo mahsusi, matokeo, shabaha, shughuli muhimu, muda uliopangwa, na mhusika (vyombo/watu). Mpango wa Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati kwa ajili ya kuongoza Taasisi kuunda mipango ya utekelezaji umeonyeshwa katika **Kiambatisho Na. VI**.

Taarifa za utekelezaji zitawasilishwa kwa Katibu Mkuu Kiongozi, Ofisi ya Rais Ikulu. Hivyo, katika ngazi ya kitaifa, Katibu Mkuu Kiongozi (Idara ya Uratibu wa Utawala Bora na Maboresho) ataratibu kazi za Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza wakati katika ngazi ya Taasisi za Umma na Taasisi Sizizo za Kiserikali jukumu hili litakuwa la wakuu wa taasisi kupitia Kamati Maalum za Usimamizi za Utekelezaji wa

Awamu ya Nne ya Mkakati. Utatumika mfumo wa kutoa taarifa wa kielektroniki au kidijitali utakaoweza Ofisi ya Katibu Mkuu Kiongozi kuchakata na kuandaa taarifa jumuishi za utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati. Viashiria vya matokeo ya awali vitatolewa taarifa kila robo mwaka na mwaka, wakati viashiria vya matokeo ya kati vitafuatiliwa na kutolewa taarifa kupitia utafiti wa aina mbalimbali na tathmini katika kipindi cha kati na cha mwisho cha utekelezaji wa Mkakati. Tathmini ya kati na ya mwisho itafanywa na mtaalamu elekezi huru.

4.3.1 Taratibu za Utoaji Taarifa

(a) Taarifa ya Utekelezaji ya Robo Mwaka

Taarifa ya Utekelezaji ya Robo Mwaka kutoka kwa watekelezaji wa Mkakati ambao ni Taasisi za Umma zitawasilishwa kwa Katibu Mkuu Kiongozi, OR- Ikulu. Kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali, taarifa zao zitawasilishwa kwenye Taasisi Rekebu na kisha Taasisi Rekebu zitawasilisha taarifa jumuishi kwa Katibu Mkuu Kiongozi. Taarifa hizo zitawafahamisha aina na mahali shughuli za kupambana na rushwa zilipofanyika katika kipindi cha miezi mitatu iliyopita kulingana na mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza. Taarifa hizo zitawasaidia wadau katika kubainisha mapungufu na hivyo kuweza kuandaa mipango ya baadaye kwa kuzingatia utekelezaji. Fomu za kutolea taarifa zipo kwenye **viambatisho III-V** ambapo **Kiambatisho Na. III** ni **Fomu Na. TFN 906 A** kwa ajili ya Taasisi za Umma, **Kiambatisho Na. IV** ni **Fomu Na. TFN 906 B** kwa ajili ya Taasisi Simamizi za Utawala Bora na **Kiambatisho V** ni **Fomu Na. TFN 906 C** kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali.

(b) Taarifa ya Utekelezaji ya Mwaka

Taarifa ya Utekelezaji ya Mwaka itaeleza kwa kina maendeleo na matokeo ya juhudi za pamoja za wadau katika utekelezaji wa Mkakati. Taarifa itazingatia kwa upana matokeo ya awali katika maeneo muhimu yaliyofafanuliwa katika Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza. Taarifa hiyo ya utekelezaji itatokana na upimwaji wa viashiria vyote vya msingi vya Mkakati na taarifa nyingine muhimu kwa kuzingatia Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza.

(c) Taarifa ya Matokeo

Taarifa ya Matokeo itaandaliwa wakati wa tathmini ya kati au ya mwisho ya viashiria vya matokeo kama ilivyobainishwa katika mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza na kuidhinishwa na Katibu Mkuu Kiongozi kwa kusambazwa kwa wadau. Kadhalika, wadau watafanya tathmini zao za kisekta pale inapobidi, ambazo matokeo yake yatatumika katika mapitio ya Awamu ya Nne ya Mkakati, na taarifa husika zitatumika kwa kuzingatia muundo wa awali kama ilivyoainishwa katika hadidu za rejea.

SURA YA TANO

MPANGILIO WA KITAASISI NA MAJUKUMU

5.1 Utangulizi

Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati utafanyika kwa kuzingatia mpangilio wa kitaasisi katkiambatishoika ngazi mbalimbali ikijumuisha uratibu katika ngazi ya Taifa na ngazi ya Tawala za Mikoa na Mamlaka ya Serikali za Mitaa. Kwenye ngazi zote, kutakuwa na utaratibu maalum wa ndani wa kuratibu utekelezaji wa Mkakati.

5.2 Ngazi ya Taifa

5.2.1 Kamati ya Taifa ya Uendeshaji

Kamati ya Taifa ya Uendeshaji itasimamia utekelezaji wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa Awamu ya Nne na Mpango wa Utekelezaji. Wajumbe wa Kamati ya Taifa ya Uendeshaji watakuwa Katibu Mkuu mwenye dhamana ya Sera na Uratibu, Katibu Mkuu mwenye dhamana ya Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora; Katibu Mkuu mwenye dhamana ya Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa; Mtendaji Mkuu wa Mahakama, Naibu Mwanasheria Mkuu wa Serikali; Mwenyekiti-Mwenza wa Baraza la Taifa la Biashara; Mwakilishi toka Baraza la Maaskofu Katoliki Tanzania, Baraza Kuu la Waislamu Tanzania (BAKWATA) na Jumuiya ya Kikristo Tanzania. Katibu Mkuu Kiongozi ataongoza vikao vya Kamati ya Taifa ya Uendeshaji na Katibu Mkuu Ofisi ya Rais-Ikulu atakuwa Katibu wa Kamati.

Majukumu ya Kamati ya Taifa Uendeshaji

- (i) Kusimamia utekelezaji wa Mkakati katika ngazi zote na kutoa miongozo;
- (ii) Kuimarisha utaratibu wa kubadilishana taarifa za juhudi za kusimamia maadili na kudhibiti vitendo vya rushwa;
- (iii) Kutathmini na kujadilii mapendekezo kutoka Kamati ya Taifa ya Kitaalamu ya Ushauri;
- (iv) Kushauri Serikali juu ya Sera zenye mlengo wa kudhibiti vitendo vya rushwa na kukuza maadili;
- (v) Kuhakikisha taasisi zinatenga bajeti ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati; na
- (vi) Kuhakikisha bajeti ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati katika ngazi ya taasisi inatumika kama ilivyotengwa.

5.2.2 Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu

Kutakuwa na Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu ambayo Mwenyekiti wake atakuwa Katibu Mkuu Ofisi ya Rais Ikulu. Wajumbe wa Kamati watateuliwa kutoka; Wizara yenye dhamana ya Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora; Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Mahakama, Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka, Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma, Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi, Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa, Jeshi la Polisi, Tume ya Utumishi wa Umma, Ofisi ya Mamlaka ya Udhibiti wa Ununuzi wa Umma, Uwakilishi kutoka Taasisi Zisizo za Kiserikali; na wajumbe wengine watakoalikwa kwa sababu maalum.

Sekretarieti ya Kamati itakuwa ni Idara inayoshughulikia masuala ya utawala bora ambayo itakuwa na jukumu la kufuatilia utekelezaji wa Mkakati katika ngazi za utekelezaji.

Majukumu ya Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu

- (i) Kupokea, kupitia na kutoa mapendekezo juu ya mpango kazi jumuisi wa utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati, taarifa za robo mwaka na za mwaka za utekelezaji;
- (ii) Kutoa mapendekezo ya kisera yenye mlengo wa kudhibiti rushwa na kukuza uadilifu;
- (iii) Kupokea, kuchambua, kushauri na kupendekeza juu ya miongozo ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati;
- (iv) Kupendekeza njia na mfumo bora wa kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa;
- (v) Kuwa chombo cha ushauri katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati; na
- (vi) Kuhakikisha juhudi za Kitaifa, Kikanda na Kimataifa zinazoendana na juhudi za kudhibiti rushwa zinafungamanishwa kwenye mipango ya maendeleo na progamu za Kitaifa.

5.2.3 Idara ya Uratibu wa Utawala Bora na Maboresho

Idara ya Uratibu wa Utawala Bora na Maboresho itakuwa kiungo kati ya Katibu Mkuu Kiongozi, Ofisi ya Rais Ikulu na wadau wa utekelezaji wa Mkakati. Majukumu ya Idara inayoshughulika na masuala ya utawala bora kwenye utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati ni pamoja na:

- (i) Itakuwa ni Sekretarieti ya Kamati ya Taifa ya Uendeshaji na Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu;

- (ii) Kuandaa mpango kazi jumuiishi, taarifa za utekelezaji za robo mwaka na mwaka kwa ajili Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu;
- (iii) Kuanzisha na kusimamia mafunzo kwa wakufunzi wakati wa utekelezaji wa Mkakati;
- (iv) Kusimamia mafunzo ya Kamati za Uadilifu na Kamati Maalumu za Menejimenti kwenye Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali;
- (v) Kutoa msaada wa kitaalamu kwenye utekelezaji wa Mkakati;
- (vi) Kutoa msaada wa kitaalamu kwa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kuandaa mpango kazi pamoja na taarifa za utekelezaji za robo mwaka na mwaka;
- (vii) Kufuatilia utengaji wa fedha katika **Lengo B** la Mpango wa Matumizi wa Muda wa Kati kwa Taasisi za Umma na mpango wa mwaka wa Taasisi Zisizo za Kiserikali kwa ajili ya utekelezaji wa Mkakati; na
- (viii) Kushauri kuhusu utengaji wa fedha za utekelezaji wa Mkakati kwenye Kamati ya Uandaaji wa Mwongozo wa Mipango na Bajeti ya Serikali.

Ili kutekeleza ipasavyo baadhi ya majukumu haya Idara ya Uratibu wa Utawala Bora na Maboresho itashirikiana na kikosikazi kitakachoundwa kwa kuteua maafisa kutoka serikalini.

5.2.4 Utekelezaji wa Mkakati katika Ngazi ya Taasisi

Kutakuwa na Kamati mbili za uratibu wa utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati katika ngazi ya Taasisi za Umma

na Taasisi Zisizo za Kiserikali ambazo ni (i) Kamati Maalum ya Menejimenti ya Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati, na ii) Kamati ya Uadilifu. Wajumbe wa Kamati ya Uadilifu watateuliwa na Mtendaji Mkuu wa Taasisi husika na watakuwa watano.

5.2.4.1 Kamati Maalum ya Menejimenti

Kamati Maalum ya Menejimenti ya Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati itapokea, kujadili na kushauri mamlaka kwa masuala yahasuyo utekelezaji wa Mkakati. Mtendaji Mkuu wa Taasisi atakua msimamizi mkuu wa utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati akishauriwa na Kamati Maalum ya Menejimenti ambayo inaundwa na Wakuu wa Idara na Vitengo. Mwenyekiti wa Kamati ya Uadilifu atakua mjumbe mwalikwa kwenye Kamati Maalum ya Menejimenti. Aidha, Mtendaji Mkuu wa Taasisi atawasilisha taarifa ya utekelezaji wa Mkakati ya kila robo mwaka kwa Katibu Mkuu Kiongozi. Katibu wa Kamati atakuwa ni Mkuu wa Idara ya Utawala na Rasilimaliwatu wa Taasisi husika.

Kamati Maalum ya Menejimenti itatekeleza majukumu yafuatayo katika taasisi husika:

- (i) Kuhakikisha Kamati ya Uadilifu inaanzishwa na kufanya kazi kwa kuzingatia Mfumo wa Ufuatiliaji Tathmini na Kujifunza;
- (ii) Kuhakikisha kuwa utekelezaji wa Mkakati unajumuishwa kwenye mpango kazi na Bajeti ya mwaka ya Taasisi kwa ajili ya kutekeleza Malengo Mahususi ya Mkakati pamoja na afua zinazolengwa;

- (iii) Kuandaa, kuthibitisha na kutekeleza Sera ya Taasisi Dhidi ya Rushwa;
- (iv) Kuhakikisha watumishi wanazingatia sheria, kanuni, taratibu, pamoja na miongozo inayosimamia maadili ya utaalamu;
- (v) Kuchukua hatua muhimu za kudhibiti aina zote za rushwa, makosa ya kiutawala, na vitendo vya ukiukwaji wa maadili;
- (vi) Kuimarisha uwazi na uwajibikaji katika kutekeleza majukumu ya Taasisi;
- (vii) Kuanzisha mfumo wa kupokea na kushughulikia malalamiko ya wananchi wenye kuzingatia usiri. Mfumo huo utakuwa na uwezo wa kupokea na kutoa mrejesho kwa mhusika ana kwa ana au kwa njia ya kiteknolojia ya kidijitali;
- (viii) Kujumuisha matokeo ya tathmini ya athari za rushwa kwenye daftari la usajili wa vihatarishi; na
- (ix) Kupokea na kupitia taarifa za robo mwaka na mwaka kutoka kwenye Kamati za Uadilifu na kuziwasilisha kwa Katibu Mkuu Kiongozi.

5.2.4.2 Kamati ya Uadilifu ya Taasisi

Kamati ya Uadilifu ya Taasisi itakuwa na wajumbe watano watakaoteuliwa na Mtendaji Mkuu wa Taasisi akiwemo Mwenyekiti na Katibu. Miongoni mwao atakuwepo mjumbe mmoja kutoka nje ya Taasisi ambaye ikiwezekana awe mjumbe wa Kamati ya Uadilifu katika Taasisi anayotoka na atapatikana baada ya maombi ya Taasisi nufaika. Aidha, Katibu wa Kamati atakuwa ni Afisa Mwandamizi kutoka Idara inayohusika na masuala ya utawala na usimamizi wa rasilimaliwatu ya Taasisi.

Wajumbe wa kamati watakua na sifa ya Afisa Mwandamizi mwenye haiba ya uadilifu. Wajumbe wa Kamati watakaa kwenye nafasi zao kwa kipindi chote cha Awamu ya Nne ya Mkakati. Hata hivyo, Mtendaji Mkuu wa Taasisi atakuwa huru kubadilisha wajumbe wa Kamati ya Uadilifu endapo kuna sababu za msingi za kufanya hivyo na kama kuna ulazima. Idara inayohusika na Utawala na Rasilimaliwatu itakua ndio Sekretarieti ya Kamati ya Uadilifu na itakuwa na jukumu la kurahisisha majukumu ya Kamati ya Uadilifu.

Kamati ya Uadilifu ya kila Taasisi itakua na majukumu yafuatayo:

- (i) Kuanisha maeneo yenye vishawishi vya rushwa na kuandaa afua;
- (ii) Kuainisha na kuandaa mpango kazi wa utekelezaji wa shughuli za taasisi zinazoshabihiana na Mkakati na kuzitolea taarifa kwenye Kamati Maalum ya Menejimenti;
- (iii) Kuandaa na kuwasilisha taarifa za robo mwaka na mwaka kwa Kamati Maalum ya Menejimenti;
- (iv) Kupokea, kuchambua na kushughulikia malalamiko kutoka ndani na nje ya Taasisi yanayotokana na ukiukwaji wa maadili. Kamati itachukua hatua ndani ya siku saba;
- (v) Kuandaa na kutekeleza afua za kujenga uwezo kwa watumishi wa Taasisi juu ya maadili, kudhibiti rushwa na utawala bora;

- (vi) Kufuatilia utekelezaji wa mafunzo ya awali kwa watumishi wapya na watumishi waliopanda cheo/kuteuliwa;
- (vii) Kushauri menejimenti kuhusu masuala ya maadili, rushwa na utawala bora; na
- (viii) Kuandaa na kutekeleza mpango kazi wa Awamu ya Nne ya Mkakati.

5.3 Kazi na Majukumu ya Taasisi

5.3.1 Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali

Wizara, Idara Zinazojitegemea na Wakala za Serikali zitatekeleza juhudi za kudhibiti rushwa na kukuza uadilifu kupitia nyenzo za utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati (*Rejea Jedwali Na.1 Sura ya Sita*).

5.3.2 Taasisi zenye majukumu ya Usimamizi wa Masuala ya Utawala Bora

Majukumu ya Taasisi Simamizi za Utawala Bora yatakuwa ni kutekeleza afua za kudhibiti rushwa na kukuza uadilifu. Katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati, Taasisi hizo zitakuwa na majukumu yafuatayo;

- (i) Kuandaa na kutekeleza programu za kujenga uwezo kwa wadau wa Mkakati;
- (ii) Kushiriki katika kuadaa miongozo ya kuzingatiwa na watekelezaji wa Mkakati;
- (iii) Kutoa utaalamu kwa watekelezaji wa Mkakati kuhusiana na maeneo mahsusi ya Taasisi husika;
- (iv) Kushiriki kwenye kampeni za kitaifa za kuhamasisha umma, kukuza maadili ya kitaifa, na kuchukua hatua za kuzuia na kupambana na rushwa kwenye sekta zote;

- (v) Kushiriki katika maandalizi ya Sera ya Maadili ya Kitaifa;
- (vi) Kuimarisha utekelezaji wa Sheria ya Kuwalinda Watoa Taarifa na Mashahidi ya Mwaka, 2015.
- (vii) Kushirikiana na Wadau wote wa Kitaifa, Kikanda, na Kimataifa kwenye midahalo inayohusiana na kubadilishana uzoefu wa namna bora ya kutekeleza Mkakati; na
- (viii) Kushiriki kufanya ufuatiliaji wa mara kwa mara, tathmini, na kujifunza kuhusu utekelezaji wa Mkakati.

5.3.3 Taasisi Rekebu

Taasisi Zisizo za Kiserikali zitatoa taarifa kwa Mamlaka za Serikali zinazohusika na uratibu na usimamizi wa shughuli zao (Taasisi Rekebu). Mamlaka hizo pia zitaratibu ushiriki wa Taasisi Zisizo za Kiserikali kwenye utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati. Baadhi ya majukumu ya Taasisi Zisizo za Kiserikali ambazo zitaratibiwa kupitia Taasisi Rekebu ni pamoja na;

- (i) Kuanzisha Kamati ya Uadilifu au chombo kama ilivyo kwenye Taasisi za Umma;
- (ii) Kuandaa mpango kazi wa kutekeleza Awamu ya Nne ya Mkakati;
- (iii) Kusimamia kiapo cha uadilifu;
- (iv) Kuhakikisha kuwa Taasisi Zisizo za Kiserikali zinazingatia Mfumo wa Menejimenti wenye Kudhibiti Rushwa (ISO 37001);
- (v) Kufuatilia utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati kwenye Taasisi Zisizo za Kiserikali; na

(vi) Kuhakikisha kuwa Kanuni Jumuishi za Maadili ya Vyama vya Siasa zinaandaliwa, kuridhiwa, kusainiwa na kutekelezwa ipasavyo.

5.4 Ngazi ya Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

5.4.1 Sekretarieti za Mikoa

Ngazi ya Sekretarieti ya Mikoa, kutakuwa na Kamati mbili: i) Kamati Maalum ya Menejimenti ya Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati, na ii) Kamati ya Uadilifu ambazo zitasimamia utekelezaji wa Mkakati katika ngazi ya Sekretarieti ya Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya na ngazi ya Tarafa. Katibu Tawala wa Mkoa atakuwa mtekelezaji Mkuu wa Mkakati ngazi ya Sekretarieti ya Mkoa, na atasimamia utekelezaji wake katika ngazi ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa. Katibu Tawala wa Mkoa atashauriwa na Kamati Maalum ya Menejimenti ambayo inaundwa na Wakuu wa Idara na Vitengo. Mwenyekiti wa Kamati ya Uadilifu atakuwa Mjumbe mwalikwa katika Kamati Maalum ya Menejimenti.

Katibu Tawala wa Mkoa husika atateua wajumbe watano kuunda Kamati ya Uadilifu ya Sekretarieti ya Mkoa na kati yao kutakuwa na Mwenyekiti na Katibu. Kati ya wajumbe walioteuliwa, mmoja atatoka nje ya Sekretarieti ya Mkoa. Idara inayohusika na Utawala na Rasilimali Watu itakuwa Sekretarieti ya Kamati na kutakuwa na mwakilishi wa Kamati ya Uadilifu kutoka Ofisi ya Mkuu wa Wilaya.

Majukumu ya Sekretarieti ya Mkoa

- (i) Kuhakikisha Mamlaka za Serikali za Mitaa zinaanda na kuwasilisha taarifa za robo mwaka za utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati kwa Katibu Tawala wa Mkoa;
- (ii) Kuhakikisha taarifa jumuiishi za nusu na mwaka za utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati inawasilishwa kwenye Kamati ya Ushauri ya Mkoa kwa taarifa;
- (iii) Kuhakikisha Kamati ya Uadilifu na Kamati Maalum ya Menejimenti zinaanzishwa na kufanya kazi katika ngazi ya Sekretarieti ya Mkoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa kuzingatia Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza;
- (iv) Kuandaa na kuwasilisha taarifa jumuiishi ya robo mwaka ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati kwa Katibu Mkuu Kiongozi;
- (v) Kuhakikisha utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati unajumuishwa kwenye Mipango na Bajeti ya Sekretarieti ya Mkoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- (vi) Kuandaa, kuthibitisha, na kutekeleza Sera ya Mkoa ya Kuzuia Rushwa;
- (vii) Kuhakikisha watumishi wote wanazingatia sheria, kanuni na taratibu, zilizopo za maadili ya kitaaluma;
- (viii) Kuchukua hatua za kuzuia aina zote za rushwa, makosa ya kiutawala na utovu wa maadili;
- (ix) Kuimarisha uwazi na uwajibikaji katika utekelezaji wa majukumu ya Sekretarieti ya Mkoa;
- (x) Kuimarisha na kuanzisha mfumo wa kupokea na kushughulikia malalamiko ya umma na kutoa mrejesho;

- (xi) Kuhakikisha Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa zina Mkataba wa Huduma kwa Mteja unaotekelezwa ili kusaidia kuimarisha utoaji wa huduma kwa Umma;
- (xii) Kuhakikisha kazi za Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa zinatekelezwa kwa maslahi mapana ya Umma na kuwa na thamani halisi ya fedha;
- (xiii) Kuandaa programu za hamasa kwa Umma juu ya maadili na hatua zinazohitajika kuzuia vitendo vya rushwa;
- (xiv) Kuandaa na kutekeleza Mkakati wa kujenga hamasa juu ya ubaya wa rushwa kupitia Mkakati wa Habari Elimu na Mawasiliano; na
- (xv) Kujumuisha matokeo ya tathmini ya athari za rushwa kwenye daftari la usajili wa vihatarishi.

5.4.2 Mamlaka za Serikali za Mitaa

Ngazi ya Halmashauri, kutakuwa na Kamati ya Uadilifu itakayosimamia Halmashauri na Ofisi za Kata. Mkurugenzi wa Halmashauri husika atateua Mwenyekiti, Katibu na Wajumbe wa Kamati ya Uadilifu ya Halmashauri na Kata. Isipokuwa kwa Kamati ya Uadilifu ya Kata, mjumbe mmoja miongoni mwa wajumbe wa Kamati ya Uadilifu ya Halmashauri atateuliwa kutoka katika Taasisi nyingine ya Umma. Pia, kutakuwa na Kamati Maalum ya Menejimenti ya Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati ya Halmashauri itakayoundwa na Wakuu wa Idara/Vitengo. Kamati Maalum ya Menejimenti ya Halmashauri itapokea na kujadili taarifa za utekelezaji wa Mkakati zilizowasilishwa na Kamati za Uadilifu za Halmashauri na Kata husika.

Ngazi ya Kata, kutakuwa na Kamati ya Uadilifu itakayosimamia ukuzaji wa uadilifu na hatua za kudhibiti vitendo vya rushwa na itawasilisha taarifa (ikijumuisha taarifa za Vijiji na Mtaa) katika Kamati ya Uadilifu ya Halmashauri husika. Mwenyekiti, Katibu na Wajumbe wa Kamati za Uadilifu watateuliwa na Mkurugenzi wa Halmashauri kutoka miongoni mwa watumishi wa Taasisi zilizopo ngazi ya Kata.

Majukumu ya Mamlaka za Serikali za Mitaa

- (i) Kuhakikisha taarifa za utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati zinawasilishwa kwenye Kamati ya Ushauri ya Wilaya;
- (ii) Kuhakikisha Kamati ya Uadilifu na Kamati Maalum ya Menejimenti zinaanzishwa na kufanya kazi katika ngazi ya Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa kuzingatia Mfumo wa Ufuatiliaji Tathmini na Kujifunza;
- (iii) Kuandaa na kuwasilisha Taarifa ya Utekelezaji wa Mkakati ya Robo Mwaka kwa Katibu Tawala Mkoa;
- (iv) Kuhakikisha utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati unajumuishwa kwenye mpango kazi na Bajeti ya mwaka ya Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- (v) Kuandaa, kuthibitisha, na kutekeleza Sera ya Rushwa ya Halmashauri;
- (vi) Kuhakikisha watumishi wote wanazingatia sheria, kanuni na taratibu zilizopo za maadili ya kitaalamu;
- (vii) Kuchukua hatua za kuzuia aina zote za rushwa, makosa ya kiutawala na utovu wa maadili;
- (viii) Kuimarisha uwazi na uwajibikaji katika utekelezaji wa majukumu ya Mamlaka za Serikali za Mitaa;

- (ix) Kuimarisha na kuanzisha mfumo wa kupokea na kushughulikia malalamiko ya umma na kutoa mrejesho;
- (x) Kuhakikisha Mamlaka za Serikali za Mitaa zina Mkataba wa Huduma kwa Mteja unaotekelezwa ili kusaidia kuimarisha utoaji wa huduma kwa Umma;
- (xi) Kuhakikisha kazi za Mamlaka za Serikali za Mitaa zinatekelezwa kwa maslahi mapana ya Umma na kuwa na thamani halisi ya fedha;
- (xii) Kuandaa programu za hamasa kwa Umma juu ya maadili na hatua zinazohitajika kuzuia vitendo vya rushwa;
- (xiii) Kuandaa na kutekeleza Mkakati wa kujenga hamasa juu ya ubaya wa rushwa kupitia Mkakati wa Habari Elimu na Mawasiliano;
- (xiv) Kujumuisha matokeo ya tathmini ya athari za rushwa kwenye daftari la usajili wa vihatarishi; na
- (xv) Kuhakikisha ukuzaji wa uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa inakuwa ajenda ya kudumu kwenye mikutano yote kuanzia ngazi ya Kijiji hadi ngazi ya Wilaya.

5.5 Taasisi Zisizo za Kiserikali

Taasisi Zisizo za Kiserikali ni pamoja na Asasi za Kiraia, Sekta Binafsi, Vyama vya Siasa, Vyombo vya Habari na Washirika wa Maendeleo wote hawa ni wadau muhimu kwenye utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati.

5.5.1 Asasi za Kiraia (AZAKI)

Asasi za Kiraia ni pamoja na Mashirika Yasiyokuwa ya Kiserikali, Taasisi za Kidini, Jumuiya za Kitaaluma, Taasisi za Kijamii, na Vyama vya Wafanyakazi. Katika utekelezaji wa

Awamu ya Nne ya Mkakati, majukumu ya AZAKI yatakuwa yafuatayo:

- (i) Kuanzisha Kamati ya Uadilifu au chombo kama ilivyo kwenye Taasisi za Umma;
- (ii) Kushirikiana na Taasisi za Umma katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati;
- (iii) Kuandaa na kutekeleza mpango kazi kwenye maeneo yao ya kiutawala;
- (iv) Kushiriki kwenye midahalo na kutekeleza maazimio yaliofikiwa kati ya Serikali na wadau wote;
- (v) Kushiriki katika kampeni za Kitaifa za kuhamasisha na kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa;
- (vi) Kufanya tafiti na kutoa mafunzo juu ya masuala muhimu yanayohusu ukuzaji wa uadilifu, utawala bora na kuzuia rushwa;
- (vii) Kushiriki katika maandalizi ya Sera ya Maadili ya Kitaifa na juhudi dhidi ya rushwa; na
- (viii) Kuandaa na kuwasilisha taarifa za utekelezaji wa Mkakati za vipindi maalum kwa mamlaka au Taasisi za Serikali zinazohusika na uratibu.

5.5.2 Sekta Binafsi

Sekta Binafsi itakuwa na majukumu yafuatayo:

- (i) Kuanzisha Kamati ya Uadilifu au chombo kama ilivyo kwenye Taasisi za Umma;
- (ii) Kubadilishana uzoefu juu ya namna bora ya kukuza uadilifu na kuzuia vitendo vya rushwa;
- (iii) Kujumuisha mpango kazi wa kuzuia rushwa na kukuza uadilifu kwenye mipango na miradi ya Taasisi;

- (iv) Kuandaa na kutekeleza mfumo wa kukuza na kuendeleza maadili kwenye shughuli za Taasisi;
- (v) Kuhakikisha sheria, miongozo, kanuni na taratibu za kukuza maadili ya kibiashara yanazingatiwa na kufuatwa;
- (vi) kutekeleza Mikataba ya kimataifa juu ya maadili ya kibiashara;
- (vii) Kushirikiana na Taasisi za Umma katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati; na
- (viii) Kushiriki kwenye midahalo na kutekeleza maazimio yaliofikiwa kati ya Serikali na wadau wote.

5.5.3 Vyama vya Siasa

Vyama vya Siasa vitatoa taarifa kwa Msajili wa Vyama vya Siasa juu ya utekelezaji wa Mkakati na vitakuwa na majukumu yafuatayo:

- (i) Kuanzisha Kamati ya Uadilifu au chombo kama ilivyo kwenye Taasisi za Umma;
- (ii) Kuhakikisha kuwa sheria zinazohusu masuala ya vyama vya siasa na sheria za uchaguzi zinazingatiwa na wanachama pamoja na uongozi wa chama;
- (iii) Kujenga uwezo wa wanachama na jamii kwa ujumla juu ya namna ya kuzuia vitendo vya rushwa na vitendo visivyokuwa vya kimaadili;
- (iv) Kuhakikisha kuwepo kwa uwazi na uadilifu kwenye chaguzi za ndani za chama ili kuimarisha demokrasia;
- (v) Kukuza uadilifu miongoni mwa wanachama wa vyama vya siasa;
- (vi) Kujumuisha hatua za kudhibiti rushwa kwenye Katiba za vyama na Ilani za Uchaguzi; na

- (vii) Kushiriki katika maandalizi na kusaini makubalianao ya pamoja yanayohusu vigezo vya msingi vya kanuni jumuisi za maadili miongoni mwa vyama vya siasa.

5.5.4 Vyombo vya Habari

Vyombo vya Habari vitakuwa na jukumu la kuhakikisha Awamu ya Nne ya Mkakati inatekelezwa kwa kufanya yafuatayo:

- (i) Kuanzisha Kamati ya Uadilifu au chombo kama ilivyo kwenye Taasisi za Umma;
- (ii) Kuzingatia maadili ya taaluma ya habari na kuchukua hatua dhidi ya wale wanaokiuka maadili;
- (iii) Kukuza Maadili ya Kitaifa;
- (iv) Kuwajengea uwezo Wanahabari juu ya maadili ya kitaaluma na utawala bora;
- (v) Kushiriki kwenye kampeni za kujenga hamasa;
- (vi) Kukuza uandishi wa habari za kichunguzi kama njia sahihi ya kuibua vitendo vya rushwa na udanganyifu;
- (vii) Kuhabarisha Umma kwa ufanisi kuhusu juhudi za kudhibiti rushwa; na
- (viii) Kushiriki katika kuandaa na kutekeleza Mkakati wa Habari, Elimu na Mawasiliano kwa ajili ya kudhibiti vitendo vya rushwa na masuala ya maadili.

5.5.5 Washirika wa Maendeleo

Washirika wa Maendeleo wanatambua wito wa kimataifa wa kudhibiti vitendo vya rushwa duniani kwa mujibu wa matamko mbalimbali ya kimataifa, kwa muktadha huo Washirika wa Maendeleo wanategemewa kufanya yafuatayo:

- (i) Kuhimiza utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati na kutoa msaada wa kitaalamu na fedha;
- (ii) Kushiriki kwenye midahalo na kutekeleza maazimio yaliyofikiwa kati ya Serikali na Wadau wote;
- (iii) Kushiriki katika kampeni za kitaifa za kuhamasisha na kukuza maadili ya kitaifa na juhudi za kuzuia rushwa; na
- (iv) Kushiriki katika maandalizi ya Sera ya Maadili ya Kitaifa na juhudi dhidi ya rushwa.

SURA YA SITA

MPANGO WA UTEKELEZAJI WA MKAKATI

6.1 Utangulizi

Utovu wa maadili ni chanzo cha vitendo vya rushwa ambavyo husababisha matatizo ya kijamii, kisiasa na kiuchumi nchini. Vitendo hivyo vinatishia mustakabali wa kisiasa mshikamano katika jamii na maendeleo ya Taifa. Hivyo, juhudi dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu nchini zinahitaji ushirikiano miongoni mwa wadau katika kutekeleza Mkakati uliopangika vizuri, ulio wazi na uliofungamanishwa. Utekelezaji wake unahitaji kuwepo na Mpango wa Utekelezaji ulio madhubuti.

Mpango huu utatumika na wadau mbalimbali katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati. **Jedwali Namba Na.6.1** linaonesha nyenzo mbalimbali za utekelezaji wa Mkakati.

Jedwali Na. 6.1: Nyenzo za Utekelezaji wa Mkakati

Na.	Nyenzo	Mhusika/Wahusika
1.	Mpango Kazi	Wadau husika
2.	Kamati ya Uadilifu	Wadau husika
3.	Kamati Maalum ya Menejimenti ya Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati	Taasisi
4.	Kamati ya Taifa ya Ushauri wa Kitaalamu	Katibu Mkuu Ikulu
5.	Kamati ya Taifa ya Uendeshaji	Katibu Mkuu Kiongozi
6.	Mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza	Wadau husika
7.	Utoaji Taarifa kutumia fomu Na. TFN	Taasisi za Serikali

	906 A	
8.	Utoaji Taarifa kutumia fomu Na TFN 906 B	Taasisi Simamizi za Utawala Bora
9.	Utoaji Taarifa kutumia fomu Na. TFN 906C	Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali

6.2 Mpango wa Utekelezaji

Taasisi za Umma zitaandaa mpango kazi na mbinu za kukuza uadilifu na kupambana na rushwa kwa kuzingatia muktadha wa Taasisi ili kutekeleza Mkakati. Aidha, Taasisi Zisizo za Kiserikali zitapaswa kuandaa na kutekeleza mpango kazi katika maeneo yao ya utendaji. Mpango kazi huo uendane na Mwongozo wa Mkakati, daftari la usajili wa vihatarishi, mamlaka na majukumu ya msingi ya Taasisi. Kadhalika, Taasisi zihakikishe utekelezaji wa Mkakati unajumuishwa (*mainstreamed*) kwenye mpango kazi na bajeti ya mwaka ya Taasisi ili kutekeleza malengo mahsusi na afua zinazolengwa.

Kiolezo (*Format*) cha mpango kazi kitakuwa na matokeo makuu ya malengo mahsusi, shabaha, viashiria, afua, muda wa utekelezaji na mhusika/wahusika. Kiolezo cha Awamu ya Nne ya Mkakati kinaoneshwa katika **Jedwali Na. 6.2**. Kiolezo hiki kitaongoza taasisi kuandaa mpango kazi wake kama inavyooneshwa katika **Kiambatisho Na. II**.

Jedwali Na. 6.2: Kiolezo cha Mpango Kazi

Matokeo ya Malengo Mahsusi	Shabaha	Viashiria	Afua	Muda wa Utekelezaji	Wahusika wakuu

Tanbihi: Taasisi itachagua malengo mahsusi ya Mkakati yanayoendana na Mamlaka na Majukumu ya Taasisi miongoni mwa malengo sita yaliyopo katika sura ya tatu ya Mkakati.

6.3 Mpango wa Tathmini, Ufuatiliaji na Kujifunza

Mpango wa ufuatiliaji utakuwa na viashiria, maelezo ya kiashiria, takwimu za kuanzia, thamani za shabaha za viashiria, ukusanyaji wa takwimu na mbinu za uchambuzi, idadi ya muda wa utoaji taarifa, viashiria na watu wanaowajibika kwa ukusanyaji wa taarifa, uchambuzi na utoaji wa taarifa. Mpango huu utajumuisha viashiria ambavyo vitafuatiliwa kila robo mwaka na kuripotiwa kila mwaka. **Jedwali Na. 6.3** ni kiolezo cha mpango wa ufuatiliaji huku **Kiambatisho Na. II** ni mpango mahsusi wa ufuatiliaji utakaonesha taarifa zinazohitajika, pamoja na vyanzo vya takwimu.

Jedwali Na. 6.3: Kiolezo cha Mpango wa Ufuatiliaji

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za kuanzia		Ukusanyaji wa takwimu na mbinu za uchambuzi				Muda wa utoaji taarifa	Mhusika katika ukusanyaji wa takwimu
	Takwimu	Mwaka wa kwanza	Chanzo cha takwimu	Zana na njia za ukusanyaji wa takwimu	Muda wa kukusanya takwimu	Njia za kuthibitisha		

Tanbihi: Viashiria vinavyoelezewa kwenye Kiolezo ni vile vilivyomo katika mpango kazi wa Taasisi husika na ufafanuzi wake ni kama ilivyo katika Mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza.

Taasisi zinazotekeleza Mkakati zinatakiwa kujitathmini kila mwaka. Aidha, Taasisi Simamizi za Utawala Bora na Taasisi Rekebu zinaweza kuzifanyia tathmini Taasisi nyingine kwa kadri ya mamlaka walizonazo. Kadhalika, OR-Ikulu itafanya

tathmini ya muda wa kati na mwisho wa utekelezaji wa Mkakati.

Vilevile, upimaji wa utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati utafanyika kwa kuzingatia tathmini za utawala bora na mapambano dhidi ya rushwa. Mjumuisho wa viashiria vya ubora na wingi utatumika katika kulinganisha viwango vya mafanikio ya utekelezaji. Kwa viashiria vya ubora, takwimu zitakuwa katika makundi mawili (2) ya tafiti ambayo ni, Mfumo wa kushughulikia malalamiko na Utafiti wa matokeo ya muda wa kati wa utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati ikijumuisha tafiti kuhusu wananchi, biashara na masuala ya kisiasa.

Kadhalika, tafiti za kutathmini utekelezaji wa Mkakati zitatoa taarifa za ushahidi unaobainisha kufikiwa kwa shabaha na afua zinazothibitisha mafanikio ya matokeo tarajiwa yaliyomo katika Mkakati. Kiolezo cha Mpango wa Tathmini kiko katika **Jedwali Na.6. 4.**

Jedwali Na. 6.4: Kiolezo cha Mpango wa Tathmini

Na.	Tafiti ya Tathmini	Maelezo	Maswali ya Tafiti ya Tathmini	Methodolojia	Muda wa Utekelezaji	Taasisi Husika

6.4 Utaratibu wa Uwasilishaji wa Taarifa katika Ofisi ya Rais - Ikulu

Taarifa za utekelezaji wa Mkakati zitawasilishwa katika kipindi cha robo mwaka, mwaka na taarifa mahsusi. Taarifa hizi zitawasilishwa kwa Katibu Mkuu Kiongozi, Ofisi ya Rais Ikulu ambapo mrejesho kuhusu taarifa zilizowasilishwa utatolewa.

SURA YA SABA

MWONGOZO WA MAWASILIANO

7.1 Utangulizi

Miongoni mwa masuala ya kujifunza na uzoefu uliopatikana katika utekelezaji wa Awamu ya Tatu ya Mkakati ni uboreshaji wa mawasiliano kati ya watekelezaji wa Mkakati na Umma. Hivyo, utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati utakuwa na Mwongozo wa Mawasiliano wa pamoja wa wadau wote muhimu chini ya uongozi wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora na Idara ya Uratibu wa Umwongozo tawala Bora na Maboresho, Ofisi ya Rais Ikulu.

7.2 Masuala Muhimu katika Mwongozo wa Mawasiliano

Mwongozo wa Mawasiliano katika utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati ni nyenzo muhimu ya kuhakikisha wadau wote wanapata taarifa. Masuala muhimu katika Mwongozo huu ni pamoja na; kuainisha lengo kuu na malengo mahsusi ya mawasiliano; kuchambua wadau wote muhimu na kuwapanga katika makundi kulingana na umuhimu na ushawishi walionao ili kujua aina ya taarifa na hadhira inayokusudiwa; kutengeneza maudhui yenye ushawishi kwa hadhira inayolengwa; kuchagua njia sahihi za mawasiliano; na kuanzisha utaratibu wa mrejesho.

7.3 Lengo Kuu na Mahsusni katika Mwongozo wa Mawasiliano

7.3.1 Lengo Kuu

Lengo Kuu la Mwongozo wa Mawasiliano ni kuongeza uelewa unaolenga kubadilisha tabia za watanzania kwa kutekeleza malengo ya Awamu ya Nne ya Mkakati ambayo matokeo ya muda mrefu ni kujenga jamii adilifu yenye watu na Taasisi zilizojizatiti kukuza utawala bora na kuchukia rushwa.

7.3.2 Malengo Mahsusni

- (i) Kukuza uelewa juu ya maeneo muhimu ya Mkakati na Taasisi zinazohusika;
- (ii) Kuwajengea wadau uelewa kuhusu kanuni za maadili;
- (iii) Wadau kushirikishwa katika kuelimisha Umma kuanzia ngazi ya kaya, shule na vyuo ili kujenga jamii yenye dhamira njema;
- (iv) Kutoa mrejesho kwa Umma kuhusu mafanikio ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati yanayotokana na Taasisi Simamizi za Utawala Bora na wadau wote;
- (v) Kuweka wazi kwa Umma matokeo ya utekelezaji wa mfumo wa pongezi na adhabu; na
- (vi) Kuweka wazi kwa Umma maazimio na maamuzi mbalimbali yanayoafikiwa katika mikutano mbalimbali ya kitaifa, kikanda na kimataifa kuhusu masuala ya utawala bora, maadili na juhudi dhidi ya rushwa.

7.4 Wahusika wakuu katika Mwongozo wa Mawasiliano

7.4.1 Waanzilishi Wakuu na Waendeshaji wa Mwongozo wa Mawasiliano

Idara ya Uratibu wa Utawala Bora na Maboresho, Ofisi ya Rais Ikulu itaratibu Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali katika kushirikishana taarifa ambazo zitakuwa sehemu ya maudhui ya Mwongozo wa Mawasiliano. Kila mdau atalazimika kutayarisha taarifa za mara kwa mara na taarifa maalum kama inavyohitajika katika Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza. Kila taasisi inapaswa kuhakikisha kuwa Umma unafahamu kuhusu Mkakati na kushirikishana taarifa mahsusi zinazokusudia kubadili mtazamo ili kuchukua rushwa na kukuza uadilifu.

7.4.2 Walengwa wa Mwongozo wa Mawasiliano

Kila ujumbe wa mawasiliano utakuwa na hadhira yake ya msingi na walengwa wa pili. Kwa mfano, ujumbe unaolenga kuboresha huduma za afya utafikishwa kwa watumishi wa Afya na walengwa wa pili watakuwa wapokea huduma za afya; Hali kadhalika walengwa wa ujumbe wa kuzuia rushwa kwenye ununuzi ni wakuu wa Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali; Katika nyanja za kisiasa, ujumbe wa kuepusha vitendo vya rushwa katika uchaguzi walengwa wa msingi ni wapiga kura na walengwa wa pili ni Taasisi zinazosimamia uchaguzi

7.5 Mbinu na Njia za Mawasiliano

Mwongozo huu utatumia mbinu na njia zifuatazo katika kufanya mawasiliano na walengwa:

- (i) Matumizi ya toleo rahisi katika lugha ya Kiswahili na Kiingereza ya Awamu ya Nne ya Mkakati kwa hadhira inayolengwa;
- (ii) Kutayarisha mitaala maalum au ujumbe kwa ajili ya (a) kujenga tabia za watoto kuanzia nyumbani, Taasisi za elimu na vituo vya kidini vinavyotoa mafunzo ya kidini ya utotoni (b) kubadilisha na kudhibiti tabia za watu wazima ili kuchukia rushwa na kuthamini tabia ya kimaadili kupitia vikao maalum mahali pa kazi (kama sehemu ya mafunzo elekezi na semina za kawaida), mahubiri ya ibada ya watu wazima (c) katika usafiri wa umma (mabasi, treni, vivuko/meli, bandari, viwanja vya ndege na vituo vya treni/mabasi/vituo);
- (iii) Kuandaa ratiba ya mwaka kwa ajili ya uhamasishaji utawala bora na kupambana na rushwa katika ngazi ya Wilaya, Mkoa na Taifa kwa madhumuni ya kukuza uadilifu na kuchukia rushwa;
- (iv) Kuwatangaza wataanzania waliotunukiwa tuzo ya kuwa vinara katika mapambano dhidi ya rushwa na kuendeleza utawala bora na maadili;
- (v) Kuhimiza Wataanzania kufichua tabia zinazoendeleza rushwa na kudhoofisha utawala bora na maadili;
- (vi) Kujenga uelewa kwa wataanzania kuhusu Sheria ya Watoa Taarifa na Mashahidi ya Mwaka, 2015;
- (vii) Wanahabari kufichua rushwa na mifumo inayodhoofisha utawala bora na maadili kuenziwa na Umma;
- (viii) Kutumia kauli mbiu yenye ujumbe wa kupinga rushwa kwenye barua pepe zote za watumishi wa Taasisi; na
- (ix) Kufanya mikutano ya mara kwa mara na vyombo vya habari kwa ajili ya kutoa taarifa kwa Umma.

Njia za kuwasilisha ujumbe inajumuisha taarifa za robo na mwaka; tovuti za Taasisi na tovuti Maalum ya Kampeni za Utawala Bora, maadili na juhudi dhidi ya rushwa; matumizi ya matangazo katika mifumo tofauti kama vile televisheni, redio, magazeti, mitandao ya kijamii mabango, tovuti za kutoa taarifa za rushwa na utawala bora, kujenga kukubalika; sanaa za maonesho; muziki, maigizo, sinema; matukio ya utangazaji katika ngazi ya wilaya, mkoa, na taifa kwa madhumuni ya kukuza utawala bora, maadili na kuchukua rushwa; na warsha na semina maalum zinazohusu masuala ya utawala bora, maadili na juhudi dhidi ya rushwa. Ufuatao ni ufafanuzi wa baadhi ya maelezo hapo juu:

- (i) *Machapisho*: yanajumuisha magazeti, majarida, vipeperushi, na mabango, yanayotumika kusambaza ujumbe kwa walengwa wanaojua kusoma na kuandika. Pia, hutumika kwa maonyesho ya picha kwa hadhira lengwa ambayo haiwezi kusoma lakini inaweza kufuata hadithi katika picha na michoro;
- (ii) *Redio, Televisheni na Simu za Mkononi*: Hizi ni njia za mawasiliano ambazo zina uwezo wa kufikia hadhira kubwa kwa wakati mmoja. Pia, zina uwezo wa kusambaza ujumbe wa habari, makala na maonesho ya mazungumzo kwa watu wasiojua kusoma na kuandika. Lengo ni kuifikia jamii ambayo ni wazalishaji mali, na pia kuwafikia watunga sera ambao hutoa mwelekeo wa kisera kwa jamii;

- (iii) *Mitandao ya kijamii:* Hii ni njia ya mawasiliano inayotumika kuwezesha masuala mbalimbali za kijamii zikiwemo, burudani na biashara. Katika kufikisha ujumbe njia hii inajumuisha *Facebook, Whatsapp, Instagram, Twitter, YouTube, Blogs, LinkedIn, Flickr, Tovuti, Wavuti, Barua-pepe, Intranet*, ujumbe mfupi wa simu na *Multimedia*;
- (iv) *Mikutano na vyombo vya habari:* Hii ni pamoja na mikutano na wanahabari, matangazo na taarifa kwa Umma kupitia waandishi wa habari zinazotumiwa kuwafahamisha wanahabari kuhusu taarifa ambazo Umma unahitaji kujua na kuchukua hatua;
- (v) *Mikusanyiko ya Kijamii:* Hii ni pamoja na mikutano, warsha, semina, na mikutano kwa njia ya simu au video; na maonesho ya biashara ya kitaifa na kimataifa. Njia hizi zinaweza kutumika kwa kuwasiliana na walengwa; na
- (vi) *Sanaa za Maigizo:* zinajumuisha ujumbe maalum unaotolewa kwa njia ya nyimbo, tamthilia na sinema.

7.6 Mpango wa Mawasiliano

Mpango wa Mawasiliano ulioainishwa katika **Jedwali Na 7.1** utajumuisha habari zilizoainishwa ili kuwafikia walengwa, vyanzo vya habari, walengwa wa habari, muda wa usambazaji na njia ya usambazaji.

Jedwali Na. 7.1: Mpango wa Mawasiliano

Taarifa	Maudhui	Muda wa Utumaji	Walengwa		Taasisi Husika
			Msingi	Upili	
Taarifa za Utekelezaji wa Mkakati na Mpango Kazi	Hatua ya utekelezaji wa malengo ya Mpango kazi iliyofikiwa	Kila robo mwaka	Mifumo ya ndani ya uendeshaji /Mfumo wa utoaji taarifa	Umma ikiwa wazi	OR-IKULLU, Taasisi Simamizi za Utawala Bora
Utafiti kuhusu hali ya rushwa.	Mtazamo kuhusu hali ya mifumo ya uendeshaji na rushwa katika Sekta ya Umma Mtazamo kuhusu hali ya mifumo ya uendeshaji na rushwa katika Taasisi Zisizo za Kiserikali.	Kila baada ya miaka Mitano (5).	Taasisi za Umma	Umma kwa ujumla.	Taasisi Simamizi za Utawala Bora
Mtaala Maalum wa kukuza uadilifu kwa Vijana wa Kitanzania.	Ujumbe unaochochea matendo mema kama vile tabia ya kusema ukweli, kutenda haki na	Itatumika kwa wenye umri kati ya miaka 4 hadi 18	Ngazi ya familia, vituo vya kulelea watoto, madarasa ya Awali, madarasa ya shule za	Wazazi, walimu wa elimu ya dini, na ya kawaida; Wahariri wa	TPSF, Taasisi Kivuli Wizara yenye dhamana ya Maendeleo ya Jamii Jinsia Wanawake na Makundi Maalum; Msajili wa Jumuiya-Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi Wizara zenye dhamana na Elimu, Utamaduni

Taarifa	Maudhui	Muda wa Utumaji	Walengwa		Taasisi Husika
			Msingi	Upili	
	ubaya wa uovu.		msingi na sekondari; madarasa ya mafundisho ya dini.	Vyombo vya Habari.	Watoto na Vijana.
Programu Maalum ya mafunzo ya Uongozi na Kanuni za Maadili.	Mafunzo ya lazima kwa viongozi wote kuhusu utawala bora na Kanuni za Maadili ya Viongozi; na kuepuka mgongano wa kimaslahi.	Kuanzia siku ya uteuzi katika nafasi ya uongozi	Taasisi zote za Umma	Taasisi Zisizo za Kiserikali	OR- Ikulu na Taasisi Simamizi za Utawala Bora
Programu Maalum ya Maadili kwa ajili ya kukuza na kulea Viongozi wa Umma	Masharti ya Msingi yanayofaa kujumuishwa katika Kanuni za Maadili ya Viongozi wa Umma	Wakati wote	Viongozi wapya	Viongozi tarajali.	OR-Ikulu, OR-MUUUB na Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma,
Programu Maalum za kuhimiza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa katika jamii.	Ujumbe rahisi wa kuongeza uelewa na kuelimisha umma juu ya tabia ya kimaadili inayotakiwa, kanuni za utawala bora, na	Wakati wote	Jamii kwa Ujumla	Jamii kwa Ujumla	OR- Ikulu na Taasisi Simamizi za Utawala Bora

Taarifa	Maudhui	Muda wa Utumaji	Walengwa		Taasisi Husika
			Msingi	Upili	
	mapambano dhidi ya rushwa.				
Programu Maalum ya Maadili kwa ajili ya kukuza na kulea Viongozi wa Kisiaa	Masharti ya Msingi yanayofaa kujumuishwa katika Katiba na Kanuni za Vyama vya Siasa kwa ajili ya kukuza na kulea viongozi kwa kuzingatia Kanuni za Utawala Bora.	Wakati wote	Viongozi wa Vyama vya Siasa.	Msajili wa Vyama vya Siasa na Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma.	OR-Ikulu, Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma na Tume ya Uchaguzi
Ujumbe kuhusu kupinga rushwa na kukuza Utawala Bora utakaotumika kupitia mabango, vipeperushi, televisheni, simu za mkononi na redio za kitaifa au za jumuiya.	Ujumbe rahisi wa kueleweka na unaohamasisha makundi mbalimbali ya kijamii na katika sekta au nyanja mbalimbali za maisha, kuhusu umuhimu wa tabia njema na kuepuka vitendo vya rushwa.	Wakati wote	Walengwa waliokusudiwa.	Umma kwa ujumla.	OR- Ikulu na Taasisi Simamzi za Utawala Bora

Kiambatisho Na. I: Uchambuzi wa Hali Ilivyo

UBORA	UDHAIFU	FURSA	CHANGAMOTO
<p>(a) Mkazo wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji ni kutovumilia rushwa.</p> <p>(b) Utayari wa kukuza utawala bora</p> <p>(c) Serikali imara na yenye uthubutu iliyotayari kuunga mkono na kusaidia kukua kwa biashara na uwekezaji wa kiuchumi</p> <p>(d) Mfumo bora wa uendeshaji wa kitaasisi</p> <p>(e) Uwepo wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora</p> <p>(f) Uwepo wa programu za uhamasishaji</p> <p>(g) Utambuzi wa maeneo yenye vishawishi vya rushwa</p>	<p>(a) Ushiriki mdogo wa Taasisi Zisizo za Kiserikali</p> <p>(b) Kutozingatiwa kwa Mkataba wa Huduma kwa Mteja.</p> <p>(c) Masuala ya rushwa kutopewa uzito katika Mpango Mkakati wa Taasisi.</p> <p>(d) Kutofanyika kwa uchambuzi wa kina wa maeneo yenye vihatarishi vya rushwa</p> <p>(e) Ufinyu wa bajeti kwa ajili ya afua za juhudi dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu.</p> <p>(f) Kamati za Uadilifu kutoasiliwa vyema na kupewa kipaumbele</p> <p>(g) Rushwa wakati wa uchaguzi wa kisiasa</p> <p>(h) Mtazamo na mabadiliko hasi ya kifikra kuhusiana na rushwa</p> <p>(i) Udhaifu katika ufuatiliaji, tathmini</p>	<p>(a) Uwepo wa Utafiti wa Kitaifa wa hali ya rushwa na utawala bora pamoja na Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji</p> <p>(b) Uwepo wa taarifa juu ya mifumo na mbinu mpya ya rushwa na mabadiliko yake.</p> <p>(c) Kuongeza wigo na kuimarisha ushiriki wa wadau wote</p> <p>(d) Kuibuka kwa maeneo mapya ya rushwa.</p> <p>(e) Kuwepo kwa Mfumo wa Ufuatiliaji Tathmini na Kujifunza unaoeleweka</p> <p>(f) Kuandaliwa kwa Mkakati madhubuti wa Habari, Elimu na Mawasiliano.</p> <p>(g) Ufungamanishaji wa juhudi</p>	<p>(a) Mtazamo kwamba juhudi dhidi ya rushwa ni jukumu la Taasisi Simamizi za Utawala Bora peke yake.</p> <p>(b) Utekelezaji hafifu wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa</p> <p>(c) Uhaba wa fedha zinazotolewa kwa watekelezaji</p> <p>(d) Utoaji huduma usioridhisha</p> <p>(e) Uingiliaji kati wa Siasa</p> <p>(f) Athari za rushwa kwenye</p>

UBORA	UDHAIFU	FURSA	CHANGAMOTO
<p>(h) Uwepo wa mfumo wa kisheria na udhibiti.</p> <p>(i) Kuongezeka kwa utoaji huduma kidijitali serikalini.</p> <p>(j) Kukua kwa mfumo wa kitaasisi (kama vile kuanzishwa kwa Kamati za Uadilifu) kwa ajili ya kukuza uadilifu na kupambana na rushwa</p>	<p>na utoaji taarifa.</p> <p>(j) Mifumo dhaifu ya uadilifu katika Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali</p> <p>(k) Uwezo usiotoshelevu wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora katika kubaini, kuzuia na kurejesha mali zilizochepushwa.</p> <p>(l) Uelewa usiotoshelevu wa Taasisi Zisizo za Kiserikali kuhusu masuala ya rushwa na uadilifu.</p> <p>(m) Mpango wa Mawasiliano usiokidhi mahitaji ya utekelezaji wa Mkakati.</p> <p>(n) Umiliki usiokidhi wa wadau wa utekelezaji wa Mkakati.</p> <p>(o) Kiwango kidogo cha usimamizi na utekelezaji wa sheria.</p>	<p>za wadau wa utekelezaji wa Mkakati</p> <p>(h) Kuongezeka kwa uwepo wa matumizi ya TEHAMA.</p> <p>(i) Kuhamasisha utekelezaji wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa katika ngazi zote</p> <p>(j) Kujenga uwezo kuelekea fursa za uwezesaji kiuchumi</p> <p>(k) Mapitio na usimamizi wa sheria zinazohusu rushwa.</p> <p>(l) Matumizi ya teknolojia mpya ya kupambana na rushwa kama vile Programu ya “ I paid a bribe” na Programu ya Benki ya Dunia inayojulikana kama “Integrity app”</p>	<p>uchaguzi</p> <p>(g) Athari za umaskini kama moja ya chanzo cha rushwa</p> <p>(h) Mchakato mrefu wa mapitio ya sheria.</p> <p>(i) Tamaa ya kujilimbikizia mali.</p> <p>(j) Uelewa mdogo kwa watoaji wa rushwa</p>

Kiambatisho Na. II: Mpango wa Ufuatiliaji, Tathmini na Kujifunza wa Awamu ya Nne ya Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
LENGO MAHSUSI LA 1: KUWEZESHA JAMII KUSHIRIKI KIKAMILIFU KATIKA JUHUDI ZA KUKABILIANA NA RUSHWA NA KUMARISHA UADILIFU												
1.1. VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA WA KATI												
1. Uwiano wa wananchi kwenye matukio ya rushwa <i>Uwiano wa wananchi ambao wamevahi kuingizwa katika vitendo vya rushwa baina yao na watendaji wa Taasisi za Umma au Taasisi zisizo za Kiserikali.</i>	41%	N/A	40%	N/A	39%	N/A	N/A	38%	Matokeo ya Utafiti wa muda mrefu athari za rushwa kwa Umma. Utafiti wa Matokeo ya Utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati, Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa (NGACS), na Taarifa ya Maendeleo ya Watu Tanzania (THDR)	Tafiti, Mapitio ya Machapisho	Tathmini ya Kati na ya Mwisho wa Muhula	OR- IKULU-GGRD, TAKUKURU , Taasisi za Utafiti
2. Mtazamo wa wananchi juu ya ubora wa huduma zitolewazo <i>Uwiano wa Wananchi wanaopima ubora wa huduma zinazotolewa na Taasisi za Umma kwa kuzingatia uzoefu au mtazamo wao binafsi</i>	71.4% ³	N/A	72%	N/A	73%	N/A	N/A	74%	Taarifa ya Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa	Tafiti, Mapitio ya Machapisho	Kila Mwaka	OR- IKULU-PO-OR-MUUUB TAKUKURU , GGRD, ES, -DoEM, OR-TAMISEMI, Taasisi za Utafiti

³ Wastani

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
1.2 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA MFUPI												
1. Idadi ya vipindi vya uhamasishaji kuhusu maadili na uadilifu vilivyofanyika <i>Idadi ya Programu za Uhamasishaji zilizotekelezwa na Taasisi za Umma, na Taasisi Zisizo Za Kiserikali ili kukuza uelewa wa masuala ya maadili na uadilifu kwa Wananchi.</i>	38	1,000	1,200	1,400	1,600	1,800	2,000	2,200	Taarifa za Utekelezaji wa majukumu za Mwaka za TAKUKURU, Tume ya Utumishi wa Umma, na Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma	Mapitio ya kumbukumbu za Taasisi	Robo mwaka	OR- IKULU- GGRD, TAKUKURU
2. Idadi ya malalamiko yaliyosajiliwa kuhusu huduma zitolewazo <i>Idadi ya malalamiko yaliyopokelewa yanayohusu huduma zitolewazo na Taasisi</i>	8,499	10,000	9,000	8,000	7,000	6,000	5,000	4,000	Mfumo wa Ufuatiliaji wa Malalamiko ya Umma, Taasisi, Taarifa za Mwaka za TAKUKURU, Tume ya Utumishi wa Umma, Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma, na e-mrejesho.	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR- IKULU- GGRD, PO- OR- MUUUB- DoEM, BRELA, ES, Taasisi za Utafiti

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
3.Idadi ya majukwaa ya Vyombo vya Habari kuhusu maadili yaliyofanyika <i>Idadi ya majukwaa ya Vyombo vya Habari kuhusu maadili yaliyofanyika kama vile midahalo, Mijadala, Makala au Mahojiano</i>	511	600	700	800	900	1,000	1,000	1,000	Taarifa za Mwaka za TAKUKURU, Tume ya Utumishi wa Umma, Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma, OR-MUUUB/ GCU.	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR- IKULU-GGRD, OR-MUUUB, DoEM, ES, MCT.
4.Idadi ya nyenzo zilizotumika katika kuarifu, kuelimisha na kuwasiliana na umma zilizo sambazwa <i>Idadi ya nyenzo zilizotumika katika kuarifu, kuelimisha na kuwasiliana na Umma kuhusu masuala ya rushwa na maadili kama vile vijarida, mabango, vipeperushi, Video au matangazo katika huduma za Umma</i>	100	150	200	250	300	350	400	450	Taasisi	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR- IKULU-GGRD, PO-OR-MUUUB-DoEM, ES.

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
5. Idadi ya kesi za rushwa zilizoripotiwa Idadi ya kesi za rushwa zilizoripotiwa kwenye mamlaka husika au Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa ndani ya muda maalum.	48	46	44	42	40	38	36	34	TAKUKURU, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka	Robo Mwaka	TAKUKURU, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka	
6. Idadi ya kesi za rushwa zilizoamuliwa Idadi ya kesi za rushwa zilizohitimishwa	57	60	60	60	60	60	60	60	TAKUKURU, Mahakama na Ofisi ya Mashtaka ya Taifa (NPS)	Robo Mwaka	TAKUKURU, Mahakama na Ofisi ya Mashtaka ya Taifa	
7. Idadi ya makosa na vitendo visivyo vya kimaadili vilivyoripotiwa. Idadi ya makosa na vitendo visivyo vya kimaadili vilivyoripotiwa kwa wakati	586	600	590	580	570	560	550	540	Taarifa kutoka TPSC, GGRD na Tume ya Usuluhishi na Uamuzi	Robo Mwaka	GGRD, TPSC, OR-MUUB&G, ES	

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				

LENGO MAHSUSI LA 2: KUIMARIKA KWA UWAJIBIKAJI NA UWAZI KATIKA TAASISI ZA UMMA NA ZISIZO ZA KISERIKALI

2.1 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA KATI

1. Mtazamo wa wananchi juu ya ubora wa huduma itolewayo. <i>Kiwango cha wananchi kuridhika na huduma vigezo vya upatikanaji, ubora na Muda wa upatikanaji wa huduma.</i>	71.4	N/A	N/A	72%	N/A	73%	N/A	74%	Utafiti	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	OR- IKULU- GGRD, PO- OR- MUUUB TAKUKURU , ES, -DoEM, OR- TAMISEMI, Taasisi za Utafiti
2. Hati za Ukaguzi Kiwango cha Taasisi kuzingatia Sheria, Kanuni na Vitoango katika taarifa zake za Fedha na Udhhibiti wa ndani kama iliyokaguliwa na Mkaaguzi wa nje (Uwiano wa Taasisi zenye hati zinazoridhisha za Ukaguzi).	MDAs (94%); LGAs (95.6%).	MDAs (94%); LGAs (95.6%).	MDAs (95%); LGAs (96%).	MDAs (95%); LGAs (96%).	MDAs (95%); LGAs (96%).	MDAs (95%); LGAs (96%).	MDAs (95%); LGAs (96%).	MDAs (95%); LGAs (96%).	Taarifa za CAG	Mapitio ya kumbukumbu za Taasisi	Kila Mwaka	OR- IKULU- GGRD, TAKUKURU , NAOT.

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu	
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7					
3. Uwiano wa Taasisi zenye Mkataba wa Huduma kwa Mteja unaotekelezeka <i>Kitwango ambacho Taasisi zimetokeleza na kuzingatia Mkataba wa Huduma kwa Mteja ambao unaainisha ahadi, viwango, na taratibu ili kutoa huduma bora kwa wateja</i>	N/A	N/A	N/A	60%	N/A	N/A	N/A	N/A	80%	Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa	Utafiti	Kila Mwaka	OR-IKULU-GGRD, OR-TAMISEMI, Taasisi.
4. Uwiano wa bajeti za taasisi iliyotengwa kwenye Lengo B <i>Kitwango cha uwiano wa bajeti za taasisi iliyotengwa kwenye Lengo B kwa mwaka kama vile kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa</i>										Taasisi za Umma	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi		
5. Uwiano wa bajeti za taasisi iliyotumika kwenye Lengo B <i>Kitwango cha uwiano wa bajeti za taasisi iliyotumika kwenye Lengo B kwa mwaka kama vile kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa</i>										Taasisi za Umma	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi		OR-IKULU-GGRD, MoF, Taasisi za Umma

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria						Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu		
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6					Mwaka 7	
2.2 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA MFUPI													
1. Idadi ya taasisi za Serikali na zisizo za kiserikali zinazopata Hati zinazoridhisha za Ukaguzi. Idadi ya Taasisi zinazozingatia Sheria, Kanuni na Vioango katika taarifa zake za fedha na udhibiti wa ndani kadiri ya ukaguzi wa Mkaguzi wa nje.	a. Taasisi za Umma za 204 b. Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali za 2019	205	205	205	205	205	205	205	205	Ripoti za CAG	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila Mwaka	OR-IKULU- GGRD, TAKUKURU , NAOT.
2. Idadi ya malalamiko kuhusu huduma zilizotolewa	8,499	10,000	9,000	8,000	7,000	6,000	5,000	4,000	Taarifa za Mwaka za TAKUKURU, Tume ya Utumishi wa Umma, Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma, na e-mrejesho Taasisi,	Taasisi Rekebu	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila Mwaka	OR-IKULU- GGRD, TAAASISI REKEBU
Idadi ya Malalamiko yanayopokelewa na Taasisi kutoka kwa wateja kupitia mfumo wake wa kushughulikia malalamiko kwa kuzingatia ubora wa huduma, muda unaoitumika kutoka huduma, na usahihi wa huduma inayotolewa.												Robo Mwaka	OR-IKULU- GGRD, TAKUKURU , PO-OR- MUJUB- DoEM, OR- TAMISEMI.

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu	
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7					
3. Idadi ya taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za kiserikali zenye nyenzo madhubuti za upashanaji habari. <i>Aina ya nyenzo zinazotumika na Taasisi katika kusambaza taarifa kama vile tovuti, Mitandao ya kijamii, mifumo ya Simu, jarida na majadiliano</i>	1,000	1,100	1,100	1,1150	1,150	1,150	1,150	1,150	1,150	Taasisi zote, e-GA	Ukaguzi wa Mifumo ya Taasisi na Uchambuzi wa taarifa za e-GA	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI.
4. Idadi ya taasisi za Serikali na zisizo kiserikali zinazowasilisha taarifa za utekelezaji <i>Idadi ya Taasisi ambazo zimetekeleza takwa la kuuasilisha Taarifa ya utekelezaji wa Mkakati Kwa Katibu Mkuu Kiongozi.</i>	Public 233	400	450	590	590	590	590	590	590	Taasisi za Umma, GGRD	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, OR-TAMISEMI.
5. Idadi ya taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zenye Kamati Maalum ya Menejimenti na Kamati ya	Taasisi Zisizo za Kiserikali 2019	2020	2030	2040	2060	2080	2100	2200	2200	Taasisi Rekebu	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Taasisi Rekebu	Taasisi Rekebu
	Taasisi za Umma 590	590	590	590	590	590	590	590	590	Taasisi zote, GGRD	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, MDAs, RSs, LGAs,

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
Uadilifu. <i>Idadi ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zilizoanzisha Kamati Maalum ya Menejimenti na Kamati ya Uadilifu</i>	Taasisi Zisizo za Kiserikali N/A	2020	2030	2040	2060	2080	2100	2200			Taasisi Zisizo za Kiserikali.	
6. Idadi ya Taasisi za Serikali na Taasisi Zisizo za Kiserikali zinazowasilisha taarifa za utekelezaji.	Taasisi za Umma 59 Taasisi Zisizo za Kiserikali - 0											
LENGO MAHSUSILA TATU: KUIMARIKA KWA UWEZO WA TAASISI ZA UTAWALA BORA ILI ZIWEZE KUKUZA UADILIFU NA KUKABILIANA NA VITENDO VYA RUSHWA												
3.1 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA WA KATI												
1. Viwango vya rushwa <i>Kiwango cha mitazamo wa hali ya rushwa nchini kwa mujibu wa vipimo mbalimbali vya kimataifa kama (CPI).</i>	38	41	42	43	44	45	46	47	Taarifa za mwaka za Transparency International Utafiti, Utafiti wa mazingira ya ufanyaji biashara nchini,	Utafiti, Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	OR- IKULU- GGRD, TAKUKURU Wizara yenye dhamana na ufanyaji Biashara

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
2. Kiwango cha Uadilifu katika Utumishi wa Umma. Uchambuzi wa kiwango cha uadilifu katika Utumishi wa Umma.	75.9%	N/A	N/A	N/A	N/A	80	80	80	Utafiti, GGRD	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi na Utafiti	Kila baada ya miaka mitatu	OR- IKULU- GGRD, OR- MUJUB, TAKUKURU, ES
3. Rasilimali zilizokolewa Uwiano wa rasilimali zilizokolewa kutokana na utendaji bora zaidi wa Taasisi Simamizi.	81%	82%	83%	84%	85%	86%	87%	87%	TAKUKURU*Wizara ya Fedha, TAMISEMI na NAOI	Ufuatiliaji wa Miradi	Kila mwaka	OR- IKULU- GGRD, OR- TAMISEMI, MOF, NAOI
4. Thamani ya mali na rasilimali zilizorejeshwa. Jumla ya thamani ya mali na rasilimali zilizorejeshwa kutokana na juhudi za kupambana na rushwa kwa wakati	TZS 1.39 billion	TZS 1.0 bn	TZS 0.9 bn	TZS 0.8 bn	TZS 0.7 bn	TZS 0.6 bn	TZS 0.5 bn	TZS 0.5 bn	TAKUKURU NPS, Judiciary	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	TAKUKURU NPS, Judiciary

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
3.2 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA MFUPI												
1. Idadi ya kesi za rushwa <i>Idadi ya kesi za rushwa zilizopokelewa, kwa wakati husika.</i>	48	46	44	42	40	38	36	34	TAKUKURU,	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, TAKUKURU
2. Idadi ya kesi za rushwa <i>Idadi ya kesi za rushwa zilizochunguzwa, kwa wakati husika.</i>	48	46	44	42	40	38	36	34	TAKUKURU NPS	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, TAKUKURU
3. Idadi ya kesi za rushwa <i>Idadi ya kesi za rushwa zilizofikishwa mahakamani kwa wakati husika.</i>	48	46	44	42	40	38	36	34	TAKUKURU, NPS, Mahakama	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, TAKUKURU NPS Mahakama

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
4. Idadi ya kesi za utovu wa maadili <i>Idadi ya matukio yanayohusu utovu wa maadili toka sekta ya Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali, ambayo yameripitwa kwa wakati</i>	586	600	590	580	570	560	550	540	Taarifa za TPSC, OR-MUUUB GGRD	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, OR-MUUUB OR-TAMISEMI
5. Idadi ya kesi za utovu wa maadili <i>Idadi ya matukio yanayohusu utovu wa maadili toka sekta ya Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali, ambayo kuchunguzwa kwa wakati</i>	586	600	590	580	570	560	550	540	Taarifa za TPSC, OR-MUUUB GGRD	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, OR-MUUUB OR-TAMISEMI
6. Idadi ya kesi za utovu wa maadili <i>Idadi ya matukio yanayohusu utovu wa maadili toka sekta ya Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali, ambayo yameripitwa ufumbuzi kwa wakati</i>	586	600	590	580	570	560	550	540	Taarifa za TPSC, OR-MUUUB GGRD	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, OR-MUUUB OR-TAMISEMI

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
7. Idadi ya Mifumo ya Kujenga maadili iliyokaguliwa <i>Idadi ya mifumo ya utoaji wa huduma iliyokaguliwa kwa wakati</i>	N/A	20	20	20	20	20	20	20	e-GA PSC ES TAKUKURU CAG	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, TAKUKURU NAOT PSC
8. Idadi ya sheria zilizofanyiwa mapitio <i>Idadi ya sheria, kanuni na sera zilizorekebishwa ili kushughulikia tatizo la ruzi na kukuza uadilifu.</i>	7	6	5	5	5	5	5	5	Kumbukumbu na Taarifa za ofisi ya AG Kumbukumbu na Taarifa za Bunge,	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, AG, TAKUKURU Bunge
9. Idadi ya wafanyakazi wa taasisi Simamizi za Utawala Bora waliopata mafunzo. <i>Idadi ya watumishi wa Taasisi Simamizi waliopewa mafunzo katika maeneo ya Msingi yanayohusiana na Kazi za Taasisi Simamizi</i>	761	770	772	775	778	780	790	795	Kumbukumbu za mafunzo kwa WOIs	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, WOIs.

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
LENGO MAHSUSI LA NNE: KUKUZA MATUMIZI YA TEHAMA KATIKA UTOAJI HUDUMA WA TAASISI ZA UMMA NA TAASISI ZISIZO ZA KISERIKALI												
4.1 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA WA KATI												
1. Uwiano wa Taasisi zinazotumia TEHAMA katika utoaji wa Huduma	Public: 60%	62%	65%	68%	70%	72%	74%	76%	e-GA	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	OR-IKULU-GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI, TAKUKURU
Idadi ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali zinazotumia TEHAMA katika utoaji wa Huduma	Taasisi Zisizo za Kiserikali N/A								Taasisi Rekebu	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	OR-IKULU-GGRD Taasisi rekebu
2. Kiwango cha kufunganisha data	60%	62%	65%	68%	70%	72%	74%	76%	e-GA, Taasisi, Taasisi Rekebu	Taarifa za Ukaguzi wa Mifumo	Kila mwaka	OR-IKULU-GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI, TAKUKURU, CAG
Kiufungamanisha data ili kuwezesha upatikanaji wa taarifa.												

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
4.2 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA AWALI												
1. Idadi ya mifumo ya utoaji wa huduma ya TEHAMA iliyotengenezwa <i>Idadi ya zana za kidijitali na mifumo iliyojengwa kuwezesha majukumu mbalimbali na michakato ndani ya taasisi</i>	N/A	590	592	594	596	597	599	600	e-GA, CAG	Ukaguzi wa Mifumo ya Taasisi. kuchambua taarifa za e-GA	Robo mwaka	OR- IKULU- GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI.
2. Idadi ya Taasisi zenye huduma za Kidijitali. <i>Idadi ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali ambazo zinatumia zana za Kidijitali na Mifumo kama vile njia za mitandao, chatbots, mifumo ya Simu na mifumo mingine ya kidijitali ili kurawezesha wateja kupata huduma kwa ufanisi na tija.</i>	N/A	590	592	594	596	597	599	600	e-GA, Taasisi Rekebu.	Ukaguzi wa Mifumo ya Kidijitali ya Taasisi. Uchambuzi wa Taarifa za e-GA	Kila mwaka	OR- IKULU- GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI. Taasisi Rekebu

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
3. Idadi ya mifumo ya ubadilishanaji taarifa. <i>Idadi ya Mifumo ya kidijitali inayoweza taasisi au watu kubadilishana taarifa na data.</i>	1,000	1,100	1,1150	1,150	1,150	1,150	1,150	1,150	Taasisi Rekebu e-GA.	Ukaguzi wa Mifumo ya Taasisi, Uchambuzi wa Taarifa za e-GA.	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI.
4. Idadi ya mifumo ya TEHAMA iliyofungamanishwa kikamilifu <i>Uunganishwaji wa mifumo ya TEHAMA inayohusisha ulandani wa mifumo tofauti ya TEHAMA kwaajili ya ushirikishaji wa taarifa na mawasiliano baina ya mifumo.</i>	N/A	10	10	10	10	10	10	10	Taasisi, Taasisi Rekebu. e-GA.	Ukaguzi wa Mifumo ya Taasisi, Uchambuzi wa Taarifa za e-GA.	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, e-GA, OR-TAMISEMI. CAG

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
5. Idadi ya Taasisi za umma zinazotumia mfumo wa ununuzi wa kielektroniki Idadi ya Taasisi za Umma ambazo zimetokeza na kutumia kikamilifu Mfumo wa Ununuzi wa NeST	N/A	150	150	150	150	150	150	150	PPRA GPSA Taasisi	Ukaguzi wa Mfumo wa Ununuzi NeST.	Robo Mwaka	OR- IKULU- GGRD, PPRA GPSA

LENGO MAHSUSI LA 5: KUSHIRIKISHWA KWA TAASISI ZISIZO ZA KISERIKALI KATIKA KUKUZA UADILIFU NA KUKABILIANA NA RUSHWA NCHINI

5.1 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA WA KATI

		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	80	80	80	Tafiti	Kila baada ya miaka mitatu	OR- IKULU- GGRD, TAKUKURU , Taasisi za tafiti
1. Kiwango cha Uadilifu <i>Kiwango cha watu binafsi au Taasisi katika mukthaadha husika au sekta cha kuzingatia misingi ya maadili kama vile ukweli, usawa, na uwajibikaji.</i>	75.9%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	80	80	80	Tafiti ya Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila baada ya miaka mitatu	OR- IKULU- GGRD, TAKUKURU , Taasisi za tafiti

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
2. Kiwango cha hali ya rushwa <i>Kiwango cha hali ya rushwa nchini kadiri ya vipimo vya "Corruption Perception Index" (CPI).</i>	38	41	42	43	44	45	46	47	Taarifa za mwaka za Transparency International, Maoni ya Wanachi na Tafiti za Hali ya ufanyaji Biashara	Tafti Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	OR-IKULU-GGRD, TAKUKURU
3. Kiwango cha kuridhika kwa wateja <i>Kiwango cha wateja kuridhishwa na huduma zinazotolewa na Taasisi za Umma na zisizo za Serikali</i>	71.4% ⁴	N/A	N/A	72%	N/A	73%	N/A	74%	Taarifa za Utafiti wa Hali ya Utawala na Rushwa nchini, Taarifa ya Maoni ya wananchi, Taarifa ya Utafiti wa Hali ya Uadlifu katika Utumishi wa Umma, e-Mrejesho	Tafti, Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi, e- Mrejesho	Kila Mwaka	OR-IKULU-GGRD, TAKUKURU, ES, PO-OR-MUUUB-DoEM, OR-TAMISEMI, Taasisi za Tafiti.

⁴ Wastani

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
5.2 VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA WA KATI												
1. Idadi ya programu za ushirikiano na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali <i>Idadi ya Programu au juhudi kama vile majadiliano, mazungumzo, ushirikiano, na juhudi za pamoja zinazohusisha ushirikiano au ufunguanisho baina ya Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali katika sekta au mazingira maalum.</i>	2019	2020	2030	2040	2060	2080	2100	2200	Taasisi Rekebu, GGRD	Mapitio ya kumbukumbu za Taasisi	Kila mwaka	OR-IKULU-GGRD, Taasisi za Umma, Taasisi Rekebu
2. Idadi ya malalamiko juu ya kutoridhika na huduma zitolewazo. <i>Idadi ya malalamiko juu ya kutoridhika na huduma zitolewazo na Taasisi Zisizo za Kiserikali.</i>	8,499	10,000	9,000	8,000	7,000	6,000	5,000	4,000	OR-IKULU-GGRD, Taasisi Rekebu e- Mrejesho	Mapitio ya kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, PO-OR-MUUUB-OR-TAMISEMI, Taasisi Rekebu

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
3. Idadi ya Malalamiko kuhusu masuala yasiyo ya kimaadili <i>Idadi ya malalamiko yaliyopokelewa na Taasisi yanayohusu watumishi wa Taasisi kukiuka Misingi au Kanuni za Maadili.</i>	586	600	590	580	570	560	550	540	OR- IKULU-GGRD, Taasisi Rekebu	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR- IKULU-GGRD, PO-OR- MUUUB- DoEM, BRELA, ES, FCC
4. Idadi ya program za uhamasishaji zinazoendeshwa na Taasisi Zisizo Za Kiserikali. <i>Idadi ya programu au kazi za uhamasishaji zilizoandaliwa na kutekelezwa na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali kwaajili ya kukuza uadilifu na mapambano dhidi ya rushwa katika ya jamii.</i>	N/A	5	5	5	10	15	10	5	OR- IKULU-GGRD, Taasisi Rekebu	Mapitio ya Kumbukumbu za Taasisi	Robo Mwaka	OR- IKULU-GGRD, TPSE, TANGO, DPG.

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7				
5. Idadi ya mashirikiano yaliyofanyika Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali Idadi ya mashirikiano yaliyofanyika baina ya Taasisi Zisizo za Kiserikali na wadau wote kwenye masuala yanayohusu maadili, uadilifu na mapambano dhidi ya rushwa.	N/A	4	4	4	4	4	4	4	Taarifa za Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali	Robo Mwaka	OR-IKULU-GGRD, Taasisi Rekebu	
LENGO MAHSUSI LA 6: KUIMARIKA KWA UADILIFU WA USIMAMIZI WA MCHAKATO WA UCHAGUZI WA KISIASA USIO NA RUSHWA												
6.1 KIASHIRIA CHA MATOKEO YA MUDA WA KATI												
1. Asilimia ya mashauri ya kupinga matokeo ya uchaguzi Uwiano wa mashauri ya kupinga matokeo ya uchaguzi yaliyoasilishwa na wagombea au wapiga kura kupinga matokeo ya uchaguzi kwa sababu ya ukukuaji wa sheria na taratibu za uchaguzi.	0.4%	N/A	N/A	0.4%	N/A	N/A	N/A	N/A	Taarifa ya uchaguzi na kumbukumbu za daftari la wapiga kura kutoka Tume ya uchaguzi	Kila baada ya Miaka Mitatu	OR-IKULU-GGRD, NEC, TAKUKURU	

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu	
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7					
2. Asilimia ya wapigakura waliojitokeza <i>Uwiano wa waliojitokeza kupiga kura wakilinganishwa na idadi ya waliojandikisha kupiga kura.</i>	50.7%	N/A	70%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	90%	Taarifa ya uchaguzi na kumbukumbu za daftari la wapigakura kutoka Tume ya Uchaguzi	Mapitio ya Kumbukumbu za uchaguzi	Kila baada ya Miaka Mitano	OR-IKULU- GGRD, NEC, TAKUKURU
3. Asilimia za kura zilizoharibika <i>Uwiano wa kura zilizoharibika wakati wa uchaguzi ukilinganisha na kura zilizopigwa</i>	1.7%	N/A	1.6%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	1.5%	Taarifa ya uchaguzi na kumbukumbu za daftari la wapigakura kutoka Tume ya Uchaguzi	Mapitio ya Kumbukumbu za uchaguzi	Kila baada ya Miaka Mitano	OR-IKULU- GGRD, NEC, TAKUKURU
6.2. VIASHIRIA VYA MATOKEO YA MUDA MFUPI													
4. Idadi ya kampeni za uhamasishaji kwa wapiga kura. <i>Idadi ya kampeni au juhudi zilizofanywa na Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali ili kuongeza uelewa wa Umma kuhusu taratibu za uchaguzi ikiwa ni pamoja na usajili wa wapiga kura, utaratibu wa upigaji kura pamoja na Sheria na kanuni za uchaguzi.</i>	3,956	N/A	4,000	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	4,000	Tume ya Taifa ya Uchaguzi, Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali	Mapitio ya nyaraka.	Kila miaka mitano	OR-IKULU- GGRD, NEC

Kiashiria na maelezo yake	Takwimu za Kuanzia	Shabaha ya Kiashiria							Chanzo cha Takwimu	Zana na Njia za Kukusanya Takwimu	Mizunguko ya Ukusanyaji Takwimu	Mhusika wa Kukusanya Takwimu	
		Mwaka 1	Mwaka 2	Mwaka 3	Mwaka 4	Mwaka 5	Mwaka 6	Mwaka 7					
<p>5. Idadi ya programu za elimu ya uraia.</p> <p><i>Idadi ya Programu za elimu au juhudi zinazofanywa na Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali kwa lengo la kukuza elimu ya uraia na demokrasia miongoni mwa wananchi.</i></p>	245	300	600	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	800	Tume ya Uchaguzi, Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali.	Mapitio ya nyaraka.	Kila baada ya Miaka Mitano	OR-IKULU- GGRD, NEC
<p>6. Programu za elimu kwa wapiga kura.</p> <p><i>Idadi ya program za elimu au juhudi zilizofanywa na Taasisi za Umma na Taasisi Zisizokuwa za Kiserikali zenye lengo la kuelimisha wenye sifa za kupiga kura kuhusu taratibu za kupiga kura, hatua za upigaji kura, haki na wajibu wa mpiga kura.</i></p>	1,000	N/A	1,000	N/A	N/A	N/A	N/A	1,000	1,000	Tume ya Taifa ya Uchaguzi	Mapitio ya nyaraka.	Kila baada ya Miaka Mitano	OR-IKULU- GGRD, NEC

Kiambatisho Na. III: - Fomu ya Kutolea Taarifa kwa Taasisi za Umma

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

OFISI YA RAIS IKULU

**FOMU YA KUTOLEA TAARIFA YA UTEKELEZAJI YA ROBO MWAKA YA AWAMU YA NNE YA MKAKATI WA TAIFA
DHIDI YA RUSHWA KWA AJILI YA TAASISI ZA UMMA (ISIPOKUWA TAASISI SIMAMIZI (WOIS))**

Dondoo:

- Jina la Taasisi, Sekta, robo mwaka husika, Mkoa na Wilaya viandikwe kwa herufi kubwa.
- Kwa taarifa zinazohusisha jibu “ndio/hapana” itumike alama ya vema (✓) kwenye sanduku husika.
- Kwa taarifa zinazohusisha idadi zitumike tarakimu (1,2,3...)
- Fomu ya taarifa isainiwe na Mkuu wa Taasisi au aliye kaimishwa kwa kipindi husika kabla ya kuwasilishwa.
- Taarifa za utekelezaji kwenye kila kipengele zijazwe kwenye visanduku vilivyo wazi.

JINA LA TAASISI ..... SEKTA..... TAR/MWEZI/MWAKA..... ROBO YA.....																				
MKOA: .....WILAYA:																				
A. JAMII KUWEZESHA KUSHIRIKI KIKAMILIFU KATIKA JUHUDI ZA KUKABILIANA NA RUSHWA NA KUIMARISHA UADILIFU		Lengo la Mwaka	Robo 1	Robo 2	Robo 3	Robo 4														
1. Idadi ya vipindi vya uhamasishaji vilivyofanyika kuhusu juhudi dhidi ya rushwa na ukuzaji wa uadilifu.																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Radio</th> <th>TV</th> <th>Mikutano ya Umma</th> <th>Mitandao ya Kijamii</th> <th>Semina na Warsha</th> <th>Nyinginezo</th> <th>Jumla</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Radio	TV	Mikutano ya Umma	Mitandao ya Kijamii	Semina na Warsha	Nyinginezo	Jumla												
Radio	TV	Mikutano ya Umma	Mitandao ya Kijamii	Semina na Warsha	Nyinginezo	Jumla														
Chanzo cha rasilimali fedha zilizotumika:[Bajeti ya ndani ya Taasisi/Kutoka nje ya Taasisi].....																				

<p>2. Idadi ya programu kuhusu maadili na mapambano dhidi ya rushwa kwa kuzingatia njia za mawasiliano.</p>																				
<p>3. Idadi ya nyenzo za uelimishaji na mawasiliano zilizoandaliwa na kusambazwa kwa Walengwa kwa kuzingatia njia ya mawasiliano</p> <table border="1" data-bbox="512 891 758 1888"> <thead> <tr> <th data-bbox="512 1762 676 1888">Radio</th> <th data-bbox="512 1462 676 1762">TV</th> <th data-bbox="512 1184 676 1462">Mikutano ya Umma</th> <th data-bbox="512 994 676 1184">Mitandao ya kijamii</th> <th data-bbox="512 891 676 994">Semina na warsha</th> <th data-bbox="512 810 676 891">Nyinginezo</th> <th data-bbox="512 719 676 810">Jumla</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="676 1762 758 1888"></td> <td data-bbox="676 1462 758 1762"></td> <td data-bbox="676 1184 758 1462"></td> <td data-bbox="676 994 758 1184"></td> <td data-bbox="676 891 758 994"></td> <td data-bbox="676 810 758 891"></td> <td data-bbox="676 719 758 810"></td> </tr> </tbody> </table>	Radio	TV	Mikutano ya Umma	Mitandao ya kijamii	Semina na warsha	Nyinginezo	Jumla													
Radio	TV	Mikutano ya Umma	Mitandao ya kijamii	Semina na warsha	Nyinginezo	Jumla														
<p>4. Idadi ya malalamiko ya vitendo vya rushwa na makosa ya ukiukwaji wa sheria, kanuni na taratibu za Kiutumishi yaliyopokelewa (Kisekta/Idara):</p> <p>.....</p>																				
<p>5. Idadi ya malalamiko ya vitendo vya rushwa na makosa ya kiutumishi ukiukwaji wa sheria, kanuni na taratibu yaliyoamuliwa na kuhitimishwa (Kisekta/Idara):</p> <p>.....</p>																				

<p>Mengineyo</p> <p>i).....</p> <p>ii).....</p> <p>iii).....</p> <p>6. Hatua za Kiutawala zilizochukuliwa dhidi ya Watumishi wenye makosa ya rushwa au ukiukwaji wa maadili kwa robo mwaka husika:</p> <table border="1" data-bbox="646 826 987 1935"> <tr> <td data-bbox="646 1624 987 1935">Idadi ya watumishi waliopewa adhabu kwa makosa mepesi</td> <td data-bbox="646 1400 987 1624">Idadi ya Watumishi ambao wanafanyiwa uchunguzi</td> <td data-bbox="646 1220 987 1400">Idadi ya Watumishi waliopewa adhabu kwa makosa mazito</td> <td data-bbox="646 826 987 1220">Idadi ya Watumishi waliofikishwa Polisi au TAKUKURU kwaajili ya mashtaka au uchunguzi.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="987 1624 1067 1935"></td> <td data-bbox="987 1400 1067 1624"></td> <td data-bbox="987 1220 1067 1400"></td> <td data-bbox="987 826 1067 1220"></td> </tr> </table>	Idadi ya watumishi waliopewa adhabu kwa makosa mepesi	Idadi ya Watumishi ambao wanafanyiwa uchunguzi	Idadi ya Watumishi waliopewa adhabu kwa makosa mazito	Idadi ya Watumishi waliofikishwa Polisi au TAKUKURU kwaajili ya mashtaka au uchunguzi.								
Idadi ya watumishi waliopewa adhabu kwa makosa mepesi	Idadi ya Watumishi ambao wanafanyiwa uchunguzi	Idadi ya Watumishi waliopewa adhabu kwa makosa mazito	Idadi ya Watumishi waliofikishwa Polisi au TAKUKURU kwaajili ya mashtaka au uchunguzi.									
<p>B. UWAJIBIKAJI NA UWAZI KATIKA TAASISI ZA UMMA NA TAASISI ZISIZO ZA KISERIKALI KUIMARIKA</p>												
<p>1. Idadi ya Malalamiko yaliyosajiliwa kuhusiana na huduma zilizotolewa kutokana na vitendo vya Rushwa na ukiukwaji wa maadili</p> <p>1.1 Malalamiko kutoka ndani ya Taasisi.....</p>												

<p>1.2 Malalamiko kutoka ndani ya Taasisi yaliyo hitimishwa.....</p> <p>1.3 Malalamiko (ya ndani ya Taasisi) ambayo hayakuihitimishwa katika robo iliyopita na yamehitimishwa katika robo ya sasa.....</p> <p>1.4 Malalamiko kutoka nje ya Taasisi. (Mfano. Wananchi, AZAKI, Vyombo vya Habari, Sekta Binafsi, na Bunge) .....</p> <p>1.5 Malalamiko kutoka nje ya Taasisi yaliyo hitimishwa.....</p> <p>1.6 Malalamiko yaliyotoka nje ya Taasisi ambayo hayakuihitimishwa katika robo iliyopita na yamehitimishwa katika robo ya sasa.....</p> <p>1.7 Aina ya Malalamiko yaliyowasilishwa (Kama ilivyoelezwa katika 1.1 -1.6 hapo juu)</p>																		
<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="778 1384 906 1888">Malalamiko</th> <th data-bbox="778 1115 906 1384">Anayelalamikiwa</th> <th data-bbox="778 846 906 1115">Maelezo ya Malalamiko*</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="906 1384 1153 1888" rowspan="2">Malalamiko kutoka ndani ya Taasisi</td> <td data-bbox="906 1115 1034 1384">Yanahusu mtu binafsi</td> <td data-bbox="906 846 1034 1115"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1034 1115 1153 1384">Yanayohusu Taasisi</td> <td data-bbox="1034 846 1153 1115"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1153 1384 1351 1888" rowspan="2">Malalamiko kutoka nje ya Taasisi</td> <td data-bbox="1153 1115 1281 1384">Yanayohusu mtu binafsi</td> <td data-bbox="1153 846 1281 1115"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1281 1115 1351 1384">Yanayohusu</td> <td data-bbox="1281 846 1351 1115"></td> </tr> </tbody> </table>	Malalamiko	Anayelalamikiwa	Maelezo ya Malalamiko*	Malalamiko kutoka ndani ya Taasisi	Yanahusu mtu binafsi		Yanayohusu Taasisi		Malalamiko kutoka nje ya Taasisi	Yanayohusu mtu binafsi		Yanayohusu						
Malalamiko	Anayelalamikiwa	Maelezo ya Malalamiko*																
Malalamiko kutoka ndani ya Taasisi	Yanahusu mtu binafsi																	
	Yanayohusu Taasisi																	
Malalamiko kutoka nje ya Taasisi	Yanayohusu mtu binafsi																	
	Yanayohusu																	

	Taasisi					
<p><u>Ufunguo:</u> Aina ya malalamiko yaweza kuhusisha: Huduma kutotolewa kwa wakati kutokana na uzembe; Kutotolewa kwa huduma; Huduma mbovu kwa wateja; kudai rushwa; Matumizi mabaya ya rasimali za Umma; Matumizi mabaya ya Ofisi; na Kukosa uadilifu.</p>						
<p>2. Kuwepo kwa Kamati Maalum ya Menejimenti ya utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mkakati na Kamati ya Uadilifu ndani ya Taasisi</p>						
Ndiyo	Hapana					
<p>C. KUIMARIKA KWA TAASISI ZA UTAWALA BORA ILI ZIWEZE KUKUZA UADILIFU NA KUKABILIANA NA VITENDO VYA RUSHWA.</p>						
<p>1. Aina ya Mifumo ya kukuza uadilifu iliyokaguliwa (Taja) .....</p>	Number					

.....									
2. Aina ya programu za mafunzo zilizotolewa na Taasisi simamizi kwa Taasisi zinazotekeleza Mkakati. (Taja)									
3. Aina ya Sheria, Kanuni na Miongozo mbalimbali iliyofanyiwa mapitio (Taja)									
4. Idadi ya watumishi wa Taasisi Simamizi za Utawala Bora waliopatiwa mafunzo (na maeneo ya mafunzo).	Eneo la 1:	Idadi:							
	Eneo la 2:	Idadi:							
	Eneo la 3:	Idadi:							
	Eneo la 4:	Idadi:							
Ufunguo:	Maeneo = Aina ya mafunzo yaliyotolewa (mf. Uchunguzi, Uchambuzi wa								

Vihatarishi vya Rushwa nk).								
D. KUKUZWA KWA MATUMIZI YA TEHAMA KATIKA UTOAJI HUDUMA WA TAASISI ZA UMMA NA TAASISI ZISIZO KUWA ZA KISERIKALI								
1. Idadi ya Mifumo ya TEHAMA ya Utoaji wa Huduma iliyoanzishwa na kuanza kutumika								
Na.	Jina la Mfumo	Matumizi yake	Tarehe ya kuanza kutumika					
1								
2								
3								
4								
2. Idadi ya Huduma za Kidijiti:								
S/N	Aina ya huduma za Kidijiti	Tarehe ya kuanza kwa huduma						
1								

2										
3										
3. Idadi ya Mifumo ya TEHAMA ya utoaji wa Huduma iliyofungamanishwa kikamilifu kissekta:										
Na.	Jina la mfumo	Matumizi yake	Tarehe ya kuanza kutumika							
1										
2										
3										
4										

<p>4. Mfumo wa Kielektroniki wa Ununuzi umepitishwa na kuanza kutumika</p> <table border="1" data-bbox="397 1498 529 1890"> <tr> <td data-bbox="397 1693 464 1890">Ndiyo</td> <td data-bbox="464 1498 529 1693"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="397 1693 464 1890">Hapana</td> <td data-bbox="464 1498 529 1693"></td> </tr> </table>	Ndiyo		Hapana							
Ndiyo										
Hapana										
<p>5. Je Taasisi ina mfumo wa mrejesho wa Kielektroniki kutoka kwa wateja?</p> <table border="1" data-bbox="699 1498 831 1890"> <tr> <td data-bbox="699 1693 766 1890">Ndiyo</td> <td data-bbox="766 1498 831 1693"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="699 1693 766 1890">Hapana</td> <td data-bbox="766 1498 831 1693"></td> </tr> </table>	Ndiyo		Hapana							
Ndiyo										
Hapana										
<p>E.TAASISI ZISIZO ZA KISERIKALI KUSHIRIKI KATIKA KUKUZA UADILIFU NA KUKABILIANA NA RUSHWA NCHINI.</p> <p>1. Idadi ya matukio ya kujenga ushirikiano yaliyofanywa na Watendaji wasio wa Kiserikali.</p> <table border="1" data-bbox="1070 813 1310 1946"> <tr> <td data-bbox="1070 1364 1155 1946">Aina ya ushirikiano</td> <td data-bbox="1070 813 1155 1364">Idadi (Mara ngapi)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1155 1364 1233 1946">Mikutano /Warsha/Seminar, nk.</td> <td data-bbox="1155 813 1233 1364"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="1233 1364 1310 1946">Tafiti</td> <td data-bbox="1233 813 1310 1364"></td> </tr> </table>	Aina ya ushirikiano	Idadi (Mara ngapi)	Mikutano /Warsha/Seminar, nk.		Tafiti					
Aina ya ushirikiano	Idadi (Mara ngapi)									
Mikutano /Warsha/Seminar, nk.										
Tafiti										

Kujenga Uwezo													
Msaada wa Rasilimali													
Mengineyo													
F. KUIMARIKA KWA UADILIFU NA USIMAMIZI WA MCHAKATO WA UCHAGUZI WA KISIASA USIO NA RUSHWA													
1. Idadi ya Kura zilizoharibika													
Uchaguzi wa Mamlaka za Serikali za Mitaa	Madiwani	Weyekiti wa Serikali za Mtaa na wa Serikali ya Kijiji	Wabunge	Jumla									
2. Idadi ya Kampeni za Uhamasishaji kwenye:													
Uwajibikaji	Uwazi	Uraia	Uadilifu	Jumla									
3. Idadi ya programu za elimu ya Uraia [.....]													
4. Idadi ya programu za elimu kwa watu wenye sifa ya kupiga kura [.....]													

5. Idadi ya malalamiko yanayohusiana na rushwa katika uchaguzi [.....]				
6. Idadi ya mapingamizi ya awali kuhusiana na rushwa katika uchaguzi [.....]				
7. Idadi ya mapingamizi yanayohusiana na rushwa katika uchaguzi [.....]				

G: TATHMINI BINAFSI YA MAFANIKIO KWA ROBO ILIYOTANGULIA ILIYOISHIA (MWEZI/MWAKA) [.....]

(Weka alama V ipasavyo katika kila lengo linalohusiana na Taasisi yako)

Na.	MALENGO MAHUSUSI	Asilimia ya mafanikio ikilinganishwa na mipango			
		Vizuri sana (Kati ya 80%o-100%o)	Vizuri (Kati ya 61-79%o)	Wastani (Kati ya 50%o-60%o)	Isiyoridhisha (Kati ya 0%o-49%o)
A	JAMII KUWEZESHWA KUSHIRIKI KIKAMILIFU KATIKA JUHUDI ZA KUKABILIANA NA RUSHWA NA KUIMARISHA UADILIFU				
B	UWAJIBIKAJI NA UWAZI KATIKA TAASISI ZA UMMA NA TAASISI ZISIZO ZA KISERIKALI KUIMARIKA				
C	KUIMARIKA KWA UWEZO WA TAASISI ZA UTAWALA BORA ILI ZIWEZE KUKUZA				

	UADILIFU NA KUKABILIANA NA VITENDO VYA RUSHWA				
D	KUKUZWA KWA MATUMIZI YA TEHAMA KATIKA UTOAJI HUDUMA WA TAAISI ZA UMMA NA TAAISI ZISIZO KUWA ZA KISERIKALI				
E	TAAISI ZISIZO ZA KISERIKALI KUSHIRIKI KATIKA KUKUZA UADILIFU NA KUKABILIANA NA RUSHWA NCHINI.				
F	KUIMARIKA KWA UADILIFU WA USIMAMIZI WA MCHAKATO WA UCHAGUZI WA KISIASA USIO NA RUSHWA				

Ufafanuzi wa maelezo kwa mafanikio ya asilimia za “Nzuri, “Wastani”, “Isiyoridhisha” yaliyowekwa hapo juu.

.....

.....

H: MIPANGO YA ROBO YA SASA: ROBO INAYOISHIA (MWEZI/MWAKA).....

Ainisha kazi za kipaumbele za Taasisi yako zinazo husika na utekelezaji wa Mkakati katika Robo ya Sasa:

- i).....
- ii).....
- iii).....
- iv).....
- v).....

Imesainiwa na Mtendaji Mkuu wa

Taasisi.....

Jina .....

Tarehe: .....

Kiambatisho Na. IIIV: Fomu ya Kutolea Taarifa Kwa Ajili ya Taasisi Simamizi za Utawala Bora

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

OFISI YA RAIS IKULU

**FOMU YA KUTOLEA TAARIFA YA ROBO MWAKA YA UTEKELEZAJI WA AWAMU YA NNE YA MKAKATI WA TAIFA
DHIDI YA RUSHWA**

Dondoo:

- Jina la Taasisi, Sekta, robo mwaka husika, Mkoa na Wilaya viandikwe kwa herufi kubwa.
- Kwa taarifa zinazohusisha jibu “ndio/hapana” itumike alama ya vema (✓) kwenye sanduku husika.
- Kwa taarifa zinazohusisha idadi zitumike tarakimu (1,2,3...)
- Fomu ya taarifa isainiwe na Mkuu wa Taasisi au aliye kaimishwa kwa kipindi husika kabla ya kuwasilishwa.
- Taarifa za utekelezaji kwenye kila kipengele zijazwe kwenye visanduku vilivyo wazi.

JINA LA TAASISI	
SEKTA.....	
TAREHE/MWEZI/MWAKA.....	
ROBO YA.....	
MKOA:	WILAYA: .....

1. KUTOA TAARIFA ZA MATUKIO YA HONGO, RUSHWA, UDANGANYIFU NA VITENDO VYA UKIUKWAJI WA MAADILI VYA WATUMISHI WA UMMA

Chanzo cha Malalamiko	Kundi la Watumishi		Jumla	Lengo la Mwaka	Robo ya 1	Robo ya 2	Robo ya 3	Robo ya 4	Jumla
	Chini ya Sheria ya Maadili ya Viongozi wa Umma	Wengineo							
1. yaliyotokana na watumishi wa Taasisi.									
2. Yaliyowasilishwa na Taasisi nyingine za Uchunguzi (TAKUKURU, Police, TRA, etc.)									
3. Yaliyowasilishwa na Taasisi Simamizi za									

Utawala Bora (CHRAGG, NAOT, ES, Tume ya Utumishi wa Umma n.k).																				
4. Yaliyotokana na Taarifa za CAG																				
5. Yaliyowasilishwa na mwajiri (Wizara/ Idara/Wakala/RSs/LGAs).																				
6. Yaliyotokana na watoa taarifa na vyombo vya habari.																				
7. Yaliyotokana na walalamikaji kuja wenyewe Ofisini.																				
8. Yaliyowasilishwa kwa maandishi.																				

2. TAARIFA YA UFUATILIAJI WA MASHAURI

Hatua ya Ufuatiliaji	Kundi la Watumishi		Jumla	Lengo la Mwaka	Robo ya 1	Robo ya 2	Robo ya 3	Robo ya 4	Jumla
	Chini ya Sheria ya Maadili ya Viongozi wa Umma	Wengineo							
1. Jalada la Uchunguzi limefunguliwa.									
2. Uchunguzi umekamilika pasipo kuthibitisha tuhuma.									
3. Mashauri yaliyowasilishwa Ofisi ya Mkurugenzi wa Mashtaka									
4. Shauri limefikishwa mahakama za Msingi (Mwanzo, Wilaya na Mkoa)									
5. Shauri limefikishwa Mahakama Kuu									
6. Shauri limefikishwa Mahakama									

ya Rufaa.																				
7. Shauri limekamilika na mhusika kutiwa hatiani.																				
8. Shauri limekamilika mahakamani kwa mshtakiwa kuachiwa huru																				
9. Shauri limefikishwa katika Baraza la Maadili.																				
10. Shauri limefikishwa kwa Mwanjiri kwa ajili ya hatua za Kiutawala.																				

2. MAONI (Hususan ushirikiano uliotolewa au uliokosekana kwa Taasisi nyingine)

.....
.....

Imesainiwa na Mtendaji Mkuu wa Taasisi.....

Jina .....

Kiambatisho Na.V: - Fomu ya Kutolea Taarifa Kwa Ajili ya Taasisi Zizizo za Kiserikali

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA RAIS IKULU**

**FOMU YA KUTOLEA TAARIFA YA ROBO MWAKA YA UTEKELEZAJI WA AWAMU YA NNE YA MKAKATI WA
TAIFA DHIDI YA RUSHWA**

Dondoo:

- Jina la Taasisi, Sekta, robo mwaka husika, Mkoa na Wilaya viandikwe kwa herufi kubwa.
- Kwa taarifa zinazohusisha jibu “ndio/hapana” itumike alama ya vema (✓) kwenye sanduku husika.
- Kwa taarifa zinazohusisha idadi zitumike tarakimu (1,2,3...)
- Fomu ya taarifa isainiwe na Mkuu wa Taasisi au aliye kaimishwa kwa kipindi husika kabla ya kuwasilishwa.
- Taarifa za utekelezaji kwenye kila kipengele zijazwe kwenye visanduku vilivyo wazi.

JINA LA TAASISI.....
 KUNDI LA TAASISI (CSO / SEKTA BINAFSI / CHOMBO CHA HABARI).....
 MKOA: .....WILAYA.....
 TAREHE / MWEZI / MWAKA.....
 ROBO YA.....

1. Mifumo na Miundombinu wezeshi kwaajili ya Mapambano dhidi ya Rushwa na Ukuzaji wa Maadili:

	Ndiyo	Hapana	Lengo la Mwak	Robo ya 1	Robo ya 2	Robo ya 3	Robo ya 4	Jumla
1. Taasisi ina Kamati Maalum ya Menejimenti na Kamati ya Uadilifu ya Awamu ya Nne ya Mkakati								
2. Je Taasisi ina mfumo wa mrejesho wa kielektroniki kutoka kwa wateja?								
3. Taasisi zinatumia mfumo wa kielektroniki wa ununuzi								

2. Hatua za Kuboresha Utoaji wa Huduma na Kudhibiti Ukosefu wa Maadili:

	Idadi	Lengo la Mwak				Robo				Jumla
		ya 1	ya 2	ya 3	ya 4	ya 1	ya 2	ya 3	ya 4	
1. Idadi ya programu za mafunzo zilizofanyika kuhusu utawala Bora na										

mapambano dhidi ya Rushwa.																			
2. Idadi ya matukio ya kushirikishana katika ngazi mbalimbali ikihusisha Taasisi za Umma na Taasisi Zisizo za Kiserikali.																			
3. Idadi ya programu za uhamasishaji zilizofanywa na Taasisi Zisizo za Kiserikali kuhusu Uadilifu na mapambano dhidi ya Rushwa.																			
4. Idadi ya mikusanyiko iliyoandaliwa kuhusu Uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa																			
5. Idadi ya nyenzo za kufikisha Habari, Elimu na Mawasiliano zilizoandaliwa na kusambazwa																			
6. Idadi ya matukio ya rushwa na ukiukwaji wa sheria, kanuni na taratibu za Utumishi zilizo ripotiwa.																			
7. Idadi ya matukio ya rushwa na ukiukwaji wa sheria, kanuni na taratibu za Utumishi yaliyo amuliwa																			
8. Hatua za kiutawala zilizochukuliwa dhidi ya watumishi wenye makosa ya rushwa au ukosefu wa maadili																			
9. Idadi ya mifumo ya TEHAMA ya utoaji wa huduma iliyoanzishwa na kuanza																			

kutumika.																				
10. Idadi ya huduma zitolewazo kidijitali																				
11. Idadi ya mifumo ya TEHAMA ambayo imefungamanishwa kikamilifu.																				

3. Maoni ya Mtendaji Mkuu wa Taasisi
 .....

Imesainiwa na Mtendaji Mkuu wa Taasisi.....

Jina:.....

Tarehe.....

Kiambatisho Na. IV: Mpango wa Utekelezaji

LENGO MAHSUSI NA I: Kuwezesha Jamii Kushiriki Kikamilifu katika Juhudi za Kukabiliana na Rushwa na Kuimarisha Uadilifu					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
(i) Kuimarika kwa uadilifu na kuchukua rushwa.	(i) Programu za uhamasishaji dhidi ya rushwa na kukuza uadilifu zinazofanywa kote nchini	Idadi ya programu za uhamasishaji juu ya maadili na uadilifu	Kutayarisha mwongozo wa kushirikisha wadau wa kukuza uadilifu na afua dhidi ya rushwa	2023-2024	GGRD, WOIs na Wadau wote.
			(ii) Kuboresha ubora wa utoaji huduma.	Kushirikisha viongozi wa kidini, kisiasa, kimila katika kukuza uadilifu na kushiriki afua dhidi ya rushwa	2023-2030
			Kushirikisha wasanii kukuza uadilifu na afua dhidi ya rushwa kupitia kazi zao za sanaa.	2023-2030	WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI NA I: Kuwezesha Jamii Kushiriki Kikamilifu katika Juhudi za Kukabiliana na Rushwa na Kuimarisha Uadilifu					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
			Kuanzisha na kuendesha jukwaa la "Wananchi dhidi ya rushwa".	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
(ii) Mfumo wa kupokea na kushughulikia malalamiko ya wananchi juu ya huduma wanazopokea umeanzishwa.	Mfumo wa kupokea na kushughulikia malalamiko ya wananchi kuhusu huduma		Kuandaa utaratibu wa kupokea na kushughulikia mrejesho kutoka kwa Wananchi kuhusu huduma	2023-2030	WOIs na Wadau wote.
(iii) Programu za mafunzo ya wananchi kuhusu maadili na uadilifu zinaendesha.	Idadi ya programu zilizoendesha		Kuendesha programu za mafunzo ya Wananchi juu ya uzingatiaji wa maadili.	2023-2030	WOIs na Wadau wote
(iv) Programu za mafunzo ya uraia juu ya	Idadi ya programu za		Kuandaa na kuendesha programu za	2023-2030	WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI NA I: Kuwezesha Jamii Kushiriki Kikamilifu katika Juhudi za Kukabiliana na Rushwa na Kuimarisha Uadilifu					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
	kudai uwajibikaji na uwazi kutoka kwa watoa huduma kufanyika	uraia	mafunzo kwa raia ili kudai uwajibikaji na uwazi kwa watoa huduma.		
	(v) Jukwaa la kitaifa la kukuza uadilifu na afua dhidi ya rushwa limefanyika	Idadi ya vikao vya jukwaa	Kuanzisha kongamano la kukuza uadilifu na afua dhidi ya rushwa katika ngazi ya taifa, mkoa, wilaya na kata	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
	(vi) Majukwaa ya wanahabari kuhusu maadili na uadilifu yaliyoanzishwa na kufanya kazi	Idadi ya majukwaa ya wanahabari	Kuanzisha majukwaa ya kukuza uadilifu na dhidi ya rushwa kwa wanahabari	2023-2030	WOIs na Wadau wote.
			Kuandaa makongamano ya wanahabari	2023-2030	WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI NA I: Kuwezesha Jamii Kushiriki Kikamilifu katika Juhudi za Kukabiliana na Rushwa na Kuimarisha Uadilifu					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
	(vii) Nyenzo za elimu kwa umma zilizoandaliwa na kusambazwa kwa umma	Idadi ya nyenzo za elimu kwa umma Aina ya nyenzo za elimu na mawasiliano kwa umma	Kubuni nyenzo na ujumbe za elimu kwa umma. Kusambaza nyenzo za elimu kwa umma	2024-2025 2025-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote GGRD, WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI NA. II: Kuimarika Kwa Uwajibikaji Na Uwazi Katika Taasisi Za Umma Na Zisizo Za Kiserikali					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
(i) Kuboresha utoaji huduma. (ii) Kuimarishwa kwa ufanisi	(i) Taasisi za Umma zinazopata Hati za ukaguzi zinazoridhisha	Idadi ya taasisi za umma zenye hati zinazoridhisha	Kuimarisha mifumo ya udhibiti wa ndani ya Taasisi za Umma	2023-2030	WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI NA. II: Kuimarika Kwa Uwajibikaji Na Uwazi Katika Taasisi Za Umma Na Zisizo Za Kiserikali

Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
katika matumizi ya rasilimali. (iii) Kuimarishw a kwa uzingatiaji wa Sheria. (iv) Kuimarika kwa utawala bora katika taasisi.			Kutoa elimu ya uzingatiaji wa Sheria, Kanuni na Taratibu		
	(ii) Mfumo wa kielektroniki wa kupokea na kushughulikia malalamiko ya wananchi juu ya huduma wanazopokea umeanzishwa.	Idadi ya Taasisi za Umma zenye mfumo wa kielektroniki wa kushughulikia malalamiko	Kuhamasisha na kujenga uwezo wa matumizi ya mfumo wa mrejesho wa kielektroniki	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
	(iii) Nyenzo madhubuti za upashanaji habari kati ya	Idadi ya Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali zenye mfumo wa kielektroniki wa kushughulikia malalamiko	Kuhamasisha na kujenga uwezo wa matumizi ya mfumo wa mrejesho wa kielektroniki	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
	za upashanaji habari katika Taasisi za	Idadi ya Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali zenye	Kuanzisha jukwaa (<i>platform</i>) ya upashanaji habari katika Taasisi za	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI NA. II: Kuimarika Kwa Uwajibikaji Na Uwazi Katika Taasisi Za Umma Na Zisizo Za Kiserikali

Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
	Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali kuandaliwa	nyenzo madhubuti za kubadilishana habari	Umma na Zisizo za Kiserikali		
	(iv) Utoaji wa taarifa Mkakati kuimarishwa	Idadi ya Taasisi zinazowasilisha taarifa za utekelezaji kwa wakati	Kuweka mfumo madhubuti wa kupokea taarifa za utekelezaji	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
	(v) Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali zenye Kamati za Uadilifu zilizoanzishwa na zinafanya kazi	Idadi ya Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali zilizoanzisha Kamati ya Uadilifu	Kutoa mrejesho wa uwasilishaji taarifa kwa wadau	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
			Kuanzishwa kwa Kamati ya Uadilifu kwenye Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali		Kufuatilia utendaji kazi wa Kamati ya

LENGO MAHSUSI NA. II: Kuimarika Kwa Uwajibikaji Na Uwazi Katika Taasisi Za Umma Na Zisizo Za Kiserikali					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
		Idadi ya Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali zenye Kamati ya Uadilifu inayofanya kazi	Uadilifu kwenye Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali		
(vi)	Tafiti za mtazamo wa kuhusu ubora wa huduma zitozewazo kwa wananchi	Idadi ya tafiti zilizofanywa	Kufanya tafiti za maoni ya wananchi juu ya uboreshaji wa huduma kutoka kwa watoa huduma	2027 and 2029/30	GGRD, WOIs na Wadau wote
(vii)	Tafiti za mtazamo wa kuhusu rushwa na utawala zilizofanywa	Idadi ya tafiti zilizofanywa	Kufanya tafiti za maoni ya wananchi kuhusu rushwa na utawala unaofanywa	2026 and 2029/30	GGRD, WOIs na Wadau wote

LENGO LA MAHSUSI NA III: Kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziveze Kukuza Uadilifu na Kukabiliana na Vitendo vya Rushwa					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
(i) Kupungua kwa matukio ya rushwa nchini.	(i) Sera ya Taifa ya Maadili kuandaliwa	Sera ya Taifa ya Maadili	Kuandaa Sera ya Taifa ya Maadili	2023-2024	GGRD, WOIs na Wadau wote
	(ii) Kuongeza mrejesho chanya kuhusu huduma zitolewazo kwa umma	(ii) Uwezo wa kusimamia na kuamua mashauri ya rushwa kuimarika	Idadi ya Watumishi waliojengewa uwezo	Kuwezesha mafunzo kwa watumishi juu ya uchunguzi na uendeshaji wa mashauri	2023-2030
(iii) Kuboresha utendaji wa WOIs juu ya kugundua, kuzuia, na kuzuia.	(iii) Kuboresha mfumo wa	Idadi ya mashauri ya rushwa yaliyoamuliwa	Kufanya maandalizi mazuri ya mashauri	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
			Kufanya uchambuzi madhubuti wa mashauri		
(iv) Kupunguza upotevu wa	(iii) Kuboresha mfumo wa	Ongezeko la fedha	Kuimarisha mikakati ya	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote

LENGO LA MAHSUSI NA III: Kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziteze Kukuza Uadilifu na Kukabiliana na Vitendo vya Rushwa					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
rasilimali za umma.	upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa mipango kazi	zinazotengwa kwa WOIs	kutafuta rasilimali fedha		
	(iv) Uwezo wa kutambua na kusimamia kesi za ukiukwaji wa maadili kuimarika.	Idadi ya Watumishi waliojengewa uwezo	Kuwezesha mafunzo kwa watumishi juu ya kusimamia mashauri ya ukiukwaji wa maadili	2023-2030	GGRD, WOIs na Wadau wote
	(v) Rasilimali zilizookolewa kutokana na juhudi za WOIs	Kiasi cha rasilimali kilichookolewa	Kufuatilia na kurejesha mali.		2023-2030
(vi) Ukaguzi wa mara kwa mara wa mifumo ya kielektroniki	Idadi ya mifumo ya kielektroniki iliyokaguliwa.		Kufanya utafiti wa mianya ya rushwa	2023-2030	WOIs na Wadau wote
			Kufanya ukaguzi wa mifumo ya kielektroniki	2023-2030	WOIs na Wadau wote

LENGO LA MAHSUSI NA III: Kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Utawala Bora ili ziteze Kukuza Uadilifu na Kukabiliana na Vitendo vya Rushwa					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
	kufanyika.				
	(vii) Miundombinu ya utendaji kazi wa WOIs kuboreshwa	Idadi ya miundombinu iliyoboreshwa	Kuanzisha na kuimarisha miundombinu ya utendaji wa WOIs.	2023-2030	WOIs na Wadau wote
	(viii) Mapitio ya sheria za kukuza uadilifu na juhudi zinazofanyika dhidi ya rushwa kufanyika	Idadi ya sheria zilizofanyiwa mapitio	Kufanya mapitio ya sheria za maadili na rushwa	2023-2030	WOIs na Wadau wote
	(ix) Watumishi wa WOIs waliopata mafunzo.	Idadi ya Watumishi wa WOIs waliopata mafunzo.	Kuwezesha watumishi wa WOIs kupata mafunzo	2023-2030	WOIs na Wadau wote

LENGO MAHSUSI IV: Kukuza Matumizi Ya Tehama Katika Utoaji Huduma Wa Taasisi Za Umma Na Taasisi Zisizo Za Kiserikali

Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
(i) Ufanisi na tija katika utoaji huduma	(i) Mifumo ya utoaji huduma inayoendesha kidijitali iliyotengenezwa	Idadi ya mifumo ya kidijitali	Kuboesha michakato ya utoaji huduma	2023-2030	WOIs na Wadau wote
			Kujenga mifumo tumizi ya kidijitali ya utoaji huduma	2023-2030	WOIs na Wadau wote
matumizi ya TEHAMA ili kuondoa kukutana ana kwa ana baina ya mtoaji na mpokea huduma	(ii) Huduma zitolewazo kidijitali kuongezeka	Idadi ya taasisi zinazotoa huduma kidijitali	Kuwezesha Taasisi za Umma na Zisizo za Kiserikali kutoa huduma kidijitali	2023-2030	WOIs, na Wadau wote.
			Kujenga majukwaa ya utoaji huduma kidijitali	2023-2030	WOIs na Wadau wote
	(iii) Majukwaa ya kubadilishana taarifa kidijitali kuanzishwa	Idadi ya majukwaa shirikishi ya kidijitali	Kuwezesha kubadilishana taarifa kupitia majukwaa ya kidijitali	2023-2030	GGRD, WOIs and other
			Kujenga majukwaa ya utoaji huduma kidijitali	2023-2030	GGRD, WOIs and other
(iv) Mifumo ya	Idadi ya mifumo	Idadi ya mifumo	Kuwezesha	2023-2030	GGRD, WOIs and other

LENGO MAHSUSI IV: Kukuza Matumizi Ya Tehama Katika Utoaji Huduma Wa Taasisi Za Umma Na Taasisi Zisizo Za Kiserikali					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
	kidijitali ya Taasisi kufungamanishwa	ya kidijitali iliyofungamanishwa	ufungamanishaji wa mifumo ya kidijitali		stakeholders.

LENGO MAHSUSI LA V: Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali Katika Kukuza Uadilifu na Kukabiliana na Rushwa Nchini					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
(i) Kuimarika cha uadilifu na kuchukia rushwa.	(i) Programu za kushirikisha Taasisi Zisizo za Kiserikali katika ushiriki wa kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa	Idadi ya programu za kushirikiana na Taasisi Zisizo za Kiserikali	Kuandaa programu za ushirikishaji wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa	2023-2024	WOIs na Wadau wote.
(ii) Kuboresha ubora wa utoaji wa huduma.	(ii) Programu za kutekelezwa				
(iii) Kuboresha upashanaji					
			Kuandaa na	2023-2030	WOIs na Wadau wote.

LENGO MAHSUSI LA V: Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali Katika Kukuza Uadilifu na Kukabiliana na Rushwa Nchini					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
habari	kujenga uelewa wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa kufanyika	za kujenga uelewa	kufanya mikutano/warsha /semina na majadiliano katika kukuza uadilifu na juhudi dhidi ya rushwa		
	(iii) Mapitio ya mifumo ya kisheria na udhibiti wa ubadilishanaji taarifa kufanyika	Idadi ya mifumo ya kisheria iliyofanyiwa mapitio	Kufanyia mapitio ya mifumo ya kisheria ili kubaini maeneo ya kurekebisha Kuwezesha ubadilishanaji taarifa	2023-2030	WOIs na Wadau wote.
	(iv) Miongozo itakayotumiwa na Taasisi	Idadi ya miongozo iliyoandaliwa	Kuandaa miongozo ya	2023-2024	WOIs na Wadau wote.

LENGO MAHSUSI LA V: Kushirikishwa kwa Taasisi Zisizo za Kiserikali Katika Kukuza Uadilifu na Kukabiliana na Rushwa Nchini					
Matokeo ya Kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Wahusika
	Zisizo za Kiserikali katika kujenga uwezo wa kukuza maadili na juhudi dhidi ya rushwa imeandaliwa		kujenga uwezo Kujenga uwezo wa Taasisi Zisizo za Kiserikali katika kukuza maadili na juhudi dhidi ya rushwa		

LENGO MAHSUSI NA VI: Kuimarika kwa Uadilifu wa Ustimamizi wa Mchakato wa Uchaguzi wa Kisiasa usio na Rushwa					
Matokeo ya kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Watekelezaji Wakuu
(i) Wagombea wa nafasi za kisiasa wenye kuaminika.	(i) Kanuni jumuishi ya maadili ya vyama vya siasa katika	Kanuni Jumuishi ya Maadili	Kuandaa na kutekeleza kanuni jumuishi za maadili miongoni mwa vyama vya siasa	2024-2030	Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge na Uratibu), Msajili wa Vyama vya Siasa, Vyama vya Siasa
(ii) Mchakato wa uchaguzi					

LENGO MAHSUSI NA VI: Kuimarika kwa Uadilifu wa Usimamizi wa Mchakato wa Uchaguzi wa Kisiasa usio na Rushwa					
Matokeo ya kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Watekelezaji Wakuu
halali na wa kuaminika (iii) Kuimarika kwa amani na utulivu kipindi cha uchaguzi	uchaguzi kuzingatia wa		Kuwezeshwa vyama vya siasa kusaini kanuni jumuisihi za maadili.	2024-2030	Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge na Uratibu), Msajili wa Vyama vya Siasa, Vyama vya Siasa
	(ii) Miongozo ya mchujo ya wagombe a nafasi za uongozi wa kisiasa kutumika	Mwongozo wa mchujo	Kuandaa mwongozo wa maadili utakaotumiwa na vyama wakati mchakato wa kupata wagombea	2024-2030	Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge na Uratibu), Msajili wa Vyama vya Siasa, Vyama vya Siasa
	(iii) Utafiti maalum wa kutathmini i rushwa katika mchakato wa	Ripoti ya utafiti	Kufanya tathmini maalum kuhusu rushwa katika michakato ya uchaguzi wa kisiasa.	2026	TAKUKURU

LENGO MAHSUSI NA VI: Kuimarika kwa Uadilifu wa Usimamizi wa Mchakato wa Uchaguzi wa Kisiasa usio na Rushwa					
Matokeo ya kati	Shabaha	Viashiria vya Shabaha	Afua	Muda	Watekelezaji Wakuu
	uchaguzi kufanyika				
(iv)	Programu za elimu ya uraia juu ya mchakato wa uchaguzi kufanyika	Idadi ya programu za elimu ya uraia	Kuandaa programu za elimu ya uraia Kuratibu utekelezaji wa programu za elimu ya uraia	2024-2030	Tume ya Uchaguzi, Msajili wa Vyama vya Siasa na Taasisi Zisizo za Kiserikali